

**Wojewódzki Fundusz
Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej we Wrocławiu**

**SPRAWOZDANIE Z DZIAŁALNOŚCI
WOJEWÓDZKIEGO FUNDUSZU OCHRONY
ŚRODOWISKA I GOSPODARKI WODNEJ
WE WROCŁAWIU
ZA 2016 R.**

WROCŁAW - LUTY 2017 R.

SPRAWOZDANIE Z DZIAŁALNOŚCI WOJEWÓDZKIEGO FUNDUSZU OCHRONY ŚRODOWISKA I GOSPODARKI WODNEJ WE WROCŁAWIU ZA 2016 ROK

I. DZIAŁALNOŚĆ ORGANÓW STATUTOWYCH	3
1. Rada Nadzorcza	4
2. Zarząd	5
II. DZIAŁALNOŚĆ STATUTOWA	7
Finansowanie zadań i przedsięwzięć w układzie dziedzin ochrony środowiska	7
1. Gospodarka ściekowa i ochrona wód	16
2. Ochrona powietrza atmosferycznego i klimatu	18
3. Gospodarka odpadami	20
4. Pozostałe zadania	22
4.1. Gospodarka wodna i ochrona przeciwpowodziowa	22
4.2. Leśnictwo, ochrona przyrody i krajobrazu	24
4.3. Edukacja ekologiczna	26
4.4. Monitoring środowiska	35
4.5. Zapobieganie i likwidacja poważnych awarii i ich skutków	36
4.6. Inne zadania	36
5. Nadzór nad przygotowaniem i realizacją umów pożyczek i dotacji	39
III. DZIAŁALNOŚĆ WFOŚIGW WE WROCŁAWIU JAKO INSTYTUCJI WDRAŻAJĄCEJ PROGRAM OPERACYJNY „INFRASTRUKTURA I ŚRODOWISKO” W 2016 R.	43
IV. DZIAŁALNOŚĆ WOJEWÓDZKIEGO FUNDUSZU WE WROCŁAWIU W REALIZACJI "OGÓLNOPOLSKIEGO SYSTEMU WSPARCIA DORADCZEGO DLA SEKTORA PUBLICZNEGO, MIESZKANIOWEGO ORAZ PRZEDSIĘBIORSTW W ZAKRESIE EFEKTYWNOŚCI ENERGETYCZNEJ ORAZ OZE"	61
V. DZIAŁALNOŚĆ FINANSOWA FUNDUSZU	64
VI. DZIAŁANIA INFORMACYJNO - PROMOCYJNE WFOŚIGW WE WROCŁAWIU	65
VII SPIS TABEL	
Tabela 1. Wnioski o dofinansowanie rozpatrzone przez Fundusz w latach 2014-2016	7
Tabela 2. Umowy zawarte przez Fundusz w latach 2014-2016	8
Tabela 3. Formy dofinansowania przedsięwzięć przez Fundusz w latach 2014-2016	9

Tabela 4. Wydatki statutowe Funduszu w latach 2014-2016 według dziedzin	11
Tabela 5. Wydatki statutowe Funduszu w latach 2014-2016 według wnioskodawców	13
Tabela 6. Zobowiązania Funduszu na koniec roku z tytułu zawartych umów i podjętych uchwał w latach 2014-2016	14

VIII SPIS ZAŁĄCZNIKÓW

1. Wydatki statutowe WFOŚiGW we Wrocławiu w 2016 r.
2. Informacja o realizacji przedsięwzięć objętych umowami w ramach Programu REGION
3. Efekty rzeczowe w zakresie ochrony wód w wyniku oddania do eksploatacji nowo wybudowanych i modernizowanych oczyszczalni ścieków w 2016 r.
4. Efekty rzeczowe w zakresie kanalizacji ściekowej w 2016 r.
5. Efekty rzeczowe w zakresie ochrony powietrza atmosferycznego i klimatu w 2016 r.
6. Efekty rzeczowe WFOŚiGW we Wrocławiu w zakresie gospodarki odpadami w 2016 r.
7. Efekty rzeczowe WFOŚiGW we Wrocławiu w zakresie gospodarki odpadami w 2016 r., dotyczące realizacji gminnych programów usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest w ramach zawartej z NFOŚiGW umowy udostępniania środków 153/2015/WF/US z dnia 14.05.2015 r.
8. Efekty rzeczowe w zakresie gospodarki wodnej i ochrony przeciwpowodziowej w 2016 r.
9. Wykaz zadań dofinansowywanych przez WFOŚiGW we Wrocławiu w 2016 r. i zobowiązań umownych na lata następne

I. DZIAŁALNOŚĆ ORGANÓW STATUTOWYCH

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej we Wrocławiu, zwany w dalszej części Funduszem, powołany do życia na podstawie ustawy o ochronie i kształtowaniu środowiska z dnia 31 stycznia 1980 r. (t. j. Dz. U. z 1994 r., Nr 49, poz. 196, z późn. zm.), rozpoczął samodzielną działalność w lipcu 1993 r., a od 1 stycznia 1999 r. objął zasięgiem działania teren województwa dolnośląskiego. Od dnia 1 października 2001 r., czyli wejścia w życie ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (t. j. Dz. U. z 2016 r., poz. 672 z późn. zm.), utworzone na podstawie dotychczasowych przepisów wojewódzkie fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej, stały się odpowiednio wojewódzkimi funduszami ochrony środowiska i gospodarki wodnej w rozumieniu ustawy Prawo ochrony środowiska.

Fundusz posiada osobowość prawną i do 31 grudnia 2009 r., w rozumieniu ustawy z dnia 30 czerwca 2005 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2005 r., Nr 249, poz. 2104, z późn. zm.), był wojewódzkim funduszem celowym. Natomiast od dnia 1 stycznia 2010 r., na podstawie art. 1 pkt 6 ustawy z dnia 20 listopada 2009 r. o zmianie ustawy – Prawo ochrony środowiska oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2009 r., Nr 215, poz. 1664), Fundusz jest samorządową osobą prawną w rozumieniu art. 9 pkt 14 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (t. j. Dz. U. z 2016 r., poz. 1870 z późn. zm).

Organizację wewnętrzną Funduszu, szczegółowy tryb działania organów oraz sposób udzielania pełnomocnictw określa Statut Funduszu nadany w drodze Uchwały Nr X/209/15 z dnia 21 maja 2015 r. przez Sejmik Województwa Dolnośląskiego.

Siedzibą Funduszu jest miasto Wrocław. Biuro Funduszu posiada następujące oddziały:

- Oddział we Wrocławiu: ul. Jastrzębia 24, 53-148 Wrocław;
- Oddział w Jeleniej Górze: pl. Ratuszowy 31/32, 58-500 Jelenia Góra;
- Oddział w Legnicy: ul. Okrzei 16, 59-220 Legnica;
- Oddział w Wałbrzychu: ul. Kolejowa 8, 58-310 Szczawno Zdrój.

Celem działania Funduszu jest finansowe wspieranie przedsięwzięć służących ochronie środowiska i poszanowaniu jego wartości, w oparciu o zasadę zrównoważonego rozwoju, przy zachowaniu bezpieczeństwa ekologicznego kraju i realizacji programów ekologicznych regionu.

Podstawę działalności Funduszu stanowi fundusz statutowy, tworzony głównie z części opłat i kar za korzystanie ze środowiska. Wpływy z tego tytułu są przekazywane na konto Funduszu przez Wydział Środowiska Urzędu Marszałkowskiego Województwa Dolnośląskiego oraz Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska we Wrocławiu.

Fundusz określa kryteria i zasady udzielania pomocy finansowej, sporządza roczny plan finansowy oraz plan działalności. Roczny plan finansowy Funduszu na rok 2016 został sporządzony zgodnie z Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 16 listopada 2010 r. w sprawie gospodarki finansowej Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej i wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej (t. j. Dz. U. z 2010 r., Nr 226, poz. 1479).

Fundusz realizował zadania statutowe poprzez:

- Udzielanie oprocentowanych pożyczek, w tym pożyczek przeznaczonych na zachowane płynności finansowej przedsięwzięć współfinansowanych ze środków Unii Europejskiej.
- Udzielanie dotacji, w tym częściowe spłaty kapitału kredytów bankowych i dopłat do oprocentowania kredytów bankowych.

- Nagrody za działalność na rzecz ochrony środowiska i gospodarki wodnej, niezwiązaną z wykonywaniem obowiązków pracowników administracji rządowej i samorządowej.

Realizacja wypłat (poza nagrodami) następowała na podstawie umów cywilnoprawnych zawieranych pomiędzy wnioskodawcą a Funduszem.

Roczne sprawozdanie z działalności Funduszu sporządza Zarząd Funduszu. Rada Nadzorcza, po zatwierdzeniu sprawozdania, składa je w terminie do 30 kwietnia Zarządowi Województwa Dolnośląskiego i Ministrowi Środowiska.

Zarząd Funduszu we Wrocławiu przedstawia sprawozdanie finansowe za rok 2016, sporządzone zgodnie z przepisami art. 45 ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (t. j. Dz. U. z 2013 r., poz. 330, z późn. zm.) oraz sprawozdanie z działalności sporządzone zgodnie z art. 400k ust. 1 pkt 7 ustawy Prawo ochrony środowiska (t. j. Dz. U. z 2016 r., poz. 672 z późn. zm.). Po zatwierdzeniu sprawozdanie finansowe ogłaszane zostaje w Monitorze Sądowym i Gospodarczym.

1. Rada Nadzorcza

W 2016 roku miała miejsce zmiana w składzie Rady Nadzorczej Funduszu. Dnia 25 maja 2016 r. Uchwałą Sejmiku Województwa Dolnośląskiego NR XXII/681/16 została odwołana Pani Grażyna Cal – członek Rady Nadzorczej Funduszu; Zastępca Przewodniczącego Regionalnej Komisji do spraw Ocen Oddziaływania na Środowisko (wskutek rezygnacji z prac Komisji). Na jej miejsce, dnia 25 maja 2016 r. Uchwałą Sejmiku Województwa Dolnośląskiego NR XXII/682/16, został powołany Pan Adam Płaksej – Zastępca Przewodniczącego Regionalnej Komisji do spraw Ocen Oddziaływania na Środowisko.

Od tego momentu Rada Nadzorcza Funduszu obraduje w następującym, 7-osobowym składzie:

1. Mateusz Mroz – Przewodniczący Rady Nadzorczej Funduszu; wyznaczony przez Ministra Środowiska;
2. Jarosław Charłampowicz – Wiceprzewodniczący Rady Nadzorczej Funduszu; przedstawiciel samorządu gospodarczego;
3. Piotr Błaszaków – Sekretarz Rady Nadzorczej Funduszu; Dyrektor Wydziału Środowiska Urzędu Marszałkowskiego Województwa Dolnośląskiego;
4. Waldemar Kulaszka – członek Rady Nadzorczej Funduszu; Dolnośląski Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska;
5. Piotr Śnigucki – członek Rady Nadzorczej Funduszu; przedstawiciel organizacji ekologicznych;
6. Adam Płaksej – członek Rady Nadzorczej Funduszu; Zastępca Przewodniczącego Regionalnej Komisji do spraw Ocen Oddziaływania na Środowisko;
7. Ewa Rzewuska – członek Rady Nadzorczej Funduszu; przedstawiciel Komisji Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej Sejmiku Województwa Dolnośląskiego.

Podczas **10 posiedzeń**, które odbyły się w 2016 roku Rada Nadzorcza Funduszu podjęła **107 uchwał**. Łącznie pomoc finansowa przyznana decyzjami Rady Nadzorczej w 2016 roku, wraz z decyzjami dotyczącymi zmniejszeń wysokości dofinansowania przyznanego w latach poprzednich, wyniosła **37.384.228,93 zł** i miała następującą strukturę: dotacje **7.508.850,44 zł** oraz pożyczki **29.875.378,49 zł**.

W 2016 roku Rada Nadzorcza wykonując swoje zadania określone w art. 400h ustawy Prawo ochrony środowiska i Statucie Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej we Wrocławiu:

- Zatwierdziła roczne sprawozdanie z działalności Funduszu za 2015 rok (Uchwała Nr 24/2016) i roczne sprawozdanie finansowe Funduszu za 2015 rok (Uchwała Nr 25/2016).
- Dokonała podziału zysku pochodzącego z działalności statutowej (Uchwała Nr 26/2016).
- Zapoznała się oraz przyjęła do wiadomości uchwały Zarządu w ramach bieżącej kontroli działalności Zarządu.
- Złożyła roczne sprawozdanie z działalności Funduszu za 2015 rok Ministrowi Środowiska i Zarządowi Województwa Dolnośląskiego.
- Przyjęła uchwały w sprawie ustalenia w rocznym planie finansowym na rok 2016 kwoty w pozycji „Środki przekazywane państwowym jednostkom budżetowym za pośrednictwem rezerwy celowej budżetu państwa” (Uchwała Nr 23/2016, Uchwała Nr 76/2016).
- Zatwierdziła „Listę przedsięwzięć priorytetowych Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej we Wrocławiu przewidzianych do dofinansowania w 2017 roku” (Uchwała Nr 48/2016).
- Podjęła uchwałę w sprawie uzupełnienia "Listy przedsięwzięć priorytetowych WFOŚiGW we Wrocławiu planowanych do dofinansowania w 2017 r." (Uchwała Nr 77/2016).
- Przyjęła „Regulamin konkursu dofinansowania przez WFOŚiGW we Wrocławiu przedsięwzięć związanych z realizacją gminnych programów usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest przy udziale środków NFOŚiGW na rok 2017” (Uchwała Nr 106/2016).
- Uchwaliła korektę rocznego planu finansowego Funduszu na rok 2016 (Uchwała Nr 94/2016).
- Uchwaliła „Roczny plan finansowy WFOŚiGW we Wrocławiu na 2017 rok” (Uchwała Nr 95/2016).
- Uchwaliła „Plan działalności WFOŚiGW we Wrocławiu na 2017 rok” (Uchwała Nr 96/2016).
- Dokonała wyboru podmiotu właściwego do badania sprawozdania finansowego Funduszu za rok 2016 (Uchwała Nr 97/2016).
- Podjęła uchwałę w sprawie obniżenia oprocentowania pożyczek (Uchwała Nr 15/2016).
- Zatwierdziła Regulamin konkursu na dofinansowanie zadań pn. „Prenumerata czasopism ekologicznych dla szkół i ośrodków edukacyjnych na terenie województwa dolnośląskiego” (Uchwała Nr 16/2016).
- Ustaliła zasady dofinansowania ze środków WFOŚiGW we Wrocławiu zadań planowanych do realizacji w roku 2017 przez Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej we Wrocławiu (Uchwała Nr 42/2016).
- Zatwierdziła „Regulamin programu wsparcia finansowego Planów Gospodarki Niskoemisyjnej” (Uchwała Nr 43/2016).
- Ustaliła zasady udzielania pomocy finansowej ze środków WFOŚiGW we Wrocławiu w usuwaniu skutków powodzi na Dolnym Śląsku w 2016 r. (Uchwała Nr 78/2016).
- Uchwaliła „Strategię Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej we Wrocławiu na lata 2017-2020” (Uchwała Nr 79/2016).

2. Zarząd

Przez cały rok 2016 Zarządu Funduszu pracował w 4-osobowym składzie:

1. Aleksander Marek Skorupa – Prezes Zarządu;
2. Jerzy Ignaszak – Zastępca Prezesa Zarządu;
3. Jan Rybka – Zastępca Prezesa Zarządu;
4. Hubert Papaj – Zastępca Prezesa Zarządu.

Podczas **50 posiedzeń**, które odbyły się w 2016 roku Zarząd podjął łącznie **720 uchwał**. Łącznie pomoc finansowa przyznana decyzjami Zarządu w 2016 roku, wraz z wnioskami skierowanymi na posiedzenie Rady Nadzorczej, wyniosła **59.636.463,94 zł** i miała następującą strukturę: dotacje **17.815.551,44 zł** oraz pożyczki **41.820.912,50 zł**.

Średnioroczne zatrudnienie w Funduszu w 2016 roku wynosiło **78,96 etatu**.

W 2016 roku praca Zarządu koncentrowała się głównie na:

- Przygotowywaniu wniosków, wraz z propozycją formy i kwoty pomocy, przedkładanych Radzie Nadzorczej do uchwalenia i zatwierdzenia.
- Przygotowaniu dokumentów, materiałów i informacji na posiedzenia Rady Nadzorczej.
- Podejmowaniu decyzji o udzielaniu pożyczek oraz dotacji będących ustawowo w jego kompetencjach.
- Podejmowaniu uchwał anulujących przyznaną pomoc w ramach własnych decyzji wobec rezygnacji kontrahentów z przyznanej pomocy, bądź zmiany wielkości przyznanej pomocy finansowej.
- Akceptacji zmian warunków umów oraz kontrolowaniu wykorzystania pożyczek i dotacji przyznanych ze środków Funduszu.
- Bieżącej analizie przychodów i wydatków Funduszu, a także kontroli realizacji planu działalności i planu finansowego oraz wnioskowaniu o dokonanie w nich przesunięć.
- Gospodarowaniu środkami Funduszu.
- Analizowaniu efektywności wydatkowania środków Funduszu pod kątem uzyskiwanych największych efektów rzeczowych dla środowiska województwa dolnośląskiego.
- Bieżącej analizie funkcjonowania Funduszu oraz podejmowaniu decyzji usprawniających jego działalność.
- Współpracy z gminami i powiatami w zakresie realizacji zadań ochrony środowiska.
- Współpracy z Narodowym Funduszem Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie w zakresie opracowania Wspólnej Strategii Działania NFOŚiGW i wfośigw na lata 2017-2020, w realizacji Programu Doradztwa Energetycznego oraz pozyskiwaniu dodatkowych środków na realizację zadań.
- Rozwijaniu współpracy z innymi instytucjami i urzędami, odpowiedzialnymi za ochronę środowiska i gospodarkę wodną.

II. DZIAŁALNOŚĆ STATUTOWA

Finansowanie zadań i przedsięwzięć w układzie dziedzin ochrony środowiska

Kierunki wydatkowania środków Funduszu wyznaczały uchwalone przez Radę Nadzorczą na podstawie ustawy z dnia 27.04.2001 r. - Prawo ochrony środowiska (Dz.U. z 2013 r., poz. 1232 z późn. zm.):

- „Zasady udzielania i umarzania pożyczek oraz tryb i zasady udzielania i rozliczania dotacji”,
- „Kryteria wyboru przedsięwzięć finansowanych ze środków Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej we Wrocławiu”,
- „Lista przedsięwzięć priorytetowych Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej we Wrocławiu planowanych do dofinansowania w 2016 r.”,
- „Strategia działania Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej we Wrocławiu na lata 2013-2016 z perspektywą do 2020 roku”.

Dofinansowaniem objęto zadania i przedsięwzięcia spełniające warunki określone w wymienionych wyżej dokumentach.

W 2016 r. rozpatrzono ogółem 487 wniosków (w tym 76 złożonych w latach wcześniejszych) o udzielenie pomocy finansowej na realizację zadań związanych z ochroną środowiska i gospodarką wodną, na łączną kwotę 188 426,1 tys. zł. Spośród rozpatrzonych wniosków 14 nie spełniało obowiązujących w Funduszu „Kryteriów ...” i „Zasad ...”, a 49 zostało wycofanych przez wnioskodawców. Z pozostałych 424 wniosków: 356 tj. 84,0% zostało rozpatrzonych pozytywnie przez Zarząd i Radę Nadzorczą Funduszu, 35 tj. 8,2% zostało rozpatrzonych odmownie, między innymi ze względu na niewielki efekt ekologiczny planowany do uzyskania w wyniku ich realizacji, a 33 tj. 7,8% pozostało do rozstrzygnięcia w 2017 r.

Porównanie ilości i wartości złożonych do Funduszu wniosków o dofinansowanie zadań w latach 2014-2016 przedstawia tabela nr 1.

Tabela 1. Wnioski o dofinansowanie rozpatrzone przez Fundusz w latach 2014-2016

Rok 2014		Rok 2015		Rok 2016	
Liczba rozpatrzonych wniosków	Wartość złożonych wniosków w tys. zł	Liczba rozpatrzonych wniosków	Wartość złożonych wniosków w tys. zł	Liczba rozpatrzonych wniosków	Wartość złożonych wniosków w tys. zł
1	2	3	4	5	6
467	460 407,9	432	354 724,2	487	188 426,1

Przygotowanie przez beneficjentów zadań do realizacji w stopniu zgodnym z obowiązującymi w Funduszu procedurami pozwoliło na zawarcie w 2016 r. ogółem 425 nowych umów na kwotę 70 964,8 tys. zł, w tym:

- 105 umów pożyczek na kwotę 44 281,1 tys. zł, w tym 1 umowa pożyczki na zachowanie płynności finansowej na kwotę 2 680,3 tys. zł,
- 320 umów dotacji na kwotę 24 003,4 tys. zł.

Zawarte zostały również aneksy do umów zmieniające wysokość przyznanej pomocy, głównie w związku z korektą wartości realizowanych zadań, w wyniku czego przyznane poprzednio dofinansowanie uległo zmniejszeniu o kwotę 8 370,7 tys. zł.

Porównanie liczby nowych umów oraz wartości umów i aneksów do umów zawartych przez Fundusz w latach ubiegłych przedstawia tabela nr 2.

Tabela 2. Umowy zawarte przez Fundusz w latach 2014-2016

Lp.	Umowy zawarte w okresie sprawozdawczym	Rok 2014		Rok 2015		Rok 2016	
		Liczba zawartych nowych umów	Wartość zawartych umów oraz aneksów do umów w tys. zł	Liczba zawartych nowych umów	Wartość zawartych umów oraz aneksów do umów w tys. zł	Liczba zawartych nowych umów	Wartość zawartych umów oraz aneksów do umów w tys. zł
1	2	3	4	5	6	7	8
1	Umowy pożyczki	76	155 841,7	110	113 696,9	105	46 961,4
2	Umowy dotacji (na zadania inwestycyjne i bieżące)	259	44 893,4	259	50 894,7	320	24 003,4
Razem		335	200 735,0	369	164 591,6	425	70 964,8

Uwzględniając czynne umowy zawarte przez Fundusz przed 1 stycznia 2016 r., umowy zawarte w 2016 r. oraz zadania w stosunku do których Zarząd i Rada Nadzorcza Funduszu podjęły uchwały o dofinansowaniu, w obsłudze pracowników merytorycznych znajdowało się w okresie sprawozdawczym łącznie 499 zadań z podpisanymi umowami.

Wydatki statutowe Funduszu wyniosły w roku sprawozdawczym 94 849,0 tys. zł. Na podstawie umów pożyczek i dotacji zawartych w 2016 r. oraz w latach ubiegłych, Fundusz dofinansował bezpośrednio realizację 391. nowych i kontynuowanych zadań związanych z ochroną środowiska i gospodarką wodną kwotą 94 732,1 tys. zł, co stanowiło 99,8% wydatków statutowych:

- pożyczki wyniosły 53 614,6 tys. zł (56,5%),
- dotacje 41 091,1 tys. zł (43,3%),
- dopłaty do oprocentowania kredytów bankowych na zadania realizowane na podstawie umów trójstronnych (beneficjent-bank-Fundusz 26,4 tys. zł (0,03%).

Dodatkowo 116,9 tys. zł, tj. 0,15% całości wydatków statutowych, Fundusz przekazał na:

- 7,6 tys. zł na nagrody za osiągnięcia w ochronie środowiska,
- 92,2 tys. zł na dopłaty do oprocentowania kredytów udzielanych przez Bank Ochrony Środowiska S.A. ze środków własnych w ramach zawartej z nim umowy,
- 10,1 tys. zł na dopłaty do kapitału kredytów w ramach umowy zawartej z Bankiem Ochrony Środowiska S.A.,
- 7,0 tys. zł z tytułu zwrotu gminom utraconych przez nie dochodów gminnych.

Porównanie form dofinansowania przedsięwzięć przez Fundusz w latach 2014-2016 zadań ochrony środowiska przedstawia tabela nr 3.

Tabela 3. Formy dofinansowania przedsięwzięć przez Fundusz w latach 2014-2016

Lp.	Forma dofinansowania	Rok 2014		Rok 2015		Rok 2016	
		w tys. zł.	% wydatków statutowych	w tys. zł.	% wydatków statutowych	w tys. zł.	% wydatków statutowych
1	2	3	4	5	6	7	8
1	pożyczki	246 551,6	85,7	302 650,6	86,9	53 614,6	56,51
	w tym pożyczki na zachowanie płynności finansowej	29 054,8	10,1	17 778,4	5,1	0,00	0
2	dotacje	40 710,9	14,2	43 781,9	12,6	41 091,1	43,31
3	dopłaty do oprocentowania kredytów bankowych (umowy trójstronne)	197,8	0,07	41,9	0,01	26,4	0,03
4	nagrody za osiągnięcia w ochronie środowiska	15,5	0,005	7,0	0,002	7,6	0,008
5	umorzenia pożyczek	41,6	0,014	1 802,5	0,5	0,00	0
6	dopłaty do oprocentowania kredytów bankowych (BOS)	157,2	0,055	149,4	0,04	92,2	0,125
7	dopłaty do kredytów (BOS)			4,5	0,001	10,1	0,011
8	z tytułu zwrotu gminom utraconych przez nie dochodów gminnych	11,0	0,004	10,9	0,003	7,0	0,007
Razem		287 685,6	100,0	348 448,6	100,0	94 849,0	100,0

Uwzględniając rangę potrzeb oraz przyjęte priorytety w zakresie ochrony środowiska i gospodarki wodnej środki Funduszu wydatkowane na następujące dziedziny:

- gospodarkę ściekową i ochronę wód – 28 777,5 tys. zł (30,3% wydatkowanych środków) dofinansowując 52 zadania,
- ochronę powietrza atmosferycznego i klimatu – 30 652,8 tys. zł (32,3%) dofinansowując 58 zadań,
- gospodarkę odpadami – 13 622,6 tys. zł (14,4%), dofinansowując 94 zadania,
- pozostałe zadania – 21 679,2 tys. zł (22,9%), dofinansowując 187 zadań, w tym:
  - ✓ gospodarkę wodną i ochronę przeciwpowodziową – 7 128,1 tys. zł (7,5%), dofinansowując 13 zadań,
  - ✓ leśnictwo, ochronę przyrody i krajobrazu – 1 772,7 tys. zł (1,9%), dofinansowując 39 zadań,
  - ✓ edukację ekologiczną – 3 207,8 tys. zł (3,4%), dofinansowując 99 zadań,

- ✓ monitoring środowiska – 3 224,1 tys. zł (3,4%), dofinansowując 6 zadań,
- ✓ zapobieganie i likwidację poważnych awarii i ich skutków – 4 090,0 tys. zł (4,3%), dofinansowując 17 zadań,
- ✓ inne zadania (m.in. łączące zakres kilku dziedzin, profilaktyka zdrowotna dzieci, usuwanie skutków powodzi) – 2 256,4 tys. zł (2,4%), dofinansowując 13 zadań,
- nagrody za osiągnięcia w ochronie środowiska, dopłaty do oprocentowania kredytów udzielanych przez banki, dopłaty do kapitału kredytów oraz zwrot dochodów gminnych – 116,9 tys. zł (0,2%).

Wydatki statutowe Funduszu w 2016 r. z podziałem na dziedziny ochrony środowiska przedstawione zostały w załączniku nr 1, natomiast porównanie wydatków statutowych Funduszu w latach 2014-2016 według dziedzin przedstawia tabela nr 4.

Wydatki statutowe WFOŚiGW we Wrocławiu w 2016 r.

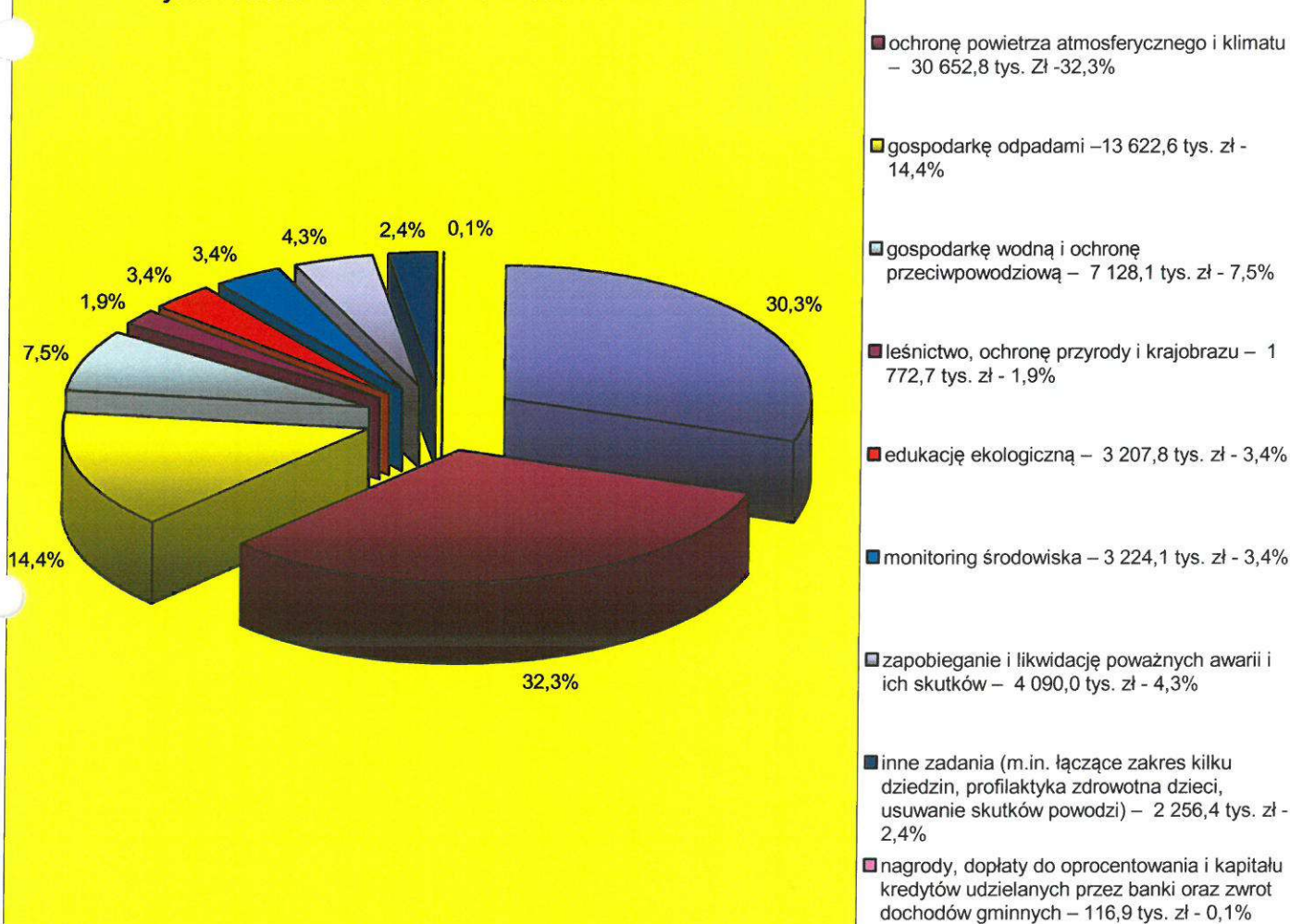

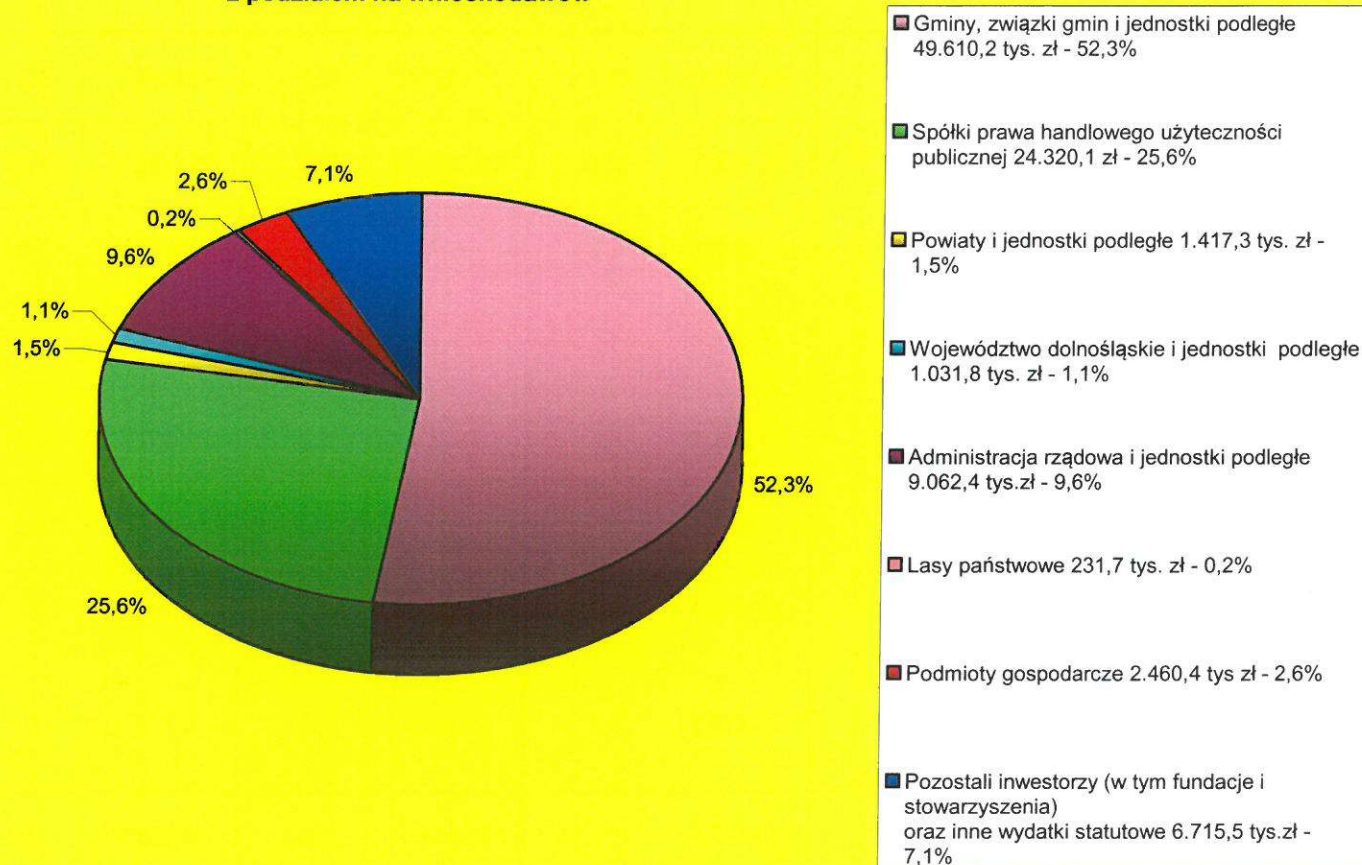
Tabela 4. Wydatki statutowe Funduszu w latach 2014-2016 według dziedzin

Lp.	Dziedziny	Rok 2014				Rok 2015				Rok 2016			
		Ogółem	Dotacje i dopłaty	Pożyczki	% wydatków statutowych	Ogółem	Dotacje i dopłaty	Pożyczki	% wydatków statutowych	Ogółem	Dotacje i dopłaty	Pożyczki	% wydatków statutowych
		w tys. zł.				w tys. zł.				w tys. zł.			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
1	Gospodarka ściekowa i ochrona wód	63 533,3	8 073,9	55 459,4	22,1	135 836,0	11 233,0	124 603,0	39,0	28 777,6	5 831,1	22 946,5	30,3
2	Ochrona powietrza atmosferycznego i klimatu	107 964,5	3 631,6	104 332,9	37,5	165 442,5	10 718,8	154 723,7	47,5	30 652,8	17 635,0	13 017,8	32,3
3	Gospodarka odpadami	39 941,6	3 585,8	36 355,8	13,9	7 782,4	1 913,2	5 869,2	2,2	13 622,6	1 889,4	11 733,2	14,4
4	Gospodarka wodna i ochrona przeciwpowodziowa	20 160,6	9 148,0	11 012,7	7,0	12 483,8	6 445,2	6 038,6	3,6	7 128,1	1 638,7	5 489,4	7,5
5	Leśnictwo, ochrona przyrody i krajobrazu	4 646,5	4 436,5	210,0	1,6	1 640,6	1 588,9	51,7	0,5	1 772,7	1 772,7	0,0	1,9
6	Edukacja ekologiczna	5 065,0	4 344,1	721,0	1,8	7 149,0	4 135,1	3 013,9	2,0	3 207,8	2 880,1	327,7	3,4
7	Monitoring środowiska	3 546,1	3 546,1	0,0	1,2	3 787,8	3 787,8	0,0	1,1	3 224,1	3 224,1	0,0	3,4
8	Zapobieganie i likwidacja poważnych awarii i ich skutków	2 257,6	2 096,0	161,6	0,8	2 604,3	2 604,3		0,7	4 090,0	3 990,0	100,0	4,3
9	Inne zadania	40 344,9	2 046,7	38 298,2	14,0	9 747,9	1 397,4	8 350,5	2,8	2 256,4	2 256,4	0,00	2,4
Razem		287 460,3	40 908,7	246 551,6	99,9	346 474,3	43 823,8	302 650,6	99,4	94 732,1	41 117,5	53 614,6	99,8
10	Dopłaty, nagrody, umorzenia, zwrot utraconych dochodów gmin	225,3	225,3		0,1	1 974,3	1 974,3		0,6	116,9	116,9	0,00	0,2
Ogółem		287 685,6	41 134,0	246 551,6	100,0	348 448,6	45 798,0	302 650,6	100,0	94 849,0	41 234,4	53 614,6	100,0

W 2016 r. na dofinansowanie realizacji wszystkich zadań statutowych skierowano środki w wysokości 94 849,0 tys. zł, w tym na zadania realizowane przez:

- gminy, związki gmin i podmioty podległe (jednostki komunalne, szkoły i inne) – 52,3% całości wydatków, tj. 49 610,2 tys. zł (53,8% stanowiły dotacje, 46,2% - pożyczki, a 0,05% dopłaty do oprocentowania kredytów bankowych),
- spółki prawa handlowego o charakterze użyteczności publicznej (przedsiębiorstwa wodociągów i kanalizacji, gospodarki komunalnej itp.) – 25,6%, tj. 24 320,1 tys. zł, (0,33% stanowiły dotacje, 99,67% pożyczki),

**Wydatki statutowe WFOŚiGW w 2016 r.
z podziałem na wnioskodawców**

- powiaty i ich jednostki – 1,5%, tj. 1 417,3 tys. zł (16,45% stanowiły dotacje, 83,55% pożyczki),
- Województwo Dolnośląskie i jednostki podległe – 1,1%, tj. 1 031,8 tys. zł (100,0% stanowiły dotacje),
- administrację rządową oraz jednostki jej podległe – 9,6%, tj. 9 062,0 tys. zł (100% stanowiły dotacje),
- lasy państwowe – 0,2%, tj. 231,7 tys. zł (100% stanowiły dotacje),
- podmioty gospodarcze (spółdzielnie, pozostałe spółki prawa handlowego) – 2,6%, tj. 2 460,4 tys. zł (12,86% stanowiły dotacje, 87,14% pożyczki),
- pozostałych inwestorów, w tym m.in. pozarządowe organizacje ekologiczne oraz inne wydatki statutowe - 7,1%, tj. 6 715,5 tys. zł (53,15% stanowiły dotacje, 46,75% pożyczki),

i 0,1% dopłaty do kredytów bankowych); największymi inwestorami w tej grupie były stowarzyszenia i fundacje oraz kościoły i związki wyznaniowe.

Porównanie wydatków statutowych Funduszu w latach 2014-2016 według wnioskodawców przedstawia tabela nr 5.

Tabela 5. Wydatki statutowe Funduszu w latach 2014-2016 według wnioskodawców

Lp.	Dziedziny	Rok 2014		Rok 2015		Rok 2016	
		w tys. zł.	% wydatków statutowych	w tys. zł.	% wydatków statutowych	w tys. zł.	% wydatków statutowych
1	2	3	4	5	6	7	8
1	Gminy, związki gmin i jednostki podległe	48 130,1	16,7	61 662,7	17,7	49 610,2	52,3
2	Spółki prawa handlowego użyteczności publicznej	76 398,0	26,6	104 756,6	30,1	24 320,1	25,6
3	Powiaty i jednostki podległe	432,0	0,2	693,7	0,2	1 417,3	1,5
4	Województwo dolnośląskie i jednostki podległe	9 305,8	3,2	7 210,6	2,1	1 031,8	1,1
5	Administracja rządowa i jednostki podległe	10 003,5	3,5	7 759,8	2,2	9 062,0	9,6
6	Lasy państwowe	921,3	0,3	1 817,3	0,5	231,7	0,2
7	Podmioty gospodarcze	138 074,7	48,0	155 823,5	44,7	2 460,4	2,6
8	Pozostali inwestorzy (w tym fundacje i stowarzyszenia) oraz inne wydatki statutowe	4 420,2	1,5	8 724,4	2,5	6 715,5	7,1
Razem		287 685,6	100,0	348 448,6	100,0	94 849,0	100

W 2016 roku Fundusz kontynuował umowę o współpracy w zakresie dotacji przeznaczonych na częściowe spłaty kapitału kredytów bankowych udzielanych przez Bank Ochrony Środowiska S.A. Umowa obejmuje zadania z zakresu termomodernizacji, budowy przyłączy kanalizacji sanitarnej, przydomowych oczyszczalni ścieków, instalacji rekuperatorów oraz modernizacji systemów ciepłowniczych. Istotą tej umowy jest angażowanie przez bank środków własnych w realizację małych projektów, natomiast Wojewódzki Fundusz dopłaca do części kapitału udzielonego kredytu. W 2016 roku dopłatami zostało objętych 6 umów. W sumie na dofinansowanie do tych umów Fundusz wydatkował 10 055,84 zł, w tym:

ochrona powietrza	– 6 000,00 zł
gospodarka ściekowa i ochrona wód	– 4 055,84 zł

W 2016 roku Fundusz kontynuował również umowę o dopłaty do oprocentowania kredytów udzielonych przez Bank Ochrony Środowiska S.A. w latach 2011 - 2014. Dofinansowanie objęło umowy z zakresu ochrony środowiska i gospodarki wodnej, w szczególności budowę i modernizację systemów ciepłowniczych, finansowanie inwestycji termomodernizacyjnych, budowę małych oczyszczalni ścieków bytowo – gospodarczych oraz

przedsięwzięcia z zakresu energetyki odnawialnej. W każdym kwartale dopłatami objętych zostało około 120 czynnych umów kredytowych.

Łącznie na dopłaty do tych umów Fundusz w 2016 r. wydatkował 92 236,82 zł, w tym:

- ochrona powietrza - 85 234,02 zł
- gospodarka ściekowa i ochrona wód - 6 888,19 zł
- ochrona powierzchni ziemi - 114,61 zł

oraz dodatkowo kwotę 26 385,49 w ramach umów trójstronnych pomiędzy Bankiem, Wojewódzkim Funduszem i Beneficjentem do gospodarki ściekowej i ochrony wód.

Zobowiązania Funduszu z tytułu zawartych umów, na dofinansowanie zadań kontynuowanych przewidzianych do zrealizowania w roku 2017 i w latach następnych, wyniosły na koniec 2016 r. 71 039,3 tys. zł, w tym zobowiązania w formie:

- dotacji 26 983,0 tys. zł,
- pożyczki 43 688,2 tys. zł,
- dopłat do oprocentowania kredytów w ramach zawartych umów trójstronnych 368,1 tys. zł.

Wykaz zadań dofinansowanych przez Fundusz w 2016 r. oraz zobowiązań umownych na lata następne zawiera załącznik nr 9. Zobowiązania wobec zadań, które nie były dofinansowane przez Fundusz w 2016 r. wynoszą 9 047,4 tys. zł.

Oprócz tego Fundusz posiada zobowiązania wynikające z umów zawartych z Bankiem Ochrony Środowiska S.A.:

- z tytułu dopłat do kredytów preferencyjnych 137,1 tys. zł,
- z tytułu dopłat do kapitału kredytów 6,0 tys. zł.

Ponadto organy statutowe Funduszu podjęły uchwały w stosunku do 42. zadań nowych i kontynuowanych o dofinansowaniu ich kwotą 31 334,1 tys. zł, w tym w formie :

- dotacji 17 345,8 tys. zł,
- pożyczki 13 988,3 tys. zł.

Tabela nr 6 przedstawia porównanie zobowiązań Funduszu na koniec roku z tytułu zawartych umów i podjętych uchwał w latach 2014-2016.

Tabela 6. Zobowiązania Funduszu na koniec roku z tytułu zawartych umów i podjętych uchwał w latach 2014-2016

Lp	Forma dofinansowania	2014		2015		2016	
		Z tytułu zawartych umów	Z tytułu podjętych uchwał	Z tytułu zawartych umów	Z tytułu podjętych uchwał	Z tytułu zawartych umów	Z tytułu podjętych uchwał
		w tys. zł					
1	Dotacje	36 957,89	25 905,72	44 070,70	5 630,79	26 983,04	17 345,87
2	Pożyczki	239 295,13	47 446,12	50 341,45	24 916,14	43 688,22	14 123,05
3	Dopłaty do umów trójstronnych	3 328,04		2 506,81		368,06	
4	Dopłaty do kredytów preferencyjnych na podstawie do umów z BOŚ	374,15		224,80		137,10	
5	Dopłaty do kapitału kredytów			4,50		6,00	
Razem		279 955,21	73 351,83	97 148,26	30 546,93	71 182,42	31 468,92
		353 307,05		127 695,19		102 516,54	

W celu zwiększenia posiadanych w dyspozycji środków na dofinansowanie przedsięwzięć z zakresu ochrony środowiska i gospodarki wodnej Fundusz zawarł z Narodowym Funduszem Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej umowy w ramach programów:

1. **"REGION - Wsparcie działań ochrony środowiska i gospodarki wodnej realizowanych przez WFOŚiGW"** - zakończono realizację 10. przedsięwzięć objętych umowami: 579/2013/Wn01/UR-WF/P z dnia 29.08.2013 na kwotę 110.000.000 zł, 681/2014/Wn01/UR-WF/P z dnia 15.10.2014 na kwotę 14.000.000 zł i 148/2015/Wn01/UR-WF/P z dnia 14.05.2015 na kwotę 131.400.000,00 zł. Zrealizowane zostały zadania o wartości 775 631,9 tys. zł, które dofinansowano łącznie kwotą 352 480,6 tys. zł, w tym ze środków Narodowego Funduszu - 255 400,0 tys. zł. i Wojewódzkiego Funduszu - 97 080,6 tys. zł. Szczegółowe zestawienie przedstawia załącznik nr 2 do sprawozdania.
2. **"Likwidacja niskiej emisji wspierająca wzrost efektywności energetycznej i rozwój rozproszonych odnawialnych źródeł energii" Część 1) Program pilotażowy KAWKA** - umowa udostępnienia środków w kwocie 18 534,6 tys. zł zawarta została w 2013 r. na realizację przedsięwzięć zapewniających osiągnięcie do 31.12.2018 r. efektu rzeczowego i ekologicznego w postaci ustalonego zmniejszenia emisji zanieczyszczeń powietrza na terenie 5 gmin. W ramach tej umowy Fundusz wydatkował w 2016 r. kwotę 8 012,7 tys. zł, która została zrefundowana przez NFOŚiGW.
3. **"Poprawa jakości powietrza. Część 2) KAWKA - Likwidacja niskiej emisji wspierająca wzrost efektywności energetycznej i rozwój rozproszonych odnawialnych źródeł energii"** – umowa udostępnienia środków w kwocie 15 663,3 tys. zł zawarta została w 2014 r. na realizację przedsięwzięć zapewniających osiągnięcie objętych umową efektów rzeczowych i ekologicznych na terenie dwóch gmin do dnia 30.09.2018 r. W ramach tej umowy Fundusz wydatkował w 2016 r. kwotę 4 391,5 tys. zł, która została zrefundowana przez NFOŚiGW.
4. **"SYSTEM – Wsparcie działań ochrony środowiska i gospodarki wodnej realizowanych przez WFOŚiGW. Część 1) Usuwanie wyrobów zawierających azbest** – w 2015 r. została zawarta umowa udostępnienia środków w formie dotacji na kwotę 2 042,8 tys. zł, której realizacja zaplanowana na lata 2015-2017. W ramach tej umowy Fundusz w 2016 r. wydatkował kwotę 1 844,6 tys. zł, z czego udział Wojewódzkiego Funduszu wyniósł 864,0 tys. zł.
5. **"Wspieranie rozproszonych, odnawialnych źródeł energii. Część 4c) Prosument – linia dofinansowania z przeznaczeniem na zakup i montaż mikroinstalacji odnawialnych źródeł energii"** – w 2014 r. zawarte zostały umowy udostępnienia środków przewidujące ich uruchamianie w latach 2014-2017:
  - na kwotę do 9 000,0 tys. zł z przeznaczeniem na udzielenie dotacji,
  - na kwotę do 16 000,0 tys. zł z przeznaczeniem na udzielanie pożyczek.W 2016 r. uruchomiono wypłaty środków w ramach podpisanych umów w formie dotacji 877,2 tys. zł i w formie pożyczki kwotę 1 315,8 tys. zł.

W celu zapewnienia zachowania płynności finansowej Fundusz zaciągnął w 2015 r. pożyczkę w wysokości 40 000 tys. zł w Banku Gospodarstwa Krajowego. W ramach tych środków uruchomione zostały trzy transze po 10 000,0 tys. zł każda uruchomiono w 2015 roku i jedną w kwocie 10 000 tys. zł w 2016 r.

1. Gospodarka ściekowa i ochrona wód

Z dziedziny gospodarki ściekowej i ochrony wód Fundusz rozpatrzył w 2016 r. 32 wnioski, z których 22 zostały rozpatrzone pozytywnie przez Zarząd i Radę Nadzorczą, 3 zostało wycofane przez wnioskodawców, a 7 pozostało do rozstrzygnięcia na 2017 r.

W ciągu roku w trakcie realizacji znajdowało się 81 zadań inwestycyjnych, spośród których 52 zostało dofinansowanych.

Na zadania związane z budową lub modernizacją miejskich i wiejskich mechaniczno-biologicznych oczyszczalni ścieków oraz budowę sieci kanalizacyjnych w miastach i wsiach województwa dolnośląskiego Fundusz wydatkował ogółem w 2016 r. 28 777,5 tys. zł (30,3% środków wypłaconych na realizację wszystkich zadań statutowych), z czego:

- dotacje stanowiły 5 804,7 tys. zł (20,2%),
- dopłaty do oprocentowania kredytów w ramach zawartych umów trójstronnych 26,4 tys. zł (0,09%),
- pożyczki 22 946,5 tys. zł (79,7%),.

Na realizację zadań kontynuowanych Fundusz posiada zobowiązania na lata następne na kwotę 7 369,0 tys. zł (10,4% wszystkich zobowiązań), w tym w formie dotacji w kwocie 4 267,6 tys. zł, w formie pożyczki - 2 733,3 w formie dopłaty w kwocie 368,1 tys. zł.

Wybrane efekty rzeczowe uzyskane w wyniku oddania do użytku nowo wybudowanych i zmodernizowanych oczyszczalni ścieków, efekty w zakresie kanalizacji ściekowej oraz przyłączy do kanalizacji ściekowej przedstawiają załączniki nr 3 i 4.

Do najważniejszych zadań z zakresu ochrony wód, które zrealizowane były przy udziale środków Funduszu w 2016 r. należą oczyszczalnie ścieków oraz sieci kanalizacyjne.

- 1) Do najważniejszych zadań z zakresu ochrony wód, które dofinansowywane były przez Fundusz w 2016 r. należą:
  - budowa oczyszczalni ścieków w m. Czernina Dolna, w Gminie Góra,
  - budowa kanalizacji sanitarnej dla wsi Zamienice – etap I,
  - odbudowa sieci kanalizacji ogólnospławnej w ul. Poniatowskiego i Górnicy w Porajowie gm. Bogatynia zniszczonych w trakcie powodzi w czerwcu 2013r. o łącznej długości 2,28km,
- 2) Z przekazanych do eksploatacji oczyszczalni ścieków wymienić należy:
  - przebudowa biologiczno-mechanicznej oczyszczalni ścieków przy Schronisku PTTK "Strzecha Akademicka" o wydajności 24m³/d dla 160RLM,
- 3) Z przekazanych do eksploatacji sieci kanalizacji sanitarnej i deszczowej wymienić należy:
  - kanalizacja sanitarna w Gminie Długołęka w miejscowości Byków o długości 20,3km,
  - kanalizacja sanitarna w Gminie Milicz miejscowość Pękocin o długości 2,6 km,
  - budowa kanalizacji sanitarnej w Gminie Twardogóra (5,1 km),
  - budowa kanalizacji w Gminie Strzelin (62,9km),
  - budowa kanalizacji sanitarnej w ul. Reymonta w Mieroszowie o długości 0,34 km, co przekłada się na zwiększenie liczby osób korzystających z ulepszanego systemu oczyszczania ścieków o 14 RLM, zadanie realizowane przez Gminę Mieroszków,
  - budowa sieci kanalizacji sanitarnej o długości 7,95 km, budowa sieci kanalizacji

- deszczowej o długości 0,54 km co przekłada się na zwiększenie liczby osób korzystających z ulepszanego systemu oczyszczania ścieków o 623 RLM, zadanie realizowane przez Zakład Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. w Bystrzycy Kłodzkiej,
- budowa kanalizacji sanitarnej dla os. Młyńskiego oraz ulicy Dalszej i Sienkiewicza (na odcinku od ul. Dalszej do oczyszczalni ścieków) o łącznej długości 1,59 km realizowane przez Gminę Pilawa Górna. Realizacja zadania pozwoli na zwiększenie liczby osób korzystających z nowej sieci kanalizacyjnej o 200 osób (ładunek zanieczyszczeń odpowiadający 200 RLM),
  - budowa kanalizacji sanitarnej w Jagodniku i Bolesćcinie wraz z rurociągiem przesyłowym Jagodnik-Pszemno – łączny rozmiar to 13,39 km sieci kanalizacji sanitarnej oraz 0,17 km sieci wodociągowej. Dzięki zadaniu realizowanemu przez Gminę Świdnica na oczyszczalnię ścieków zostanie skierowany ładunek zanieczyszczeń odpowiadający 734 RLM,
  - przebudowa sieci i przyłączy kanalizacji sanitarnej i deszczowej z likwidacją osadników ścieków w rejonie budynków ul. Świdnicka nr 1, 3, 5, 7 i ul. Wolności nr 10, 12 w Świebodzicach. Zadanie realizowane przez Gminę Świebodzice, w wyniku którego wykonano 0,24 km kanalizacji sanitarnej i 0,24 km kanalizacji deszczowej. Po podłączeniu wszystkich nieruchomości w rejonie tej inwestycji do systemu kanalizacyjnego zostaną odprowadzone ścieki komunalne o ładunku odpowiadającym 158 RLM.

Ponadto w 2016 r. realizowano zadania z terminem zakończenia w latach następnych, a mianowicie:

- budowa kanalizacji sanitarnej w gminie Oława o długości 42 km,
- budowa kanalizacji sanitarnej w Domaszczynie, gmina Długołęka o długości 13,2km,
- budowa kanalizacji sanitarnej w Rakowie i Bielawie o długości 23 km,
- budowa kanalizacji sanitarnej w Szczodrze o długości 13,5km
- budowa kanalizacji sanitarnej w miejscowości Wojnowice wraz z budową rurociągu ciśnieniowego z Czernicy przez Wojnowice do Chrzęstawy Małej o długości 15,4km,
- budowa sieci kanalizacji sanitarnej we wsi Gromadzyń z włączeniem do sieci w Mierzowicach, Gmina Prochowice,
- rozbudowa wraz z przebudową oczyszczalni ścieków w Radwanicach, w powiecie polkowickim,
- optymalizacja pracy oczyszczalni ścieków w Gminie Długołęka,
- budowa kanalizacji w Gminie Środa Śląska,
- budowa 35 szt. przydomowych oczyszczalni ścieków, co przekłada się na zwiększenie liczby osób korzystających z ulepszanego systemu oczyszczania ścieków o 255 RLM, zadanie realizowane przez Gminę Stoszowice,
- „Budowa sieci wodno-kanalizacyjnej wraz z odtworzeniem nawierzchni na terenie WSSE Podstrefa Żarów” – Gmina złożyła wniosek o dofinansowanie przedmiotowego zadania, które realizuje od kwietnia 2016 roku. Ewentualne wsparcie finansowe zostanie udzielone w 2017 roku.

Ponadto w 2016r. potwierdzono uzyskanie efektu ekologicznego zadań zakończonych rzeczowo w latach ubiegłych, a mianowicie:

- budowa sieci kanalizacji sanitarnej o długości 5,15km w rejonie ulic Wincentego Pola, Chłopskiej, Lotnictwa, Koziej, Podgórznej i Hallerczyków w Jeleniej Górze, tj. osiągnięcie efektu ekologicznego w postaci przyłączenia dodatkowych 700RLM ze środków NFOŚiGW w Warszawie,

- uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej aglomeracji Jelenia Góra (w ramach POIiŚ), tj. osiągnięcie efektu ekologicznego w postaci przyłączenia dodatkowych 6.092RLM,
- Budowa sieci kanalizacji sanitarnej w miejscowościach Nowa Wieś i Lipiany w Gminie Bolesławiec, tj. osiągnięcie efektu ekologicznego w postaci przyłączenia dodatkowych 566RLM,
- Rozwiązanie gospodarki wodno-ściekowej w Gminie Nowogrodzic – etap I a (w ramach POIiŚ), tj. osiągnięcie efektu ekologicznego w postaci przyłączenia dodatkowych 7.501RLM,

W latach następnych planowane jest uzyskanie efektów ekologicznych dla zadania:

- budowa sieci kanalizacji sanitarnej pod nowo powstałe budownictwo mieszkaniowe w Bogatyni - Markocicach, osiągnięcie efektu ekologicznego zaplanowano na koniec 2017r.

Osobną grupę stanowiły zadania związane z przygotowaniem dokumentacji do Funduszy Unijnych:

- „Studium Wykonalności do zadania »Uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej w aglomeracji Mieroszów«” – wniosek o dofinansowanie złożony został przez ZGKiM „Mieroszów” Sp. z o.o. Umowa o dofinansowanie zostanie zawarta w 2017 roku.

2. Ochrona powietrza atmosferycznego i klimatu

Z dziedziny ochrony powietrza atmosferycznego i klimatu Fundusz rozpatrzył w 2016 r. 116 wniosków, z których 61 zostało rozpatrzonych pozytywnie przez Zarząd i Radę Nadzorczą, 16 zostało wycofanych przez wnioskodawców, 4 nie spełniały obowiązujących w Funduszu „Kryteriów ...” i „Zasad ...”, 31 zostało rozpatrzonych odmownie między innymi ze względu na niewielki efekt ekologiczny planowany do uzyskania w wyniku ich realizacji oraz w wyniku anulowania przez NFOŚiGW kolejnej edycji konkursu w ramach Programu priorytetowego nr 3.1.2 "Poprawa jakości powietrza Część 2) Kawka - Likwidacja niskiej emisji wspierająca wzrost efektywności energetycznej i rozwój rozproszonych odnawialnych źródeł energii", a 4 pozostały do rozstrzygnięcia na 2017 r.

W ciągu roku w trakcie realizacji znajdowało się 95 zadań. Fundusz wydatkował w 2016 r. środki na dofinansowanie 58 zadań.

Na dofinansowanie realizacji zadań zapewniających zmniejszenie emisji gazów i pyłów, powstających w procesie spalania energetycznych paliw, w tym m. in. poprzez termomodernizację budynków i modernizację starych kotłowni, Fundusz wydatkował 30 652,8 tys. zł (32,3% środków wypłaconych na realizację wszystkich zadań statutowych), z czego:

- dotacje stanowiły 17 635,0 tys. zł (57,5%),
- pożyczki 13 017,8 tys. zł (42,5%).

Na lata następne podjęto zobowiązania wynikające z zawartych umów do zadań kontynuowanych na kwotę 37 983,7 tys. zł (53,5% wszystkich zobowiązań), w tym w formie dotacji 19 636,3 tys. zł i pożyczki 18 347,4 tys. zł.

Wartość zadań z zakresu ochrony powietrza oddanych do użytku w 2016 r. osiągnęła wysokość 31 058,9 tys. zł, a dofinansowanie Funduszu do ich realizacji wyniosło 12 432,0 tys. zł, w tym 7 357,1 tys. zł w formie dotacji, 5 074,9 tys. zł w formie pożyczki.

Dofinansowanie Funduszu ukierunkowane było na pomoc w realizacji zadań związanych z ograniczeniem niskiej emisji, w tym:

- ograniczeniem niskiej emisji z lokalnych kotłowni poprzez ich modernizację oraz budowę

- kotłowni na biomasę,
- ograniczeniem emisji zanieczyszczeń przemysłowych,
- budową i modernizacją sieci ciepłowniczych,
- termomodernizacją budynków,
- wspieraniem nowych technologii pozwalających na uzyskanie tzw. „czystej” energii z odnawialnych źródeł energii,
- budowę odnawialnych źródeł energii,
- instalacje związane z redukcją emisji zanieczyszczeń powstających podczas energetycznego spalania paliw:
- termomodernizacje budynków mieszkalnych wraz z ich włączeniem do miejskiej sieci ciepłej
- realizację zadań związanych z likwidacją palenisk domowych w ramach programu priorytetowego NFOŚiGW „KAWKA”.

Do największych inwestycji zrealizowanych w 2016 r. przy udziale finansowym Funduszu zaliczyć należy:

- termomodernizację budynku mieszkalnego przy ul. Basztowej 36-44 w Wałbrzychu zrealizowaną przez Spółdzielnię Mieszkaniową „Podzamcze” w Wałbrzychu,
- przebudowę instalacji odpylania kotła K3 w Ciepłowni Zawiszów w Świdnicy w celu dostosowania do wymogów prawa po 2016r. realizowaną przez MZEC Sp. z o.o. w Świdnicy,
- montaż instalacji fotowoltaicznej o mocy 17,34 kWh do produkcji prądu elektrycznego na potrzeby własne części wspólnych budynku Wspólnoty Mieszkaniowej przy ul. Wiejskiej 7-17 w Wałbrzychu,
- modernizację źródeł ciepła na terenie Gminy Szczawno-Zdrój w ramach programu „Kawka” – na koniec 2016r. zostało zmodernizowanych 107 źródeł ciepła oraz zamontowano 15 systemów solarnych
- zakończenie budowy instalacji odsiarczania spalin metodą moką według technologii wapienno- gipsowej w Elektrociepłowni Wrocław. W wyniku realizacji tego zadania został w 2016r. osiągnięty efekt ekologiczny w postaci redukcji emisji SO₂ o 3 077 Mg/a a pyłu o 37,47 Mg/a,
- włączenie do pracy elektrowni wiatrowej o mocy 2*3,0 MW w Gaju Oławskim. Inwestycja przyczyniła się w roku 2016 do produkcji 19 855 MWh tzw. zielonej energii, co przełożyło się na uniknięcie emisji CO₂ na poziomie 16 123,00 Mg,
- zakończenie w roku 2016 w ramach Programu – KAWKA I i II- 15 zadań związanych z termomodernizacją i włączeniem budynków komunalnych Gminy Wrocław do miejskiej sieci ciepłej. Realizacja tych zadań zmniejszyła we Wrocławiu emisję zanieczyszczeń gazowych powstających podczas energetycznego spalania paliw o następujące ilości w skali roku pyłu PM₁₀ o 4,831 Mg i CO₂ o 937,435 Mg.

Zakończono realizację zadań w ramach PONE na terenie miasta Legnicy, w tym :

- termomodernizację budynków mieszkalnych przy ul. Głogowskiej 10 oraz 71,
- budowę wysokoparametrowej sieci ciepłowniczej w rejonie ulicy Głogowskiej i Słubickiej umożliwiającej likwidację lokalnych źródeł ciepła w Szkole Podstawowej nr 2 przy ul. Głogowskiej, Przedszkolu Miejskim nr 7 przy ul. Słubickiej 1 oraz budynkach mieszkalnych przy ul. Głogowskiej 10 i 71,
- likwidację 315 lokalnych źródeł ciepła nie przekraczających mocy 50 kW w indywidualnych gospodarstwach domowych zlokalizowanych na terenie Legnicy,
- zakup i montaż 5 kpl. instalacji fotowoltaicznych w ramach Programu Prosument do produkcji energii ze źródeł odnawialnych w ilości 36,09 MWh/rok na potrzeby budynków mieszkalnych wielorodzinnych Legnickiej Spółdzielni Mieszkaniowej w Legnicy.

Ponadto zakończono realizację dofinansowanego w latach 2014-2015 zadania pn. Budowa farmy fotowoltaicznej – elektrownia Wilków o mocy 201kW, która począwszy od 2017 r. będzie produkować energię elektryczną na potrzeby Zakładu przeróbki kamienia w Wilkowie należącego do Przedsiębiorstwa Produkcyjno-Usługowego „STONESPOL” w Złotoryi .

Ukończono zadania pn. „Rozbudowa układu pompy ciepła o układ wody lodowej do celów klimatyzacji socjalnej Legnickiego Przedsiębiorstwa Wodociągów i Kanalizacji S.A. w Legnicy” oraz „Instalacja hybrydowych lamp oświetleniowych zasilanych energią odnawialną” w Gminie Gaworzyce, w Powiecie Polkowickim (14 szt.) oraz w m. Góra (28 szt.).

Do największych inwestycji zrealizowanych w 2016 r. przy udziale finansowym Funduszu zaliczyć należy:

- Termomodernizacja obiektu Samodzielnego Publicznego Zespołu Zakładów Opieki Zdrowotnej w Nowogrodźcu,
- Modernizację kotłowni w Pensjonacie Orla Skała w Szklarskiej Porębie
- Racjonalne wykorzystanie energii poprzez wymianę sterylizatorów w Wielospecjalistycznym Szpitalu - Samodzielnym Publicznym Zespole Opieki Zdrowotnej w Zgorzelcu

W 2016r. kontynuowane było zadanie: „Likwidacja niskiej emisji wspierająca wzrost efektywności energetycznej na terenie miasta Jelenia Góra – etap I”. Realizacja zadania odbywa się w ramach ogłoszonego przez Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska programu priorytetowego „Likwidacja niskiej emisji wspierająca wzrost efektywności energetycznej i rozwój rozproszonych odnawialnych źródeł energii” Część 1) Program pilotażowy KAWKA, oraz zawartej pomiędzy Wojewódzkim Funduszem Ochrony Środowiska i Gospodarki we Wrocławiu a Narodowym Funduszem Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej umowy udostępnienia środków nr 812/2013/WF/US z dnia 14.11.2013r.

Do dnia 31.12.2016r. zlikwidowanych zostało łącznie 956 szt. źródeł ciepła opalanych paliwem stałym w 599 lokalach mieszkalnych, w miejsce których zamontowanych zostało 31 szt. pieców zasilanych energią elektryczną oraz 568 szt. pieców opalanych paliwem gazowym wraz z wykonaniem nowej instalacji c.o., zamontowano instalację solarną w Domu Pomocy Społecznej „Pogodna Jesień” przy ul. Leśniej 3 w Jeleniej Górze oraz przeprowadzono termomodernizację 2. budynków, w których zlikwidowane zostały wszystkie piece opalane paliwem stałym.

Na terenie Miasta Wrocławia w 2016r. kontynuowany był *Program dotacji do wymiany lokalnych źródeł ciepła na proekologiczne oraz towarzyszącej jej termomodernizacji w przypadku budynków wielorodzinnych*. Realizacja odbywa się w ramach Programu Priorytetowego Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej pn. KAWKA. Dofinansowanie do wymiany lokalnych źródeł ciepła realizowane jest od 2014 roku. Do dnia 31.12.2016r. zlikwidowanych zostało około 3.071 sztuk źródeł ciepła opalanych paliwem stałym w 2.131 lokalach mieszkalnych na terenie Wrocławia. W ich miejsce zamontowano piece gazowe, ogrzewanie elektryczne, pompy ciepła, a także wykonano podłączenie do miejskiej sieci ciepłowniczej. Zgodnie z podpisanymi umowami program kontynuowany będzie w latach 2017 i 2018. Beneficjentami są osoby fizyczne będące właścicielami lub posiadające inny tytuł prawny do lokali mieszkalnych lub nieruchomości o charakterze mieszkalnym, położonych w granicach administracyjnych Wrocławia. Celem programu jest ograniczenie emisji zanieczyszczeń, w szczególności pyłowych, z pieców oraz kotłowni opalanych paliwem węglowym oraz ograniczenie emisji innych substancji stanowiących o przekroczeniu standardów jakości powietrza we Wrocławiu.

Na uwagę zasługuje rozpoczęcie w 2016 roku zadań polegających na:

- przebudowie Zakładu Przerobczego Kopalni „OGORZELEC” poprzez wykonanie linii technologicznej wstępnego kruszenia i przygotowania surowca
- termomodernizacji dachu schroniska PTTK "Na Hali Szrenickiej" - III etap

- poprawie efektu energetycznego w obiektach Wielospecjalistycznego Szpitala - Samodzielnego Publicznego Zespołu Opieki Zdrowotnej w Zgorzelcu poprzez przebudowę kotłowni i zamontowanie kotłów kogeneracyjnych
- budowie instalacji fotowoltaicznych dla budynków Jeleniogórskiej Spółdzielni Mieszkaniowej w Jeleniej Górze przy ul. Komedy Trzcńskiego 4 i ul. Moniuszki 10

Efekty rzeczowe uzyskane w 2016 r. w zakresie ochrony powietrza przedstawione zostały w załączniku nr 5.

3. Gospodarka odpadami

Z dziedziny gospodarki odpadami Fundusz rozpatrzył w 2016 r. 97 wniosków, z których 95 zostało pozytywnie rozpatrzonych przez Zarząd i Radę Nadzorczą, 1 nie spełniał obowiązujących w Funduszu „Kryteriów ...” i „Zasad ...”, i 1 pozostał do rozstrzygnięcia na 2017 r.

W ciągu roku w trakcie realizacji znajdowało się 96 zadań, spośród których Fundusz udzielił dofinansowania na realizację 94. zadań.

Na dofinansowanie realizacji zadań z tej dziedziny Fundusz wydatkował 13 622,6 tys. zł (14,4% środków wypłaconych na realizację wszystkich zadań statutowych), z czego:

- dotacje stanowiły 1 889,4 tys. zł (13,9%),
- pożyczki 11 733,2 tys. zł (86,1%).

Fundusz posiada zobowiązania na lata następne w stosunku do zadań kontynuowanych na kwotę 20 535,7 tys. zł (28,9% wszystkich zobowiązań), w tym w formie dotacji 24,6 tys. zł i pożyczki w kwocie 20 511,1 tys. zł.

W 2016 r. przy udziale finansowym Funduszu zakończono rzeczowo:

- realizację zadania pn: „Rozbudowa Zakładu Gospodarki Odpadami – Ekologiczne Centrum Odzysku w Bielawie”. Zadanie realizowane przez Tadeusza Drozdowskiego zamieszkałego w Pieszycach, prowadzącego działalność gospodarczą pod nazwą: „Zakład Usług Komunalnych” Tadeusz Drozdowski z siedzibą w Pieszycach. W wyniku realizacji powstała instalacja o wydajności 60 000 Mg/a,
  - rozbudowę i modernizację kompostowni odpadów zlokalizowanej przy składowisku odpadów w Legnicy. W wyniku realizacji zwiększono wydajności instalacji do 25 000 Mg/a,
  - I etap rozbudowy Sortowni Odpadów oraz dostawa i montaż kabiny wstępnego sortowania na istniejącej linii do mechaniczno biologicznego przetwarzania odpadów w Regionalnej Instalacji Przetwarzania Odpadów Komunalnych. W wyniku realizacji zwiększono wydajności instalacji do 50 000 Mg/a,
  - budowę punktu selektywnej zbiórki odpadów komunalnych w Złotoryi.
- oraz zakupiono 2 pojazdy do odbioru i transportu stałych odpadów gromadzonych w pojemnikach komunalnych.

Ponadto dofinansowano planowane do zakończenia w latach następnych zadania:

- zamknięcie i rekultywację składowiska odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne we Wronowie, Gmina Niechlów, w Powiecie Górowskim.
- rozbudowę istniejącej linii sortowniczej o system mechanicznego i biologicznego przetwarzania odpadów (kompostowanie i stabilizacja) polegającą na budowie Zakładu Segregacji i Zagospodarowania Odpadów w Wałbrzychu przy ul. Beethovena, zadanie realizowane przez Miejski Zakład Usług Komunalnych Spółka z o.o. w Wałbrzychu.

W 2016 r. potwierdzono osiągnięcie efektu ekologicznego zadania „Rekultywacja składowisk odpadów komunalnych na cele przyrodnicze w Środkowosudeckim Regionie Gospodarki Odpadami” realizowane przez Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej "SANIKOM" sp. z o.o. Lubawka (w ramach POIiŚ), zrealizowano do 31.12.2015r., potwierdzono efekt rzeczowy i ekologiczny w postaci rekultywacji dwóch składowisk odpadów w Lubawce i Czarnym Borze o powierzchni łącznej 8,42ha.

Wykaz wybranych zakończonych rzeczowo zadań z zakresu gospodarki odpadami wraz z efektami rzeczowymi zawierają załączniki nr 6 i 7.

W ramach realizacji umowy udostępnienia środków z NFOŚiGW Nr 153/2015/WF/US z dnia 14.05.2015 r. na terenie woj. dolnośląskiego usunięto w roku 2016- 4 698,298 Mg azbestu, przy czym po stronie WFOŚiGW we Wrocławiu zaewidencjonowano 2 120,957 Mg usuniętego azbestu zgodnie z wytycznymi NFOŚiGW jako współfinansującego przedmiotowe zadanie.

Do najważniejszych zakończonych w 2016 r. zadań z zakresu gospodarki odpadami należą:

- w 2016r. w ramach umowy podpisanej z NFOŚiGW na lata 2015-2017 realizowano przedsięwzięcia w ramach konkursu ogłoszonego przez WFOŚiGW związane z gminnymi programami usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest. W 2016 roku ogłoszono nabór na pełne wykorzystanie środków z podpisanej umowy z NFOŚiGW. Ogółem w roku 2016 zrealizowano **81** zadań na podstawie wniosków złożonych przez jednostki samorządu terytorialnego. Umowa została rozliczona na pełną przyznaną przez NFOŚiGW kwotę udostępnionych środków.
- ponadto WFOŚiGW zrealizował jeszcze **5** zadań w ramach udziału środków własnych do wysokości 85% kosztów kwalifikowanych. Podyktowane to było limitem posiadanych środków z NFOŚiGW i chęcią zaspokojenia i zrealizowania przez Wojewódzki Fundusz wszystkich złożonych i zakwalifikowanych wniosków, łącznie **86** w roku 2016.

Reasumując w 2016r. z pomocy finansowej skorzystało 86 Beneficjentów – jednostki samorządu terytorialnego. Łączna kwota przyznanej dotacji na rok 2016 wynosi: 1 844 578,52 zł z czego udział WFOŚiGW wynosi: 863 986,52 zł.

4. Pozostałe zadania

4.1. Gospodarka wodna i ochrona przeciwpowodziowa

Z dziedziny gospodarki wodnej i ochrony przeciwpowodziowej Fundusz rozpatrzył w 2016 r. 17 wniosków z których wszystkie zostały pozytywnie rozpatrzone przez Zarząd i Radę Nadzorczą.

W ciągu roku w trakcie realizacji znajdowały się 22 zadania, z których 13 uzyskało dofinansowanie Funduszu.

Na dofinansowanie realizacji zadań z tej dziedziny Fundusz wydatkował 7 128,1 tys. zł (7,5% środków wypłaconych na realizację wszystkich zadań statutowych), z czego:

- dotacje stanowiły 1 638,7 tys. zł (23,0%),
- pożyczki 5 489,4 tys. zł (77,0%).

Na realizację zadań kontynuowanych Fundusz posiada zobowiązania na lata następne na kwotę 3 267,2 tys. zł (4,6% wszystkich zobowiązań), w tym w formie dotacji w kwocie 1 170,9 tys. zł, w formie pożyczki w kwocie 2 096,3 tys. zł.

Środki przekazano na dofinansowanie realizacji zadań dotyczących:

- modernizacji i budowy sieci wodociągowych,
- modernizacji ujęć wodnych i stacji uzdatniania wody,
- remontu zabudowy regulacyjnej rzek i potoków.
- udroźnienia koryt rzek oraz uzupełnienia brakujących odcinków wałów przeciwpowodziowych.
- modernizacji obwałowań.

Efekty rzeczowe pomocy finansowej udzielonej przez Fundusz na zadania związane z gospodarką wodną i ochroną przeciwpowodziową są następujące:

- w ramach rozbudowy infrastruktury wodociągowej - budowa i modernizacja 11,08 km sieci wodociągowej,
- w ramach ochrony przeciwpowodziowej wykonano regulację linii brzegowych rzek i potoków o łącznej długości 0,97 km,
- budowa sieci wodociągowych, pompowni i zbiorników wodnych w Gminie Miękinia,
- przebudowa zbiorników wodnych służących małej retencji w Gminie Strzelin.

Do najważniejszych zadań zrealizowanych w 2016 r. przy pomocy finansowej Funduszu należy zaliczyć:

- budowę sieci wodociągowej w miejscowości Gradówek gm. Lwówek Śląski o długości 3,84 km, w ramach efektu ekologicznego przyłączono do wykonanej sieci wodociągowej 178 osób,
- odbudowę sieci wodociągowej w ul. Poniatowskiego i Górnicy w Porajowie gm. Bogatynia zniszczonych w trakcie powodzi w czerwcu 2013r. o łącznej długości 1,61km,
- remont zabudowy regulacyjnej potoku Złotucha we wsi Dziwiszów w km 3+950-4+600 (most drogi wojewódzkiej nr 365 w Dziwiszowie) gm. Jezów Sudecki realizowany przez RZGW we Wrocławiu na długości 650m, w ramach efektu ekologicznego zabezpieczono przed powodzią 2,5ha,
- modernizację stacji uzdatniania wody w Kalnie poprzez zastosowanie automatyki i budowę ujęcia wody w Wierzbnej i w Kalnie w postaci odwiertu dwóch studni” – zadanie realizowane przez Zakład Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. w Żarowie. Okres realizacji obejmuje rok 2016 i 2017. W wyniku podjętych działań zmodernizowana zostanie stacja uzdatniania wody oraz wykonane będą dwa nowe otwory studzienne.
- Modernizacja istniejącej stacji uzdatniania wody w miejscowości Siedlce zwiększenie wydajności ujęć wody i technologicznej stacji o 997 m³/h do 1500m³/d,
- Budowa sieci wodociągowej łączącej miejscowości Byków i Dobroszów o długości 3,4km,
- Budowa dwukomorowego zbiornika żelbetowego wody czystej o pojemności użytkowej 400m³ na terenie SUW Piecowice.
- Przebudowa rowu B-9 ze zbiornikiem retencyjnym we Wrocławiu – Stabłowicach,
- Wykonanie rozbudowy ciągu technologicznego SUW Mietków.

Ponadto ze środków Funduszu realizowano zadania, które będą kontynuowane w latach następnych:

- przebudowa i modernizacja stacji uzdatniania wody w Węglińcu gm. Węglińiec o wydajności 1.400m³/d, w ramach efektu ekologicznego dodatkowo ze zmodernizowanej stacji korzystać będzie 1.900osób. Termin osiągnięcia efektu ekologicznego ustalono na koniec 2018r.,
- przywrócenie prawidłowego przekroju poprzecznego pot. Łomnica w km 3+819-4+370 w m. Mysłakowice - Łomnica et. II gm. Mysłakowice realizowane przez RZGW we Wrocławiu. Do końca 2017r. wykonane zostaną prace na odcinku 440m co pozwoli zabezpieczyć przed skutkami powodzi 28osób,
- Modernizacja Rowu S-31 na terenie Gminy Wrocław

- Modernizacja obwałowań w rejonie Widawy. Odcinek Kotowice - Paniowice, gm. Oborniki Śl.
- WZW Marszowice - modernizacja wałów rz. Bystrzycy, m. Wrocław

W 2016r. potwierdzono uzyskanie efektu ekologicznego zadań zakończonych rzeczowo w latach ubiegłych, a mianowicie:

- budowa sieci wodociągowej we wsi Czernica, Gmina Jeżów Sudecki, o długości 16,02km wraz z budową stacji uzdatniania wody w Czernicy o wydajności 480m³/d, osiągnięto efekt ekologiczny w postaci 645 przyłączonych osób,
- realizacja finansowanego w latach ubiegłych zadania: Modernizacja Stacji Uzdatniania Wody SUW SERBY dla Miasta Głogowa, o wydajności 8000 m³/d,
- budowa i modernizacja sieci wodociągowej o długości 4,15km w rejonie ulic Wincentego Pola, Chłopskiej, Lotnictwa, Koziej, Podgórnej i Hallerczyków w Jeleniej Górze, osiągnięto efekt ekologiczny w postaci 3.521 przyłączonych osób,

W latach następnych planowane jest uzyskanie efektów ekologicznych dla zadań:

- przebudowa i modernizacja stacji uzdatniania wody w Ruszowie gm. Węgliniec o wydajności 1.000m³/d, osiągnięcie efektu ekologicznego zaplanowano na koniec 2017r.,
- budowa ujęcia wody i stacji uzdatniania wody o wydajności 347m³/d i sieci wodociągowej o długości 8,21km dla miejscowości Jarkowice i Miskowice gm. Lubawka, osiągnięcie efektu ekologicznego zaplanowano na koniec 2018r.,
- budowa sieci wodociągowej pod nowo powstałe budownictwo mieszkaniowe w Bogatyni - Markocicach, osiągnięcie efektu ekologicznego zaplanowano na koniec 2017r.

W 2016 roku środki przekazano również na dofinansowanie realizacji rozpoczętych zadań w ramach przeciwdziałania skutkom powodzi, w tym:

- odbudowa ubezpieczeń brzegowych w celu zabezpieczenia budynków i drogi przy posesji 62-75 rzeki Nysy Szalonej w km 49+900-50+220 w m. Wierzchosławice.

Wybrane efekty rzeczowe uzyskane w 2016 r. w zakresie gospodarki wodnej przedstawia załącznik nr 8.

4.2. Leśnictwo, ochrona przyrody i krajobrazu

Z dziedziny ochrony przyrody i lasów Fundusz rozpatrzył w 2016 r. 41 wniosków, z których 27 zostało pozytywnie rozpatrzonych przez Zarząd i Radę Nadzorczą, 3 nie spełniały obowiązujących w Funduszu „Kryteriów ...” i „Zasad ...”, 4 zostały wycofane przez wnioskodawcę, 2 nie znalazły się na liście zadań PJB i zostały rozpatrzone odmownie, a 5 pozostało do rozstrzygnięcia w 2017 r.

W ciągu roku w trakcie realizacji znajdowały się 43 zadania. Fundusz wydatkował środki na dofinansowanie 39. zadań.

Realizacja zadań z zakresu ochrony przyrody i lasów na terenie województwa dolnośląskiego dofinansowana została przez Fundusz w 2016 r. kwotą 1 772,7 tys. zł (1,9% środków wypłaconych na realizację wszystkich zadań statutowych), z czego dotacje stanowiły 1 772,7 tys. zł co stanowiło 100% wydatkowanych środków.

Na lata następne powstały zobowiązania wynikające z zawartych umów w stosunku do zadań kontynuowanych na kwotę 313,1 tys. zł w formie dotacji (0,4% wszystkich zobowiązań).

Spśród zadań zrealizowanych w 2016 r. przy wsparciu finansowym Funduszu na

szczególne wyróżnienie zasługują:

- Osiągnięto efekt ekologiczny zadania realizowanego przez ZOO Wrocław Sp. z o.o. pn. „Budowa ekspozycji ekosystemu rzeki Odry – ODRARIUM”. Inwestycja zrealizowana rzeczowo w roku 2014 została zasiedlona zwierzętami i obsadzona roślinami charakterystycznymi dla poszczególnych odcinków rzeki - źródlika, nurtu nizinnego, starorzecza oraz odcinka ujściowego z wodą słonawą. W okresie 01.09.2014 – 30.04.2016 liczba odwiedzających ZOO, w tym Odrarium wyniosła 2.377.404 osób.
- Zakończyła się realizacja trzyletnich programów odbudowy populacji zająca szaraka na obszarze obwodów łowieckich trzech kół łowieckich: KŁ „Jarząbek” we Wrocławiu, KŁ „Szarak” w Międzyborzu i WKŁ „Puchacz” we Wrocławiu. W trakcie realizacji zadania wypuszczono do środowiska łącznie 797 osobników zająca, co zwiększyło lokalną bioróżnorodność i wprowadziło nową pulę genową do istniejących populacji zająca.
- Zakupiono dwa samochody terenowe dla Komendy Wojewódzkiej Państwowej Straży Rybackiej we Wrocławiu. Samochody wykorzystywane będą na posterunkach we Wrocławiu i Miliczu w celu zachowania i przywracania bioróżnorodności ze szczególnym uwzględnieniem obszarów chronionych na terenie powiatów milickiego, trzebnickiego, górowskiego i oleśnickiego.
- Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska we Wrocławiu zakończyła zadanie polegające na wykonaniu projektów 25 zabezpieczeń zimowych schronień nietoperzy w 8 lokalizacjach na obszarach Natura 2000: Rudawy Janowickie PLH020011 oraz Ostoja Nietoperzy Gór Sowich PLH020071.
- Gmina Brzeg Dolny zakończyła realizację dwóch zadań obejmujących zrewaloryzowanie Stawu Topolowego wraz z rowem doprowadzalnikiem i rowem z kaskadami oraz zrewaloryzowanie Stawu Młyńskiego i Stawu Owalnego oraz fosy i kanału Ozdobnego z przynależnymi budowlami wodnymi i instalacjami na terenie zabytkowego parku w Brzegu Dolnym. Osiągnięto efekt ekologiczny polegający na przywróceniu właściwego stanu ekosystemu obiektów wodnych o powierzchni łącznej 2,5505 ha, oddziaływujących na zabytkowy park w Brzegu Dolnym o powierzchni 46,77 ha, obiekt objęty ochroną konserwatorską na podstawie wpisu do rejestru zabytków pod numerem A/2664/195 z dnia 31.05.1950r.
- Kolegium Europy Wschodniej im. Jana Nowaka-Jeziorańskiego we Wrocławiu zrealizowało I etap rewitalizacji zabytkowego zespołu zamkowo-parkowego w Wojnowicach polegającego na konserwacji zbiornika wodnego oraz pielęgnacji zabytkowych drzew. W wyniku realizacji przedsięwzięcia zostanie osiągnięty efekt ekologiczny polegający na przywróceniu właściwego stanu ekosystemu na powierzchni 1500 m² zabytkowego parku w Wojnowicach objętego ochroną konserwatorską na podstawie wpisu do rejestru zabytków pod numerem A/3766/431/W (w tym obiekcie wodnego o powierzchni 700 m²) oraz wpisaniu 2 drzew do Centralnego Rejestru Form Ochrony Przyrody jako Pomniki Przyrody,
- Wzmocnienie i utrzymanie równowagi biologicznej oraz zachowanie i ochrona różnorodności ichtiofauny w rzekach okręgu wałbrzyskiego w roku 2016 - zadanie zrealizowane przez Polski Związek Wędkarski Okręg w Wałbrzychu. Ogółem w ramach zadania do rzek: Nysa Kłodzka, Biała Łądecka, Ścinawka, Bystrzyca, Szybka, Dzika Orlica i ich dopływów wpuszczony został materiał zarybieniowy w ilościach: 582.000 szt. wylęgu żerującego pstrąga potokowego oraz 5.910 kg dwulatka pstrąga potokowego;
- Wsiedlenie 234 szt. zająca szaraka w ramach realizacji Programu odbudowy zwierzyny drobnej realizowanego przez Powiat Ząbkowice Śląskie, zadanie zrealizowane wspólnie z kołami łowieckimi dzierżawiących obwody łowieckie na terenie powiatu ząbkowickiego.
- Ochrona różnorodności biologicznej w Parku Narodowym Gór Stołowych na powierzchni 20,15 ha – zadanie realizowane przez Park Narodowy Gór Stołowych w Kudowie Zdroju;
- Leśny Bank Genów Kostrzyca zakończył realizację zadania pn. „Zachowanie

różnorodności biologicznej poprzez ochronę ex situ jesionu wyniosłego, wiązu górskiego, wiązu pospolitego oraz wiązu szypułkowego na terenie Dolnego Śląska na obszarze Natura 2000. Zadanie polegało na przeprowadzeniu monitoringu owocowania wytypowanych stanowisk drzew, zbioru materiału nasiennego i utworzeniu nasiennej zasobów genowych jesionów i wiązów w temperaturach kriogenicznych

- Gmina Lubań zrealizowała zadanie pn. „Ratujemy cisa w Henrykowie Lubańskim – pielęgnacja i leczenie”. Przedmiotowe drzewo - cis jest pomnikiem przyrody uznanym jako najstarsze drzewo w Polsce,
- Port Lotniczy Wrocław S.A. zrealizował zadanie pn. „Czynna ochrona ptaków Aves w otoczeniu terminalu pasażerskiego lotniska Wrocław-Strachowice”. Celem projektu jest ograniczenie kolizji ptaków ze szklanymi fasadami terminalu, ochrona awifauny lotniska oraz ochrona ekosystemów łąk i pól uprawnych w jego otoczeniu, poprzez zamontowanie 8 nowych rolet i przewieszeniu 8 starych rolet wraz z włączeniem ich do sterowania wewnętrznego systemu Portu Lotniczego Wrocław S.A. Rozwiązanie uwidaczniające ptakom bryłę budynku chroni je przed odbiciem zafałszowanego – odbitego od szklanej fasady obrazu np.: nieba, chmur, okolicznej roślinności, tj. siedlisk znanych i atrakcyjnych dla ptaków.
- W roku 2016 Województwo Dolnośląskie reprezentowane przez Dolnośląski Zespół Parków Krajobrazowych we Wrocławiu przeprowadziło kolejną edycję „Akcji żaba”, w ramach której na 4 przejściach migracyjnych na terenie Parku Krajobrazowego „Dolina Baryczy” 295 wolontariuszy - dzieci i młodzieży przeniosło przez drogi 13.658 płazów (m.in. ropuchy szare, zielone, żaby brunatne, zielone, kumaki nizinne, grzebiuszki ziemne). Akcja połączona była z edukacją przyrodniczą dotyczącą płazów w szkołach podstawowych – prelekcji wysłuchało 1.720 osób.
- Stowarzyszenie Lipówka – „Ochrona przyrody poprzez kontynuację nasadzenia drzew gatunków rodzimych wzdłuż drogi powiatowej nr 1358D w Wielkiej Lipie”. W ramach zadania dokonano nasadzeń 200 szt. Jarząbu pospolitego z 2 palikami i osłonami w części drogi powiatowej nr 1358D w Wielkiej Lipie.

Ponadto ze środków Funduszu w 2016 r. realizowano zadania, które będą kontynuowane w latach następnych:

- Odbudowa populacji zająca szaraka w obwodach łowieckich świdnickich Kół Łowieckich: „Knieja”, „Głuszc” i „Dzik”, wałbrzyskich Kół Łowieckich „Szarak” i „Ponowa”, dzierzoniowskiego Koła Łowieckiego „Bażant oraz Koła Łowieckiego „Bażant” w Niemczy.
- „Ograniczenie antropopresji na ekosystemy Karkonoskiego Parku Narodowego” realizowanego przez Karkonoski Park Narodowy w Jeleniej Górze.

4.3. Edukacja ekologiczna

Fundusz rozpatrzył w 2016 r. 141 wniosków o dofinansowanie zadań z zakresu edukacji ekologicznej, z których 97 zostało pozytywnie rozpatrzonych przez Zarząd i Radę Nadzorczą, 4 zostało rozpatrzonych odmownie ze względu na niewielki efekt edukacyjny planowany do uzyskania w wyniku ich realizacji, 5 nie spełniało „Kryteriów ...” i „Zasad ...” Funduszu, 19 zostało wycofanych przez wnioskodawców, a 16 pozostało do rozstrzygnięcia na 2017 r.

W ciągu roku w trakcie realizacji znajdowało się 120 zadań. Fundusz wydatkował środki na dofinansowanie 99. zadań.

Na dofinansowanie realizacji zadań z dziedziny edukacji ekologicznej Fundusz wydatkował 3 207,8 tys. zł (3,4% środków wypłaconych na realizację wszystkich zadań statutowych), z czego:

- dotacje stanowiły 2 880,1 tys. zł (89,8%),

- pożyczki 327,7 tys. zł (10,2%).

Na realizację zadań kontynuowanych Fundusz posiada zobowiązania na lata następne wynikające z zawartych umów na kwotę 758,5 tys. zł w formie dotacji (1,1% wszystkich zobowiązań).

Działalność z zakresu edukacji ekologicznej charakteryzowała się dużą różnorodnością zarówno ze względu na formę jak i tematykę. Wśród wnioskodawców realizujących różne przedsięwzięcia w omawianej dziedzinie przeważają stowarzyszenia, fundacje, jednostki samorządowe oraz szkoły wyższe.

Infrastruktura edukacji ekologicznej, w tym ścieżki przyrodnicze

W roku 2016 prowadzone były zarówno nowe jak i kontynuowane zadania:

- „Arboretum rodzimej dendroflory w Krzekotówku” zrealizowane przez Gminę Kotla.
- Utworzenie Regionalnego Ośrodka Edukacji Ekologicznej na obszarze Legnicko-Głogowskiego Okręgu Miedziowego (ROEE-LGOM),
- Ścieżka przyrodniczo – historyczna „Kompleks Osówka”, 2. „Dolina Różaneczników” – etap II. Zadanie realizowane było przez Lasy Państwowe – Nadleśnictwo Wałbrzych. Działaniami objęto ok. 5,3 tys. osób.
- „Ścieżki dydaktyczne i zagospodarowanie turystyczne w parkach krajobrazowych Dolnego Śląska 2016”, prowadzone przez Województwo Dolnośląskie – Dolnośląski Zespół Parków Krajobrazowych we Wrocławiu. Realizacja zadania miała na celu: 1) przybliżyć problematykę przyrodniczą wskazując na obecne na obszarze parków krajobrazowych gatunki fauny i flory, wskazywać ciekawe miejsca, które są warte odwiedzenia, 2) ułatwić ruch turystyczny na terenie parków krajobrazowych.
- Uzupelnienie tablic informacyjno - edukacyjnych wzdłuż szlaku przyrodniczo - edukacyjnego "Ścieżka Hochbergów" oraz wydruk zaktualizowanego i uzupełnionego folderu informacyjnego będącego przewodnikiem po ścieżce. Zadanie realizowane jest przez Lasy Państwowe - Nadleśnictwo Wałbrzych. Zadanie rozliczone zostanie w roku kolejnym.

Programy edukacji ekologicznej

Fundacja EkoRozwoju we Wrocławiu w latach 2015/2016 zrealizowała program edukacyjny pn. „Zajęcia edukacyjne w EkoCentrum Wrocław.” W programie udział wzięło łącznie 5 145 osób, tj. dzieci, młodzieży oraz dorosłych z terenu miasta Wrocławia oraz województwa dolnośląskiego. Zajęcia miały charakter stacjonarny oraz terenowy. Program realizowany był w okresie od lutego 2015 r. do lutego 2016 r. Niniejszy projekt miał na celu podniesienie świadomości oraz zwiększenie odpowiedzialności ekologicznej mieszkańców Wrocławia i Dolnego Śląska w kluczowych tematach takich jak:

- promocja aktywnych postaw obywatelskich związanych z ochroną przyrody w mieście, kształtowaniem przestrzeni miejskiej w duchu zrównoważonego rozwoju,
- wsparcie procesu tworzenia społeczeństwa obywatelskiego: promocja idei dobra wspólnego, pracy społecznej, samorządności i wolontariatu w ramach procesów grupowych, zapoznanie uczestników z działalnością wrocławskich organizacji pozarządowych ze szczególnym uwzględnieniem podmiotów działających na rzecz zrównoważonego rozwoju,
- upowszechnienie wiedzy na temat odnawialnych źródeł energii poprzez skonstruowanie, w ramach warsztatów technicznych z młodzieżą, prowadzonych przez studentów koła naukowego Politechniki Wrocławskiej, innowacyjnego systemu podlewania kwiatów napędzanego energią odnawialną (EKOPODLEWACZ) oraz – w ramach warsztatów artystycznych – instalacji dźwiękowo-kinetycznej DŹWIĘKI WIATRU,

- upowszechnianie wiedzy na temat globalnych powiązań i zależności we współczesnym świecie,
- podniesienie kompetencji edukatorów w zakresie wiedzy oraz metod aktywnej edukacji ekologicznej ochrona przyrody, zrównoważone gospodarowanie zasobami przyrodniczymi, świadoma konsumpcja.
- W 2016 roku **Centrum Edukacyjno – Turystyczno – Sportowe w Krośnicach** zrealizowało program edukacji ekologicznej w ramach zadania pn. „*Poznajemy Park Krajobrazowy Dolina Baryczy – 2016*”, w którym udział wzięło łącznie 1 310 osób, tj. dzieci i młodzieży z 41 placówek oświatowych z terenu województwa dolnośląskiego. Program zrealizowany został w okresie kwiecień-październik 2016 r. w formie 3 - dniowych pobytów grup dzieci i młodzieży szkolnej. Łącznie w programie uczestniczyło 55 grup. Każda z nich wzięła udział w 6 zajęciach (4 warsztatowo – laboratoryjnych i 2 terenowych). Zajęcia poświęcone były promocji Parku Krajobrazowego „Dolina Baryczy”, jego historii oraz występującej w jego granicach fauny i flory, ze szczególnym uwzględnieniem unikatowych Stawów Milickich.
- **Dolnośląski Klub Ekologiczny** zrealizował w roku 2016 na terenie dwóch miast – Wrocławia oraz Legnicy program edukacji ekologicznej w ramach zadania pn. „**PRZYJAZNA ENERGIA.**” Program ten skierowany został do młodzieży szkolnej oraz gimnazjalnej z w/w miast i składał się z następujących działań edukacyjnych: przeprowadzenie 9 spotkań edukacyjnych, wygłoszenie 15 wykładów dla 3 grup młodzieży, przeprowadzenie 6 warsztatów edukacyjnych, zorganizowanie 3 wycieczek edukacyjnych połączonych z warsztatami stacjonarnymi na temat odnawialnych źródeł energii, wydanie materiałów informacyjno-edukacyjnych w postaci ulotki poświęconej założeniom programu, przeprowadzenie konkursu międzyszkolnego na hasło promujące OZE. Program miał na celu podniesienie świadomości ekologicznej dzieci i młodzieży na takie tematy jak: sposoby ograniczania uciążliwości zanieczyszczonego powietrza dla zdrowia człowieka, przekazanie wiedzy na temat smogu, uciążliwości spalania paliw kopalnych i „niskiej emisji,” oraz dostępnych zachowań proekologicznych i sposobów pozyskiwania energii ze źródeł odnawialnych.

Ponadto w okresie sprawozdawczym realizowane były zadania:

Dofinansowanie edukacji ekologicznej i krajoznawczej w Centrum Edukacji Ekologicznej i Krajoznawstwa „Salamandra” w Myśliborzu prowadzonym przez DZPK we Wrocławiu. W roku 2016 z zajęć edukacyjnych jedno-, dwu-, trzy-, a nawet pięciodniowych skorzystały 9.644 osoby, co daje łącznie 15.113 osobo/dni. Najliczniejszą grupę uczestników stanowili uczniowie szkół podstawowych (7.488 osobo/dni), następnie gimnazjów (3.565 osobo/dni), średnich (1.533 osobo/dni), przedszkolaki (1.270 osobo/dni). Edukacją objęto również inne zorganizowane grupy, np. pracowników urzędów gmin, spółdzielni mieszkaniowych, gminnych ośrodków kultury, organizacji pozarządowych (1.257 osobo/dni). Edukacja prowadzona była cały rok, zgodnie z przyjętym przez DZPK programem i obejmowała różnorakie formy i metody działań przyrodniczo-edukacyjnych. Bloki tematyczne były realizowane w trzech wariantach:

- **Zajęcia terenowe** realizowane na terenie Parku Krajobrazowego „Chelmy” obejmowały m.in. następujące tematy zajęć: „Zwiastuny wiosny”, „Rozpoznawanie roślin zielonych”, „Pomiary dendrologiczne, czyli rozpoznawanie drzew”, „Obserwujemy życie mrówek”, „Terenowe badanie wody”.
- **Zajęcia laboratoryjne** odbywały się w dwóch laboratoriach: chemii środowiska i ekologicznym. Z tego zakresu zrealizowane zostały tematy m.in.: „Izolacja barwników asymilacyjnych”, „Woda postawą życia”. „Ekokosmetyki”, „Czy każdą wodę można pić”,

- **Zajęcia seminaryjne** realizowane w ośrodku skierowane były na aktywizację ucznia. W ramach spotkań realizowano następujące tematy: „Gady i płazy – oko w oko z mistrzem kamuflażu”, „Magiczny świat barw, smaków i zapachów”, „Poznajemy mieszkańców rzeki”, „Porozmawiajmy o ptakach”. laboratoryjne, seminaryjne, komputerowe, plenery artystyczne, itp.
- Program edukacji ekologicznej "Postaw na EKO" realizowany przez Miejską Bibliotekę Publiczną w Złotorzy,
- Akademia Ekologii w Gminie Niechlów,
- Związek Gmin Karkonoskich zrealizował program edukacji ekologicznej „Czyste Karkonosze” obejmujący zorganizowanie 39 warsztatów terenowych i 2 akcji sprzątania oraz przeprowadzenie 6 konkursów ekologicznych dla dzieci i młodzieży z terenu gmin związkowych tj. Karpacza, Kowar, Mysłakowic, Piechowic, Podgórzyna, Szklarskiej Poręby oraz zaproszonych gościnnie gmin: Jeżowa Sudeckiego, Janowic Wielkich i Starej Kamienicy. W zorganizowanych warsztatach i konkursach ekologicznych tj. plastycznym „Coraz mniej śmieci – segregują dorośli i dzieci”, fotograficznym „Przyroda Karkonoszy – cztery pory roku”, konkursie dla placówek oświatowych pn. „Zbieramy zużyte baterie” oraz Międzyszkolnym konkursie piosenki turystycznej i ekologicznej wzięło udział łącznie 3774 dzieci i młodzieży z 45 placówek oświatowych (13 przedszkoli, 15 szkół podstawowych, 14 zespołów szkół, 3 gimnazjów). Finał konkursów w formie festynu i wystawę prac konkursowych zorganizowano w parku przy pałacu w Bukowcu w dniu 08.06.2016 r.
- Karkonoski Park Narodowy w Jeleniej Górze zrealizował program edukacyjny pn. „Bądź EKO z Karkonoskim Parkiem Narodowym” w ramach którego w dniu 03 września 2016 r. w Jeleniej Górze – Sobieszowie przeprowadzono akcję edukacyjną EkoPiknik, w dniach 06- 07 października 2016 r. w Karkonoskim Centrum Edukacji Ekologicznej KPN w Szklarskiej Porębie zorganizowano konferencję pt. „Bądź EKO z KPN”, której uczestnicy wzięli udział w ekologicznych warsztatach teoretycznych i praktycznych. Do programu wydano pod tym samym tytułem album w nakładzie 200 egz., broszurę dla turystów w nakładzie 12000 egz. i kalendarz biurowy w nakładzie 1000 egz. Łącznie w programie wzięło udział 1146 osób.
- Program edukacyjny pn. „Lubańska Wiosna Ekologiczna'2016” zrealizowany przez Miasto Lubań obejmował: koncert inauguracyjny LWE'2015 pt. „Dbajmy o spokój w przyrodzie i bezpieczeństwo ludzi” oraz konkursy ekologiczne: plastyczny pt. „Lubię wiosnę” i „Najpiękniejszy portret cisa henrykowskiego”, wiedzy przyrodniczej pt. „Niebezpieczne rośliny” oraz „Płazy i gady powiaty lubańskiego”, konkurs wiedzy „Współczesna misja to mniejsza emisja”, konkurs techniczny „Nie byle jaka budka dla ptaka i całkiem świeża dla nietoperza”, wiedzy o bioregionie pt. „Doliną rzeki Kwisy – przyroda i historia” i „W krainie łużyckich wód”. Łącznie w programie wzięło udział 870 osób. Ponadto wydano przewodnik geologiczno- krajoznawczy „Lubański szlak wulkaniczny” w nakładzie 750 egz. oraz notes edukacyjny zawierający informacje dotyczące niskiej emisji w nakładzie 400 egz.
- Gmina Miejska Bolesławiec zrealizowała program edukacyjny pt. „Bolesławiec działa ekologicznie - 2016” w którym 5000 dzieci wzięło udział w 2 akcjach sprzątania świata, 9 konkursach ekologicznych i 37 warsztatach edukacyjnych: w szkółce leśnej w Osieczowie, na terenie Zakładu Unieszkodliwiania Odpadów Komunalnych w Trzebieniu i w Gajówce Głuszcze we wsi Borówki w gminie Gromadka.
- Muzeum Przyrodnicze w Jeleniej Górze zrealizowało program pn. „Edukacja ekologiczna jednym z głównych działań Muzeum Przyrodniczego w Jeleniej Górze” w ramach którego m.in.: przeprowadzono cykl 37 prelekcji o tematyce przyrodniczej, konkurs plastyczny dla dzieci i młodzieży pt. „Znam przyrodę mojego miasta i regionu”, zorganizowano wystawy czasowe: „Botanicum” i „Motyle, ćmy, pszczoły i my”, „Przyroda Kresów”, „Akwarelowe koncerty E. Kiczaka”, „Miasto idealne w otoczeniu przyrody Z. Skopa” oraz wystawę plenerową świeżych grzybów i Karkonoską Giełdę Mineralów Skał i Skamieniałości,

wydano: informator do wystawy „Niesamowity świat owadów” w nakładzie 500 egz., oraz informator w formie „Gabloty” w nakładzie 500 egz. Ponadto wykonano horyzontalny zegar słoneczny, który został posadowiony na dziedzińcu wewnętrznym Muzeum, wykonano powiększone modele mięczaków lądowych: winniczka, wstężyka ogrodowego i pomrowa wielkiego oraz modele owadów: 3 stadiów rozwojowych skorka i biedronki siedmiokropki, odnowiono i zakonserwowano 5 uli figuralnych z istniejącej przy Muzeum pasieki karkonoskiej.

- Miasto Jelenia Góra zakończyło realizację programu pn. „Jeleniogórska edukacja dla odnawialnych źródeł energii”, dzięki któremu poszerzona została oferta edukacyjna Zespołu Szkół Technicznych „Mechanik” w Jeleniej Górze w zakresie odnawialnych źródeł energii poprzez uruchomienie nowego kierunku kształcenia w zawodzie „Technik urządzeń i systemów energetyki odnawialnej”. W ramach zadania zbudowana została baza sprzętowa umożliwiająca prowadzenie zajęć badawczych i doświadczeń z zakresu odnawialnych źródeł energii.
- Regionalny Związek Pszczelarzy w Jeleniej Górze zrealizował program pn. „XVII Międzynarodowe Warsztaty Pszczelarskie Bartnictwo w Sudetach Zachodnich – 2016”, który obejmował m.in. przeprowadzenie 30 lekcji przyrodniczo – pszczelarskich z dziećmi i młodzieżą szkolną oraz zorganizowanie festynu na Placu Piastowskim w Jeleniej Górze w dniach 17-18 września 2016 r. Na festynie oprócz przemarszu pocztów sztandarowych odbyły się targi promocyjne produktów pszczelich i sprzętu pszczelarskiego, występy zespołów artystycznych, konkursy ekologiczne, degustacje różnych gatunków miodu. Była też możliwość obserwacji żywej pszczoły w ulu inhalacyjnym. W programie wzięło udział 3110 osób.
- Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji w Bolesławcu przeprowadziło program edukacyjny pn. „Woda źródłem życia czyli z PWiK’iem o wodzie, ściekach i zielonej energii”. W programie wzięło udział 612 dzieci ze szkół podstawowych z terenu miasta i gminy Bolesławiec.
- Towarzystwo Ochrony Przyrody i Krajobrazu TOPiK w Zgorzelcu zrealizowało program edukacyjny „Poznajemy przyrodę powiatu” w ramach którego przeprowadziło 2 konkursy ekologiczne pt. „Nasze drzewa” i „ W krainie łużyckich wód”, warsztaty „Noc nietoperzowa” oraz wydało broszurę „Nasze drzewa” w nakładzie 500 egz. i publikację pt. „Lasy Gór i Pogórza Izerskiego” w nakładzie 1500 egz. W konkursach i warsztatach ekologicznych wzięło udział 217 uczestników.
- Dolnośląski Ośrodek Doradztwa Rolniczego we Wrocławiu zorganizował „XXIX Kiermasz Ekologiczny”, który odbył się 10.09.2016 r. na Placu Ratuszowym w Jeleniej Górze. Na kiermasz przyjechali wystawcy – rolnicy ekologiczni, pszczelarze, twórcy i artyści ludowi, rzemieślnicy z całego Dolnego Śląska, oferując produkty rolnictwa ekologicznego oraz drobną wytwórczość rękodzieła ludowego. Ważnym elementem kiermaszu było wręczenie nagród laureatom konkursów na „Najlepsze gospodarstwo Ekologiczne na Dolnym Śląsku”, oraz konkursów: „Pamiętka ekologiczna”, EkoRękodzieło”, „Wiedzy ekologicznej” oraz „Wybór Chłopa Ekologicznego”. Łącznie w kiermaszu i w konkursach wzięło udział 2610 osób.
- Jeleniogórskie Centrum Informacji i Edukacji Regionalnej Książnica Karkonoska w Jeleniej Górze zrealizowało program ekologiczny pn. „EKO jest logiczne” który obejmował przeprowadzenie 5 warsztatów edukacyjnych, 3 konkursów ekologicznych oraz 3 akcji – Eko-wakacji dla dzieci. Łącznie w programie wzięło udział 2675 osób. Ponadto wzbogacono zbiory biblioteczne o 855 szt. nowości wydawniczych z dziedziny ekologii i nauk pokrewnych.
- „Wałbrzyska Akademia Wody – Program Edukacji Ekologicznej, prowadzone przez Wałbrzyskie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. Celem programu było poszerzenie świadomości ekologicznej społeczeństwa, promocja ochrony środowiska,

popudzenie aktywności społecznej w zakresie eko-rozwoju, a w szczególności rozwijanie wrażliwości na problemy środowiska z uwzględnieniem szacunku do przyrody i kształtowania ekologicznych zachowań dotyczących ochrony ujęć wodnych, oczyszczania ścieków i racjonalnego korzystania z zasobów wody. Działaniami objęto ok. 88,0 tys. osób.

- „Ziemia Wałbrzyska – nieodkryte piękno – program edukacji ekologicznej dla dzieci i młodzieży Powiatu Wałbrzyskiego, realizowane przez Powiat Wałbrzyski. Celem projektu było przybliżenie wiedzy dotyczącej przyrody Powiatu Wałbrzyskiego. Projektem objęto ok. 10,0 tys. osób.
- „Wsparcie działań edukacyjnych w Parku Narodowym Gór Stołowych”, realizowane przez Park Narodowy Gór Stołowych. Działaniami objęto ok. 8,5 tys. osób.
- Program edukacji ekologicznej mieszkańców miasta Wałbrzycha pn.: "Myśląc o jutrze, segregujemy dzisiaj", prowadzone przez Gminę Wałbrzych. Działaniami objęto ok. 10,0 tys. osób.
- Edukacja leśna społeczeństwa – czyste środowisko najlepsze uzdrowisko, realizowane przez Lasy Państwowe - Nadleśnictwo Łądek Zdrój. Działaniami objęto ok. 3,0 tys. osób.
- Program ekologiczny pn. "Eko-strażnicy w obronie lasów", realizowane przez Gminę Piława Górna. Działaniami objęto ok. 175 osób.
- "Ekologia bez granic - międzynarodowy projekt ekologiczny dla młodzieży", realizowane przez Parafię Rzymsko - katolicką pw. Nawiedzenia NMP w Witoszowie dolnym. Działaniami objęto ok. 1,096 tys. osób.
- Program edukacji ekologicznej "Ekologia jako wyzwanie dla teologii", prowadzone przez Stowarzyszenie Dolnośląski Instytut Dialogu i Tolerancji w Świdnicy. Działaniami objęto ok. 90,0 tys. osób.
- Wsparcie działań edukacyjnych w Parku Narodowym Gór Stołowych w roku 2016 Działaniami zostanie objętych 13.700 osób

Akcje i kampanie edukacyjne

W okresie sprawozdawczym zakończone i rozliczone zostały zadania, które pozostawały w realizacji na koniec roku 2015:

- Akcja edukacyjna mieszkańców Miasta Wałbrzycha „Więcej wiem, śmieję mniej”, realizowane przez Gminę Wałbrzych. Działaniami edukacyjnymi objęto ok. 100,0 tys. osób.
- "Czysta Bielawa - podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców w zakresie segregacji odpadów", prowadzone przez Gminę Bielawa. Działaniami objęto ok. 25,0 tys. osób.
- Projekt edukacyjny - Młodzi przyjaciele drzew – Epizod trzeci” – zadanie zrealizowane przez Gminę Dzierżoniów. Działaniami objęto uczniów i wychowanków placówek oświatowych gminy Dzierżoniów, tj. ok. 746 osób.

W okresie sprawozdawczym realizowane były zadania:

- "Edukacja ekologiczna w Gminie Pieszyce", prowadzone przez Gminę Pieszyce. Działaniami objęto ok. 10,0 tys. osób.
- Kampania edukacyjno-informacyjna pn. "Dbam o środowisko. Jestem COOLturalny", prowadzone przez Ziębickie Centrum Kultury. Działaniami objęto ok. 18,0 tys. osób.

Warsztaty/szkolenia

W okresie sprawozdawczym realizowane były zadania:

- Stowarzyszenie Gmin i Powiatów Aglomeracji Wrocławskiej przeprowadziło zajęcia edukacyjne w ramach projektu pn. „Biodokrywcy – ekologiczne warsztaty edukacyjne dla dzieci i młodzieży Aglomeracji Wrocławskiej”. Celem projektu było ukształtowanie

proekologicznej postawy młodych uczestników zajęć poprzez przekazanie wiedzy o funkcjonowaniu przyrody i istniejących współzależnościach w środowisku. W ramach projektu przeprowadzono jednogodzinne warsztaty stacjonarne oraz trzygodzinne warsztaty terenowe na terenie ZOO Wrocław z wykorzystaniem dedykowanych broszur edukacyjnych dla dzieci i nauczycieli, map zoo, naklejek, lup, tabliczek w terenie, tropów. W zajęciach łącznie uczestniczyło 4.892 uczniów.

- Karkonoski Sejmik Osób Niepełnosprawnych w Jeleniej Górze zorganizował we współpracy z Karkonoskim Parkiem Narodowym 3 warsztaty edukacyjne dla seniorów i osób z niepełnosprawnościami, w których wzięło udział ponad 60 osób.
- Organizacja konferencji - POPRAWA STANU JAKOŚCI POWIETRZA W POLSCE "BŁĘKITNY WĘGIEL", prowadzone przez Miasto Jedlina Zdrój. W warsztatach wzięło bezpośredni udział 80 osób.
- Warsztaty ekologiczne dla uczniów szkół podstawowych i gimnazjalnych "Moja EKOjczyzna" realizowane przez Gminę Świdnica.

Media informacyjne

W okresie sprawozdawczym realizowane było zadanie:

- "Nie chcemy już być najbardziej zanieczyszczonym miastem w Polsce. Kampania informacyjno-edukacyjna dla mieszkańców Nowej Rudy i okolic. Etap I", prowadzone przez Stowarzyszenie "Komitet Obywatelski Ziemi Kłodzkiej" w Nowej Rudzie. Działaniami objęto ok. 46,506 tys. osób.
- Agencja Reklamy i Promocji DAMI Spółka z o.o. w Jeleniej Górze wyprodukowała i wyemitowała cykl 5 reportaży pn. „EkoLogika” oraz wykonała dystrybucję 100 szt. płyt DVD z nagraniem cyklem reportaży do placówek oświatowych z terenu miasta Jeleniej Góry i powiatu jeleniogórskiego.
- Telewizja Lokalna „Azart-Sat” Spółka z o.o. w Bolesławcu wyprodukowała i wyemitowała cykl 5 reportaży „EkoRegion” oraz wykonała dystrybucję 100 szt. płyt DVD z nagraniem cyklem reportaży do placówek oświatowych z terenu miasta Bolesławca i powiatu bolesławieckiego.

Na koniec okresu sprawozdawczego w trakcie realizacji pozostają zadania:

- Nie chcemy zatruwać naszego miasta - Kampania informacyjna dla mieszkańców Kłodzka i okolic, realizowane przez Stowarzyszenie "Komitet Obywatelski Ziemi Kłodzkiej" w Nowej Rudzie. Działaniami objęto ok. 65,0 tys. osób.
- Nie chcemy zatruwać naszego miasta - Kampania informacyjna dla mieszkańców Ząbkowic Śląskich i okolic, realizowane przez Stowarzyszenie "Komitet Obywatelski Ziemi Kłodzkiej" w Nowej Rudzie. Działaniami objęto ok. 65,0 tys. osób.
- Nie chcemy zatruwać naszego miasta - Kampania informacyjna dla mieszkańców Świebodzic i okolic, realizowane przez Stowarzyszenie "Komitet Obywatelski Ziemi Kłodzkiej" w Nowej Rudzie. Działaniami objęto ok. 30,0 tys. osób.

Wystawy / konkursy / olimpiady

W okresie sprawozdawczym realizowane były zadania:

- XV edycja ponadregionalnego konkursu dla uczniów szkół gimnazjalnych z terenów parków krajobrazowych Polski pt. „Poznajemy Parki Krajobrazowe Polski” zorganizowana przez Dolnośląski Zespół Parków Krajobrazowych. W etapie szkolnym udział wzięło 1.181 uczniów z 44 gimnazjów z terenu 34 gmin. Do etapu wojewódzkiego zakwalifikowało się 12 czteroosobowych drużyn. Zwycięska drużyna z Gimnazjum nr 1 w Świebodzicach reprezentowała województwo dolnośląskie na etapie ogólnopolskim konkursu, zorganizowanym na terenie województwa podkarpackiego w dniu 07 czerwca 2016r.

- X turniej wiedzy ekologicznej "Legnica - miasto zieleni" realizowany przez Legnicką Bibliotekę Publiczną.
- Konkursy ekologiczne dla dzieci i młodzieży pt. „Ochrona przyrody w Polsce”, „Bądźmy przyjaciółmi przyrody”, „Czyste Góry” oraz „Przegląd Piosenki Ekologicznej i Turystycznej” przeprowadzone przez Okręg Ligi Ochrony Przyrody w Jeleniej Górze, w których łącznie wzięło udział 3692 dzieci ze szkół podstawowych i gimnazjalnych regionu jeleniogórskiego.
- Stowarzyszenie Gmin Polskich Euroregionu Nysa w Jeleniej Górze zorganizowało VIII/XII Dolnośląski Konkurs Bezpieczeństwa dla dzieci i młodzieży „Uczę się bezpiecznie żyć”. W konkursie wzięło udział na etapie szkolny 41 794 dzieci, a w półfinałach i finale konkursu 762 dzieci z terenu całego województwa dolnośląskiego.
- Muzeum Przyrodnicze w Jeleniej Górze rozbudowało wystawę stałą „Barwny świat ptaków” o ekspozycję – diormę pn. „Ptaki Mórz Północnych”.
- Projekt ekologiczny pn. "Jestem znawcą przyrody - Życie w wodzie i przy brzegu", prowadzone przez Gminę Piława Górna. Działaniami objęto ok. 900 osób.
- Konkurs plastyczny "Zielona mapa Polski", prowadzone przez Gminę Piława Górna. Działaniami objęto ok. 300 osób.
- Konkurs ekologiczny pn. "Święto Ziemi - na brzegu jeziora", prowadzone przez Gminę Walim. Działaniami objęto ok. 1,7 tys. osób.

Konferencje / seminaria

W roku sprawozdawczym realizowane były zadania:

- Dolnośląski Klub Ekologiczny zorganizował konferencję nt. "**Ochrona atmosfery przez zmianę źródła energii**" Celem konferencji było omówienie możliwości poprawy jakości powietrza w kraju poprzez czystsze technologie węglowe i wykorzystanie odnawialnych źródeł energii. W konferencji wzięło udział 74 osoby, przedstawiciele samorządów, uczelni, organizacji pozarządowych i instytucji związanych z ochroną środowiska. W ramach zadania wydano 500 egz. materiałów pokonferencyjnych,
- Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu zorganizował III Konferencję Młodych Naukowców „Współczesne uwarunkowania zarządzania środowiskiem”, która odbyła się w dniach 03-04 listopada 2016 r. w Karpaczu. W wyniku konferencji zostaną wydane w roku 2017 materiały pokonferencyjne w 3 tomach, w łącznym nakładzie 600 egz.
- Karkonoski Park Narodowy w Jeleniej Górze zorganizował IX Międzynarodową Konferencję „Geoekologiczne Problemy Karkonoszy”, która odbyła się w dniach 12 – 14 października 2016 r. w Szklarskiej Porębie. Na konferencję zostały wydane materiały – zbiór abstraktów w nakładzie 200 egz. W wyniku konferencji zostaną wydane w roku 2017 materiały pokonferencyjne w nakładzie 400 egz.
- "Edukacja ekologiczna: Konferencja V Eko Wyzwania - ekologia teraz i jutro: miasto, dom, wyzwania", prowadzone przez Hornet 4 Sp. z o.o. w Wałbrzychu. Działaniami objęto ok. 500 osób.
- Edukacja ekologiczna: Ekoistki - konferencja promująca ekologiczny tryb życia, prowadzone przez Hornet 4 Sp. z o.o. w Wałbrzychu. Działaniami objęto ok. 250 osób.

Na koniec okresu sprawozdawczego przypadł termin końca realizacji zadania:

- Międzynarodowa konferencja ekologiczna "Pamiętajmy o ogrodach" organizowana w Zamku Książ w Wałbrzychu, prowadzonego przez Fundacja Księżnej Daisy von Pless w Wałbrzychu. W ramach zadania przygotowane zostały publikacje konferencyjne w formie elektronicznej (20 szt. filmów – osobny dla każdego z 20-tu prelegentów) oraz stworzona została platforma internetowa jako narzędzie zabezpieczające ich dystrybucję (jest to pierwsza platforma internetowa dedykowana temu tematowi). Publikacje pokonferencyjne,

jak i platforma internetowa służyć będą w przyszłości szerokiemu rozpowszechnieniu treści dotyczących zasobów lokalnej przyrody oraz staną się stałym fragmentem programu edukacji ekologicznej, wpisującym się w założenia projektu „Zielony Wałbrzych 2020”. Zadanie rozliczone zostanie w roku kolejnym.

Wspieranie wydawnictw i prasy prowadzących edukację ekologiczną

W roku sprawozdawczym realizowane były zadania:

- wydanie przez Dolnośląski Klub Ekologiczny 6 numerów dwumiesięcznika „Zielona Planeta” w nakładzie 1.500 egz.,
- opracowanie i wydruk poradnika w ramach akcji informacyjnej dotyczącej zasad gospodarowania odpadami komunalnymi na terenie Gminy Lubin zrealizowane przez Gminę Lubin.
- wydanie broszur - przewodników przyrodniczych w etui po parkach zabytkowych położonych w gminie Lubin zrealizowane przez Gminę Lubin.
- „Zadrzewienie śródpolne dla ochrony bioróżnorodności i klimatu” zrealizowane przez Fundację Ekologiczną "Zielona Akcja".
- Muzeum Przyrodnicze w Jeleniej Górze wydało tom 19 „Przyrody Sudetów” w nakładzie 1200 egz.,
- Dolnośląski Zespół Parków Krajobrazowych we Wrocławiu wydał:
  - album pt. „Parki Krajobrazowe Województwa Dolnośląskiego” w nakładzie 2000 egz.,
  - książkę pt. „Parki Krajobrazowe Województwa Dolnośląskiego” w nakładzie 2000 egz.,
  - 12 rodzajów ulotek nt. parków krajobrazowych w łącznym nakładzie 34 000 egz.,
  - 4 broszury tematyczne o parkach krajobrazowych w łącznym nakładzie 7000 egz.,
  - książkę pt. „Park Krajobrazowy Doliny Bobru – goologia, geomorfologia, geoturystyka” w nakładzie 1000 egz.,
  - 6 rodzajów plakatów edukacyjnych nt. Rudawskiego Parku Krajobrazowego i Parku Krajobrazowego Doliny Bobru w łącznym nakładzie 1200 egz.,
  - grę edukacyjną o zwierzętach nocnych występujących na terenie parków krajobrazowych pt. „Nocna spółka” w nakładzie 500 egz.,
- Zachodniosudeckie Towarzystwo Przyrodnicze w Jeleniej Górze wydało wydawnictwo pt. „Jaskinie krasowe Sudetów Zachodnich” w nakładzie 1000 egz.
- Związek Gmin Karkonoskich w Mysłakowicach wydał drukiem broszurę edukacyjną pt. „Znaczenie rozwoju pszczelarstwa dla środowiska naturalnego w Sudetach Zachodnich” w nakładzie 2000 egz.
- "Wydanie materiałów edukacyjnych z okazji 50-lecia odkrycia Jaskini Niedźwiedziej w Kletnie", prowadzone przez Stroński Park Aktywności "Jaskinia Niedźwiedzia" Sp. z o.o. w Stroniu Śląskim (nakład - 1,0 tys. egzemplarzy). Z okazji jubileuszu 50-lecia odkrycia Jaskini Niedźwiedziej powstała bardzo atrakcyjna publikacja, łącząca w sobie walory edukacyjne i poznawcze. Album zawiera szczególnie dużo fotografii z nieudostępionych partii Jaskini Niedźwiedziej, do których dostęp ma tylko niewielka grupa speleologów. Wiele rozdziałów poświęconych zostało historii odkrycia udostępniania i badania Jaskini na przestrzeni 50 lat. Nie zabrakło również ciekawostek i opisu istniejącej trasy turystycznej. Publikację otrzymały osoby zaproszone na obchody Jubileuszu, pozostała część trafiła na wyższe uczelnie, do bibliotek oraz będzie wykorzystana do celów edukacyjnych i promocyjnych Jaskini. Odbiorcami są osoby ze środowisk naukowych związani od odkrycia z tym cennym obiektem przyrodniczym stanowiącym swoisty „poligon” badań naukowych. Wydawnictwo za ich pośrednictwem trafi na wyższe uczelnie uczestniczące w pracach badawczych. Docelowym odbiorcą albumu są również szkoły i ośrodki edukacji ekologicznej z terenu Dolnego Śląska i województw ościennych. Książka trafi również na wyższe uczelnie i do rąk osób, które tworzyły i tworzą historię Jaskini Niedźwiedziej w Kletnie. Biorąc pod uwagę niepowtarzalność tego rodzaju publikacji, wydanie albumu stało

się ważnym wydarzeniem. Książka stworzyła możliwości zdobycia wiedzy przyrodniczej i historycznej na temat Jaskini Niedźwiedziej w Kletnie. Będzie również kształtować postawy zintegrowanego podejścia do zagadnień związanych z ochroną środowiska przyrodniczego rezerwatu przyrody „Jaskinia Niedźwiedzia”. Album jest adresowany do grona osób związanych z ochroną środowiska, a szczególnie do nauczycieli, studentów, młodzieży oraz lokalnej społeczności. Oprócz albumu, z okazji Jubileuszu 50-lecia odkrycia Jaskini Niedźwiedziej została wydana ulotka pt. „Jaskinia Niedźwiedzia – dwie historie”. Ulotka pt. Jaskinia Niedźwiedzia – dwie historie, treścią nawiązuje do albumu. Ulotka ta w bardzo ciekawy sposób graficzny przedstawiła dwie historie Jaskini Niedźwiedziej: geologiczną na tle rozwoju Sudetów, oraz współczesną związanej jej odkryciem, badaniem i udostępnieniem. Ulotka została wydana w ilości 10,0 tys. egz. i jest rozpowszechniana wśród turystów odwiedzających jaskinię, głównie wycieczki szkolne.

- "Wydanie książki o walorach edukacyjnych z zakresu przyrody i ekologii", prowadzone przez Teatr Zdrojowy - Centrum Kultury i Promocji w Polanicy Zdroju (nakład - 2,0 tys. egzemplarzy). Publikacja przeznaczona jest dla dzieci w wieku wczesnoszkolnym. Zasadnicze cele, wpisane w tekst, to edukacja z zakresu wiedzy o faunie i florze Kotliny Kłodzkiej, popularyzacja postaw proekologicznych, promocja uzdrowiska Polanica-Zdrój i jego walorów geograficznych oraz przyrodniczych. Działaniami objęto ok. 20,0 tys. osób.

Prenumerata czasopism

W 2016 r. Fundusz ogłosił konkurs pn. „**Prenumerata czasopism ekologicznych dla szkół i ośrodków edukacyjnych na terenie województwa dolnośląskiego**”. W ramach konkursu w roku szkolnym 2016/2017 Fundusz dofinansowuje prenumeratę czasopism do szkół podstawowych, gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych obejmujących: Aura – 100 szkół, Biologia w szkole – 278 szkół, Edukacja biologiczna i środowiskowa – 142 szkół, Eko i My – 115 szkół, Ekonatura – 178 szkół, Głos przyrody – 236 szkół, MiniLO – 100 szkół, Przyroda Polska – 412 szkół, Salamandra – 217 szkół. Ponadto Fundusz dofinansowuje prenumeratę wszystkich czasopism do 15 ośrodków edukacyjnych działających na terenie województwa dolnośląskiego.

4.4. Monitoring środowiska

Z dziedziny Monitoring Środowiska Fundusz rozpatrzył w 2016 r. 6 wniosków z których 5 pozytywnie rozpatrzone przez Zarząd i Radę Nadzorczą, a 1 został wycofany.

W ciągu roku w trakcie realizacji znajdowało się 9 zadań, z których 6 uzyskało dofinansowanie Funduszu.

Na dofinansowanie realizacji zadań z tej dziedziny Fundusz wydatkował 3 224,1 tys. zł (3,4% środków wypłaconych na realizację wszystkich zadań statutowych), z czego:

- dotacje stanowiły 3 224,1 tys. zł – 100% dofinansowania.

Na realizację zadań kontynuowanych Fundusz posiada zobowiązania na lata następne wynikające z zawartych umów na kwotę 481,3 tys. zł w formie dotacji (0,7% wszystkich zobowiązań).

W 2016 roku Fundusz dofinansował badania monitoringowe środowiska na terenie województwa dolnośląskiego prowadzone przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska we Wrocławiu. W ramach badań wykonano 46.062 oznaczenia fizykochemiczne powietrza, 21.028 oznaczeń fizykochemicznych wód powierzchniowych, 3.925 oznaczeń fizykochemicznych wód podziemnych, 1.620 oznaczeń fizykochemicznych gleb oraz pomiary hałasu komunikacyjnego w 25 punktach pomiarowych i pomiary promieniowania elektromagnetycznego w 45 punktach pomiarowych, realizując tym samym założenia „Programu Państwowego Monitoringu Środowiska województwa dolnośląskiego na lata 2016-2020”.

W roku 2016 zakończyło się zadanie realizowane przez WIOŚ we Wrocławiu, a polegające na wykonaniu matematycznego modelowania jakości powietrza w województwie

dolnośląskim na potrzeby rocznych ocen jakości powietrza za lata 2013-2015. Realizacja zadania służyła wzmocnieniu systemu ocen jakości powietrza metodami modelowania rozprzestrzeniania się zanieczyszczeń w powietrzu zgodnie z wymaganiami dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/50/WE z dnia 21 maja 2008r. w sprawie jakości powietrza i czystszej powietrza dla Europy oraz rozporządzenia Ministra Środowiska w sprawie sposobu i zakresu przekazywania informacji dotyczących zanieczyszczenia powietrza. Efektem realizacji zadania są dane uzupełniające do ocen jakości powietrza, które zostaną wykorzystane do: wyznaczenia obszarów przekroczeń poziomów dopuszczalnych w postaci map rozkładów stężeń substancji w powietrzu, określania przyczyn przekroczeń dopuszczalnych poziomów substancji w powietrzu, wyznaczenia obszarów reprezentatywności stanowisk pomiarowych, określenia jakości powietrza na obszarach nie objętych monitoringiem powietrza, określenia aktualnego stanu jakości powietrza na potrzeby ocen oddziaływania instalacji mogących znacząco oddziaływać na jakość powietrza, weryfikacji i optymalizacji sieci monitoringu powietrza w województwie.

W 2016 roku zakończyła się również realizacja trzech zadań prowadzonych przez Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej - Państwowy Instytut Badawczy Oddział we Wrocławiu, a dofinansowane w ramach Programu Operacyjnego Współpracy Transgranicznej Polska - Saksonia 2007 — 2013 (PO WT SN-PL 2007 — 2013). Wszystkie trzy zadania: SANAERO, KLAPS i NEYMO realizowane były we współpracy z partnerami niemieckimi i polegały na prowadzeniu badań w obszarze przygranicznym. Tematyka badań obejmowała: monitoring i przetwarzanie starych zanieczyszczeń ekologicznych na terenach przygranicznych – SANAERO, zarządzanie zasobami wodnymi w zlewniach przygranicznych w obliczu zmian klimatycznych – NEYMO oraz zmiany klimatu, zanieczyszczenia powietrza i przekroczenia ładunków krytycznych w regionie granicznym Polska – Saksonia – KLAPS.

Ponadto ze środków Funduszu realizowano zadanie, którego zakończenie planowane jest w roku 2017:

Uruchomienie i realizacja programów badawczych w ramach Stacji Bazowej Zintegrowanego Monitoringu Środowiska Przyrodniczego „Karkonosze” realizowanego przez Karkonoski Park Narodowy w Jeleniej Górze.

4.5. Zapobieganie i likwidacja poważnych awarii i ich skutków

Fundusz rozpatrzył w 2016 r. 22 wnioski z dziedziny zapobieganie i likwidacja poważnych awarii i ich skutków, z których 17 zostało pozytywnie rozpatrzonych przez Zarząd i Radę Nadzorczą, 2 zostały wycofane przez wnioskodawcę.

W ciągu roku w trakcie realizacji znajdowało się 18 zadań - z których 17 uzyskało dofinansowanie Funduszu.

Na zadania z zakresu zapobiegania i likwidacji poważnych awarii i ich skutków Fundusz wydatkował 4 090,0 tys. zł, z czego w formie dotacji 3 990,0 tys. zł i 100,0 tys. w formie pożyczki(4,3% środków wypłaconych na realizację wszystkich zadań statutowych).

Na realizację zadań kontynuowanych Fundusz posiada zobowiązania na lata następne na kwotę 80,0 tys. zł (0,1% wszystkich zobowiązań), całość środków w formie dotacji.

Wojewódzki Fundusz zawarł porozumienie oraz umowy w sprawie dofinansowania zadań związanych z likwidacją zagrożeń środowiska podczas zdarzeń nadzwyczajnych przez jednostki ochrony przeciwpożarowej z terenu województwa dolnośląskiego na łączną kwotę 2 290,00 tys. zł:

- z Komendą Wojewódzką Państwowej Straży Pożarnej we Wrocławiu (w dniu 20.04.2016 r.), zobowiązując się do przeznaczenia na objęty odrębnymi umowami cel dotacji w wysokości 1 100,00 tys. zł,

- z Zarządem Oddziału Wojewódzkiego Związku Ochotniczych Straży Pożarnych Rzeczypospolitej Polskiej Województwa Dolnośląskiego (w dniu 18.03.2016 r., Aneks nr 1/2016 z dnia 04.08.2016 r. oraz Aneks nr 2/2016 z dnia 27.10.2016 r.), zobowiązując się do przeznaczenia na objęty porozumieniem cel dotacji w wysokości 1 190,00 tys. zł.

Ogółem w 2016 r. w ramach porozumień oraz odrębnych umów w sprawie dofinansowania zadań związanych z likwidacją zagrożeń środowiska podczas zdarzeń nadzwyczajnych dofinansowano zakup 18 samochodów pożarniczych, w tym dla:

- Ochotniczych Straży Pożarnych w: Serbach, Szczodrem, Sulimowie, Miękini, Ogorzelcu, Dusznikach Zdroju, Walimiu, Ocicach, Mściwojowie, Łądku Zdroju, Nowej Wsi Lubińskiej, Dobromierzu, Budzowie, Pielgrzymce, Zbytowej, Twardogórze, Mierzycach, Wojcieszowie,
- Komendy Wojewódzkiej Państwowej Straży Pożarnej we Wrocławiu - 3 samochody.

4.6. Inne zadania

Fundusz rozpatrzył w 2016 r. 15 wniosków dotyczących innych zadań ochrony środowiska, z których 13 zostało pozytywnie rozpatrzonych przez Zarząd i Radę Nadzorczą, 1 został wycofany przez wnioskodawcę i 1 nie spełniał Kryteriów ...” i „Zasad ...” Funduszu

W ciągu roku w trakcie realizacji znajdowało się 15 zadań - z których 13 uzyskało dofinansowanie Funduszu.

Dofinansowanie zadań z tego zakresu wyniosło łącznie 2 256,0 tys. zł (2,4% środków wypłaconych na realizację wszystkich zadań statutowych), całość w postaci dotacji.

Na realizację zadań kontynuowanych Fundusz posiada zobowiązania na lata następne wynikające z zawartych umów na kwotę 197,3 tys. zł w formie dotacji (0,3% wszystkich zobowiązań).

W ramach innych zadań Fundusz wspomógł zadania obejmujące:

Profilaktykę zdrowotną

W 2016 r. profilaktyką zdrowotną objęto łącznie 2 164 dzieci zamieszkujących na terenach, na których występują przekroczenia norm zanieczyszczeń środowiska. Prowadzona była w miastach: Legnica, Polkowice, Wrocław, Głogów.

Organizatorami profilaktyki byli m.in.:

- Towarzystwo Przyjaciół Dzieci Dolnośląski Oddział Regionalny w Jeleniej Górze - 110.
- Towarzystwo Przyjaciół Dzieci Oddział Okręgowy we Wrocławiu – 398 dzieci,
- "Oświata" Spółdzielnia Pracy we Wrocławiu – 236 dzieci,
- Parafia Rzymskokatolicka p.w.Bożego Ciała we Wrocławiu - 34 dzieci.
- Fundacja Świat z Uśmiechem – 30 dzieci
- Fundacja Tobiaszki – 67 dzieci,
- Stowarzyszenie Żyj Kolorowo! – dla 196 dzieci
- Stowarzyszenie Pomocy Dzieciom i Ich Rodzinom w Szczególnie Trudnej Sytuacji Życiowej „ISKIERKA” – dla 37 dzieci
- Fundacja Kierunek Przygoda – 240 dzieci
- Fundacja HOBBIT – 434 dzieci
- Związek Harcerstwa Polskiego Chorągiew Dolnośląska – 382 dzieci

Usuwanie skutków powodzi

Ze środków Funduszu realizowano 4 zadania, z których 2 będą kontynuowane w latach

następnych.

Do najważniejszych zadań zrealizowanych w 2016 r. przy pomocy finansowej Funduszu należy zaliczyć:

- utylizację odpadów popowodziowych z zalanych terenów Gminy Bogatynia powstałych w wyniku powodzi w sierpniu 2010r. w ilości 28,8tys ton,
- usunięcie odpadów popowodziowych z terenu gminy Olszyna w ramach usuwania skutków powodzi katastrofalnej z dnia 26 lipca 2016r w ilości 1,25 tys ton.

Zadania Województwa Dolnośląskiego

W roku 2016 Fundusz udzielił pomocy Marszałkowi Województwa Dolnośląskiego w wypełnianiu jego ustawowych obowiązków w zakresie rejestracji, weryfikacji, windykacji i kontroli poprawności wniesionych przez podmioty korzystające ze środowiska opłat środowiskowych poprzez zakup licencji na korzystanie z systemu informatycznego służącego zarządzaniu informacjami o środowisku i opłatami za korzystanie ze środowiska wraz systemem finansowo-księgowym na lata 2016-2017. Ponieważ prawidłowe funkcjonowanie systemu związanego z opłatami za korzystanie ze środowiska wymaga ciągłego podnoszenia kwalifikacji pracowników związanych z poborem i redystrybucją opłat za korzystanie ze środowiska, w roku 2017 zaplanowano w ramach zadania dofinansowanie szkoleń pracowników Wydziału Ochrony Środowiska zaangażowanych w obsługę systemu.

Nagrody za osiągnięcia w ochronie środowiska

Fundusz ufundował w 2016 r. nagrody finansowe za osiągnięcia w zakresie ochrony środowiska dla:

- Polskiego Związku Pszczelarskiego-Związku Pszczelarzy Ziemi Legnickiej, Regionalnego Związku Pszczelarzy w Jeleniej Górze – 2.000,00 zł,
- Dolnośląskiego Związku Pszczelarzy we Wrocławiu – 2.000,00 zł,
- Parafii św. Krzyża w Legnicy - 1 798,18 zł,
- Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego Oddział Regionalny we Wrocławiu - 984,00 zł
- Powiatowe Centrum Edukacji i Pomocy Psychologiczno - Pedagogicznej w Wołowie - 850,00 zł

5. Nadzór nad przygotowaniem i realizacją umów pożyczek i dotacji

W roku 2016, podobnie jak w latach poprzednich, prowadzono stały nadzór nad wykorzystaniem środków przeznaczonych na zadania związane z ochroną środowiska i gospodarką wodną.

Nadzór ten obejmował:

1. Na pierwszym etapie badanie i ocenę złożonych wniosków o pomoc finansową na realizację zadań pod kątem:
  - zgodności z kryteriami i zasadami udzielania pomocy finansowej ze środków Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej we Wrocławiu
  - stanu przygotowania inwestycji i innych zadań do realizacji,
  - spełnienia wymogów dotyczących wyboru wykonawców zgodnie z przepisami dot. udzielania zamówień publicznych i obowiązującymi w WFOŚiGW we Wrocławiu zasadami,
  - zabezpieczenia środków i źródeł finansowania zadań,
  - wnioskowanych terminów i wysokości wypłat dotacji i pożyczek oraz proponowanych form zabezpieczenia pożyczek.

2. Na etapie drugim działalność kontrolna obejmowała realizację zadań i rozliczanie umów dotacyjnych i pożyczkowych. Prowadzona była przez pracowników Wydziału Inwestycji i Projektów oraz Wydziału Edukacji Ekologicznej i Ochrony Przyrody w oparciu o kwartalne plany kontroli zadań zatwierdzone decyzją Zarządu w miejscu ich realizacji oraz w przypadkach zadań nieinwestycyjnych w oparciu o dokumenty i informacje uzyskane od podmiotów realizujących zadania.

W toku kontroli dokonywano sprawdzenia:

- terminowości i prawidłowości wykonawstwa,
- zgodności z zawartymi umowami,
- dokumentacji rozliczeniowej,
- uzyskanych efektów rzeczowych,
- uzyskania efektów ekologicznych.

W 2016 roku przeprowadzono 178 kontroli zadań dofinansowanych i planowanych do dofinansowania ze środków Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej we Wrocławiu w tym 5 kontroli wynikających z „Rocznego planu kontroli w miejscu realizacji projektów GIS planowanych do wykonania przez WFOŚiGW we Wrocławiu”. Kontrolą objęto 162 zadania ze wszystkich dziedzin ochrony środowiska i gospodarki wodnej, w tym zrealizowano:

- 12 kontroli pełnych, obejmujących kontrolę całości dokumentów i stanu faktycznego wspomaganego zadania w pełnym zakresie jego realizacji,
- 165 kontroli problemowych, które weryfikowały określony odcinek realizacji bądź finansowania zadania,
- 1 kontrolę sprawdzającą, w związku ze sprawdzaniem realizacji wcześniejszych zaleceń pokontrolnych.

Kontrolą objęto zadania z poszczególnych dziedzin ochrony środowiska i gospodarki wodnej dofinansowane i planowane do dofinansowania ze środków Funduszu w następujących zakresach i ilościach:

- Gospodarka ściekowa i ochrona wód, w tym m. in.: budowa kanalizacji sanitarnej w miejscowościach: Świebodzice, Lipin, Wojnowice, Zamienice, Nowa Wieś, Lipiany, Bożków, Dalków, Wojczyce, Ziębice, Gozdawa, Gromadzyń, Wojcieszyce, Wąsosz, Jerzmanowa, Goszcz i Grabowo Wielkie oraz w Gminie Strzelin i Kłodzko; budowa kanalizacji sanitarnej grawitacyjnej i tłocznej na terenie Gminy Ruja; wykonanie podłączeń budynków do zbiorczej kanalizacji sanitarnej w Wojcieszycach oraz w Gminie Strzegom i Kłodzko; uporządkowanie gospodarki wodno - ściekowej na terenie gmin powiatu dzierzoniowskiego, na terenie aglomeracji Jelenia Góra, na terenie gmin leżących w zlewni rzeki Czerwona Woda oraz na terenie Gminy Świebodzice; odbudowa sieci kanalizacji ogólnospławnej i wodociągowej w Gminie Bogatynia zniszczonych w trakcie powodzi w 2013 r.; modernizacja oczyszczalni ścieków w Chociwelu i Oławie; przebudowa biologiczno - mechanicznej oczyszczalni ścieków przy Schronisku PTTK "Strzecha Akademicka"; optymalizacja pracy oczyszczalni ścieków w Mirkowie; budowa oczyszczalni ścieków w m. Czernina Dolna; dokumentacja projektowa dla budowy kanalizacji sanitarnej we wsi Budziszów Wielki w ramach prac projektowych w zakresie gospodarki wodnościekowej Gminy Wądroże Wielkie; budowa przydomowych oczyszczalni ścieków w Gminie Stoszowice; przebudowa sieci i przyłączy kanalizacji sanitarnej i deszczowej z likwidacją osadników ścieków w Świebodzicach; dostawa i montaż nowych pomp zatapialnych do ścieków dla przepompowni ścieków położonych na terenie Gminy Wisznia Mała - zrealizowano łącznie 42 kontrole / 37 zadań.
- Ochrona powietrza atmosferycznego i klimatu, w tym m. in.: likwidacja niskiej emisji wspierająca wzrost efektywności energetycznej na terenie miasta Jelenia Góra; likwidacja

niskiej emisji w rejonie poszczególnych ulic oraz obiektach użyteczności publicznej Gminy Legnica; program likwidacji niskiej emisji we Wrocławiu; ograniczenie niskiej emisji powierzchniowej na terenie Świdnicy poprzez likwidację węglowych, lokalnych źródeł ciepła i podłączenie obiektów do rozbudowanej sieci ciepłowniczej; modernizacja źródeł ciepła na terenie Gminy Szczawno Zdrój w ramach programu KAWKA; wdrożenie ekologicznego źródła ciepła w celu redukcji emisji pyłów i gazów do atmosfery, z redukcją zapotrzebowania na ciepło poprzez termomodernizację budynku w Nowogrodźcu; termomodernizacja budynków użyteczności publicznej oraz budynków mieszkalnych; termomodernizacja dachu schroniska "Na Hali Szrenickiej"; rozbudowa kotłowni na biomasę; modernizacja instalacji odpylania kotłów wodnych; instalacja kolektorów PV; budowa instalacji do ograniczenia emisji tlenków siarki w Elektrowni Turów; przebudowa instalacji odpylania kotła w Ciepłowni Zawiszów w Świdnicy; dofinansowanie zakupu i montażu instalacji fotowoltaicznej do produkcji energii elektrycznej na potrzeby własne; zmiana sposobu ogrzewania z piecowego na centralne w budynku mieszkalnym wielorodzinnym; instalacja lamp solarnych w Gminie Gaworzyce – zrealizowano łącznie 34 kontrole / 31 zadań, w tym 5 kontroli / 5 zadań wynikających z „Rocznego planu kontroli w miejscu realizacji projektów GIS planowanych do wykonania przez WFOŚiGW we Wrocławiu”.

- Gospodarka odpadami, w tym m. in.: rekultywacja składowisk odpadów komunalnych na cele przyrodnicze w Środkowosudeckim Regionie Gospodarki Odpadami; zamknięcie i rekultywacja składowiska odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne we Wronowie; budowa punktu selektywnej zbiórki odpadów komunalnych "PSZOK" w Złotoryi; rozbudowa i modernizacja kompostowni odpadów zlokalizowanej przy składowisku odpadów w Legnicy; rozbudowa Zakładu Gospodarki Odpadami - Ekologiczne Centrum Odzysku w Bielawie; rozbudowa istniejącej linii sortowniczej o system mechanicznego i biologicznego przetwarzania odpadów (kompostowanie i stabilizacja) polegająca na budowie Zakładu Segregacji i Zagospodarowania Odpadów w Wałbrzychu; budowa sortowni odpadów komunalnych wraz z instalacją do produkcji paliwa RDF i infrastrukturą towarzyszącą; wykonanie instalacji biologicznego przetwarzania odpadów wraz z niezbędną infrastrukturą techniczną na terenie Gminy Strzegom; dostawa kompletnej śmieciarki trzyosiowej na podwoziu samochodu ciężarowego; usuwanie wyrobów zawierających azbest z terenu Gmin: Bolesławiec, Sulików, Pieszycy, Polanica Zdrój, Marcinowice, Czernica, Dziadowa Kłoda, Wiązów, Lubań, Sulików, Leśna, Nowogrodziec, Wleń, Gminy oraz miasta Kamienna Góra – zrealizowano łącznie 25 kontroli / 23 zadania.
- Gospodarka wodna i ochrona przeciwpowodziowa, w tym m. in.: budowa sieci wodociągowej w m. Gradówek; modernizacja i rozbudowa systemu wodociągowego Gminy Długoleka; wymiana części wodociągu w Wińsku; rozbudowa rowu ze zbiornikiem retencyjnym we Wrocławiu - Stabłowicach; remont zabudowy regulacyjnej potoku Złotucha we wsi Dziwiszów; przebudowa zbiorników wodnych służących małej retencji; przywrócenie prawidłowego przekroju poprzecznego potoku Łomnica w m. Mysłakowice; wykonanie rozbudowy ciągu technologicznego stacji uzdatniania wody Mietków; modernizacja stacji uzdatniania wody w Kalnie poprzez zastosowanie automatyki i budowa ujęcia wody w Wierzbnej i w Kalnie w postaci odwiertu dwóch studni – zrealizowano łącznie 13 kontroli / 11 zadań.
- Ochrona Przyrody, w tym m. in.: ochrona różnorodności biologicznej w Parku Narodowym Gór Stołowych; odtworzenie starorzeczy na obszarze użytku ekologicznego Przemkowskie Bagno w Przemkowskim Parku Krajobrazowym; ochrona najcenniejszych ekosystemów łąkowych; zachowanie różnorodności biologicznej poprzez ochronę ex situ jesionu wyniosłego, wiązu górskiego, wiązu pospolitego oraz wiązu szypułkowego na

terenie Dolnego Śląska na obszarze Natura 2000; czynna ochrona gatunków ptaków Aves w otoczeniu pasażerskiego lotniska Wrocław - Starachowice; wzmocnienie i utrzymanie równowagi biologicznej oraz zachowanie różnorodności ichtiofauny w rzekach okręgu wałbrzyskiego w roku 2016; introdukcja zająca szaraka; nasadzenia drzew gatunków rodzimych wzdłuż dróg gminnych i drogi powiatowej w Wielkiej Lipie; nasadzenie roślinności w miejscowości Pożaryce w Gminie Jordanów Śląski; wyposażenie posterunku PSR w Miliczu w sprzęt umożliwiający zachowanie i przywracanie bioróżnorodności ze szczególnym uwzględnieniem obszarów chronionych na terenie powiatów milickiego, trzebnickiego, górowskiego i oleśnickiego – zrealizowano łącznie 14 kontroli / 14 zadań.

- Edukacja Ekologiczna, w tym m. in.: ścieżki dydaktyczne i zagospodarowanie turystyczne w parkach krajobrazowych Dolnego Śląska; dydaktyczna ścieżka przyrodnicza - tajemniczy ogród; ścieżka edukacyjno - ekologiczna w Parku Szwedzkim w Szczawnie - Zdroju; programy i akcje edukacji ekologicznej dla dzieci i młodzieży: "Wałbrzyska Akademia Wody", "Ziemia Wałbrzyska", "Więcej wiem, śmieję mniej", "Woda źródło życia, czyli z PWiK'iem o wodzie, ściekach i zielonej energii", "Edukacja leśna społeczeństwa - las bliżej nas", "AS-y - Adepci Segregacji", "Myśląc o jutrze, segregujemy dzisiaj"; wydawnictwa i materiały ekologiczne: "Przyroda Sudetów", "Jaskinie Krasowe Sudetów Zachodnich", materiały edukacyjne z okazji 50-lecia odkrycia Jaskini Niedzwiedziej w Kletnie"; konkursy ekologiczne dla dzieci i młodzieży: "Święto Ziemi - na brzegu jeziora", "Pochwal się swoimi ekologicznymi osiągnięciami"; konferencje ekologiczne: "Pamiętajmy o ogrodach", "Ochrona atmosfery przez zmianę źródła energii", "Czyste powietrze dobrem każdego człowieka"; ekologiczne warsztaty edukacyjne dla dzieci i młodzieży; arboretum rodzimej dendroflory w Krzekotówku. – 35 kontroli / 33 zadania,
- Profilaktyka zdrowotna dzieci i młodzieży – zrealizowano 1 kontrolę / 1 zadanie.
- Nadzwyczajne zagrożenia, w tym m. in.: wzrost skuteczności prowadzonych działań ratowniczo - gaśniczych na terenie miasta i gminy Łądek Zdrój, poprzez zakup średniego samochodu ratowniczo - gaśniczego 4x4; zakup średniego samochodu ratowniczo - gaśniczego do ograniczania i usuwania zagrożeń ekologiczno - chemicznych dla OSP w Suchej Górnej; zakup średniego samochodu pożarniczego dla OSP w Zagrodnie i średniego samochodu ratowniczo - gaśniczego dla OSP w Serbach; zakup ciężkiego samochodu specjalnego ratowniczo - gaśniczego z modułem chemiczno - ekologicznym dla Komendy Miejskiej Państwowej Straży Pożarnej we Wrocławiu – zrealizowano łącznie 7 kontroli / 7 zadań.
- Pozostałe zadania, w tym m. in.: utylizacja odpadów popowodziowych z zalanych terenów Gminy Bogatynia; uruchomienie i realizacja programów badawczych w ramach stacji bazowej zintegrowanego monitoringu środowiska przyrodniczego "Karkonosze"; ocena stanu środowiska województwa dolnośląskiego w 2016 r. na podstawie badań monitoringowych środowiska – zrealizowano łącznie 7 kontroli / 5 zadań.

Na ogólną ilość 178 przeprowadzonych kontroli w dwóch przypadkach miały miejsce ustalenia, w wyniku których sformułowano pod adresem Beneficjentów wnioski i zalecenia pokontrolne dotyczące:

- wyjaśnienia nieścisłości związanych z prawidłowym oznakowaniem realizowanych zadań,
- zmiany sposobu dofinansowania zadania ze środków WFOŚiGW we Wrocławiu.

Efektami prowadzonej działalności kontrolnej były:

- weryfikowanie wysokości przyznawanych kwot dofinansowania w stosunku do wielkości wnioskowanych,
- aktualizacja harmonogramów rzeczowo-finansowych,

- przesunięcie terminów uruchamiania środków w przypadku uzasadnionych i zaakceptowanych przez Fundusz zmian terminów realizacji zadań,
- dyscyplinowanie dotacjobiorców i pożyczkobiorców w zakresie przestrzegania warunków określonych w obowiązujących umowach.

Systematyczna działalność nadzorczo – kontrolna, zarówno na etapie rozpatrywania wniosków i przygotowywania umów, jak również w fazie ich realizacji oraz po zakończeniu w zakresie osiągnięcia zakładanych efektów i trwałości projektów, przyczynia się do prawidłowego i zgodnego z przeznaczeniem wykorzystania środków Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej we Wrocławiu.

III. DZIAŁALNOŚĆ WFOŚIGW WE WROCŁAWIU JAKO INSTYTUCJI WDRAŻAJĄCEJ PROGRAM OPERACYJNY „INFRASTRUKTURA I ŚRODOWISKO” W 2016 R.

Wydział Funduszy Europejskich w roku 2016 kontynuował realizację zadań w zakresie wynikającym z Porozumienia w sprawie realizacji Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko dla okresu programowania 2007-2013 dla osi priorytetowych: I - Gospodarka wodno-ściekowa i II - Gospodarka odpadami i ochrona powierzchni ziemi, zawartego w dniu 25 czerwca 2007 r. w Lublinie, pomiędzy Wojewódzkim Funduszem Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej we Wrocławiu (Instytucja Wdrażająca - IW), a Ministrem Środowiska (Instytucją Pośredniczącą - IP), które obejmowały w szczególności:

- przygotowanie i ocenę wniosków o dofinansowanie projektów o wartości do 25 mln euro,
- kontrole wniosków o płatność, w tym wniosków o płatność końcową,
- prowadzenie działań kontrolnych, w tym w szczególności: kontrole na miejscu, kontrole na zakończenie realizacji, monitorowanie i kontrole osiągnięcia efektu ekologicznego przez poszczególne projekty, kontrole procedur zawierania umów,
- monitorowanie i sprawozdawczość,
- zarządzanie finansowe i rozliczanie projektu,
- informację i promocję.

Informacja na temat rezultatów wdrażania Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko - okres programowania 2007-2013, wg stanu na dzień 31.12.2016r.

1. Zaawansowanie realizacji wdrażanych projektów

Na koniec 2016r. w obsłudze Instytucji Wdrażającej znajdowało się 47 projektów o łącznej wartości 913,56 mln zł, przy wartości dofinansowania w wysokości 438,35 mln zł.

	Priorytet I	Priorytet II
Końcowa wartość całkowita projektów	882 063 630,14 PLN	31 500 734,76 PLN
Dofinansowanie określone w umowach o dofinansowanie	417 649 228,93 PLN	20 701 025,18 PLN

2. Nazwa priorytetu: Gospodarka wodno-ściekowa

2.1 Opis realizacji priorytetu

W okresie wdrażania osi priorytetowej, w ramach 15. procedur konkursowych ogłaszanych przez IP, wyłoniono 47. projektów spełniających kryteria dofinansowania, które następnie uzyskały potwierdzenie dofinansowania w ramach Działania 1.1 Gospodarka wodno-ściekowa w aglomeracjach powyżej 15 tys. RLM.

W następstwie zawarto 47. umów o dofinansowanie, w tym 32. umowy na projekty inwestycyjne oraz 15. umów na projekty, których celem było opracowanie dokumentacji dla projektów inwestycyjnych, realizowanych w ramach przyszłej perspektywy. W trakcie realizacji, na wniosek beneficjentów, rozwiązano 3. umowy o dofinansowanie projektów na opracowanie dokumentacji.

Ostatecznie w ramach osi priorytetowej wdrożono realizację 44. umów o dofinansowanie,

w tym 32. umowy o dofinansowanie projektów inwestycyjnych oraz 12. umów o dofinansowanie projektów, których przedmiotem było opracowanie dokumentacji.

Całkowita wartość wdrożonych projektów, po uwzględnieniu zmian postanowień umów o dofinansowanie w wyniku zawartych aneksów, wynosi : 882.063.630,14 zł.

Kwota wydatków kwalifikowanych wdrożonych projektów po zawarciu aneksów do umów o dofinansowanie wynosi: 491.352.034,04 zł.

Łączna wysokość dofinansowania ze środków UE wdrożonych umów o dofinansowanie wynosi : 417.649.228,93 zł.

W wyniku wdrożenia osi priorytetowej na Dolnym Śląsku :

- wybudowano i przebudowano 598,95 km sieci kanalizacji sanitarnej, - wybudowano i przebudowano 94,35 km sieci wodociągowej, - wybudowano, rozbudowano lub zmodernizowano 18 oczyszczalni ścieków.

W rezultacie wdrożenia osi priorytetowej :

- do wybudowanej sieci kanalizacji sanitarnej podłączonych zostanie 62.200,16 osób (wg danych na dzień 15.12.2016r. podłączono 59.644 osoby),
- do wybudowanej sieci wodociągowej podłączono 1114 osób, - utworzono 14,5 miejsc pracy.

Na 32 wdrożone projekty inwestycyjne z działania 1.1., po weryfikacji dokumentów ustalono uzyskanie efektu ekologicznego w 14 projektach. Dokumenty pozostałych projektów będą weryfikowane w okresie od stycznia do kwietnia 2017r.

W 12 projektach na opracowanie dokumentacji z działania 1.1. wszystkie uzyskały efekt ekologiczny.

2.2 Charakterystyka wdrożonych projektów :

Działanie 1.1 Gospodarka wodno-ściekowa w aglomeracjach powyżej 15 tys. RLM

1). Projekt pn. „**Inwestycje w zakresie gospodarki wodno-ściekowej w miejscowościach Środa Śląska, Ciechów, Bukówek**” realizowany przez **Średzka Woda Sp. z o.o. w Środzie Śląskiej** na podstawie umowy o dofinansowanie nr POIS.01.01.00-00-079/08-00 zawartej w dniu 13.07.2009r., w której zapisano :

- wartość całkowitą projektu : 42.782.573,06 zł
- wartość wydatków kwalifikowanych: 21.987.764,50 zł
- wysokość dofinansowania : 18.689.599,83 zł

Realizacja zakresu rzeczowego projektu :

- zakończono przebudowę oczyszczalni ścieków szt. 1
- wybudowano sieć kanalizacji sanitarnej o długości – 40,47 km
- wybudowano sieć wodociągową o długości - 0,72 km

Uzyskany rezultat :

- liczba osób podłączonych do wybudowanej sieci kanalizacyjnej – 4.884,00 (100%)
- liczba osób podłączonych do wybudowanej sieci wodociągowej – 87,00 (100%)
- całkowita liczba bezpośrednio utworzonych nowych etatów – 2,00 (100%)

Wyplata dotacji wynosi - 100 %.

Uzyskanie efektu ekologicznego – w trakcie weryfikacji

2). Projekt pn. „**Uporządkowanie gospodarki wodno- ściekowej gmin leżących w zlewni rzeki Czerwona Woda**” realizowany przez **SUPLAZ Sp. z o.o. w Sulikowie** na podstawie umowy o dofinansowanie nr POIS.01.01.00-00-084/08-00 zawartej w dniu 14.09.2009r., w której zapisano:

- wartość całkowitą projektu : 47.569.195,49 zł
- wartość wydatków kwalifikowanych: 32.353.127,16 zł
- wysokość dofinansowania : 27.500.158,09 zł

Realizacja zakresu rzeczowego projektu :

- zakończono modernizację oczyszczalni ścieków szt.1

- wybudowano sieć kanalizacji sanitarnej o długości – 40,18 km
- wybudowano sieć wodociągową o długości - 16,69 km

Uzyskany rezultat :

- liczba osób podłączonych do wybudowanej sieci kanalizacyjnej – 4.539. Osiągnięto 95,46% docelowej wartości wskaźnika (5.352 osób).

Wypłata dotacji wynosi - 100 %.

Uzyskanie efektu ekologicznego – Beneficjent złożył wniosek o wydłużenie terminu osiągnięcia efektu ekologicznego do dnia 31.03.2017r.

3). Projekt pn. „**Zapewnienie prawidłowej gospodarki ściekowej w gminie Strzegom**” realizowany przez **Wodociągi i Kanalizacja Sp. z o.o. w Strzegomiu** na podstawie umowy o dofinansowanie nr POIS.01.01.00-00-101/08-00 zawartej w dniu 19.08.2009r., w której zapisano :

- wartość całkowitą projektu : 48.418.324,71 zł
- wartość wydatków kwalifikowanych: 26.514.931,40 zł
- wysokość dofinansowania : 22.537.691,69 zł

Realizacja zakresu rzeczowego projektu :

- zakończono przebudowę oczyszczalni ścieków szt.1
- wybudowano sieć kanalizacji sanitarnej o długości – 49,80 km

Uzyskany rezultat:

- liczba osób podłączonych do wybudowanej sieci kanalizacyjnej – 5.237. Osiągnięto 100,00% docelowej wartości wskaźnika.
- całkowita liczba bezpośrednio utworzonych nowych etatów – 4,00 etaty. Termin uzyskania efektu - 30.06.2016r.

Wypłata dotacji wynosi - 91,44 %. Projekt zawieszony z uwagi na postępowanie administracyjno-sądowe ws. zwrotu części wypłaconych środków. Projekt uzyskał zakładany efekt ekologiczny.

4). Projekt pn. „**Modernizacja oczyszczalni ścieków oraz budowa sieci wodociągowej i kanalizacyjnej w mieście Oława**” realizowany przez **Zakład Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. w Oławie** na podstawie umowy o dofinansowanie nr POIS.01.01.00-00-184/09-00 zawartej w dniu 09.04.2010 r., w której zapisano :

- wartość całkowitą projektu : 64.491.641,74 zł
- wartość wydatków kwalifikowanych: 35.625.971,28 zł
- wysokość dofinansowania : 30.282.075,59 zł

Realizacja zakresu rzeczowego projektu :

- zakończono rozbudowę oczyszczalni ścieków – szt.1
- wybudowano sieć kanalizacji sanitarnej o długości- 30,55 km
- zmodernizowano sieć kanalizacji sanitarnej o długości – 12,00 km
- wybudowano sieć wodociągową o długości - 22,76 km

Uzyskany rezultat:

- liczba osób podłączonych do wybudowanej sieci kanalizacyjnej – 3.310,00. Osiągnięto 150,8% wartości docelowej wskaźnika (2.195).
- liczba osób podłączonych do wybudowanej sieci wodociągowej – 823. Osiągnięto 121,39% wartości docelowej wskaźnika (678,00).
- całkowita liczba bezpośrednio utworzonych nowych etatów – 0. Osiągnięto 0% wartości docelowej wskaźnika (2,00). Wypłata dotacji wynosi - 100 %.

Termin uzyskania efektu - 31.12.2016r. Uzyskanie efektu ekologicznego – przed weryfikacją.

5). Projekt pn. „**Rozbudowa oczyszczalni ścieków w miejscowości Henryków oraz budowa kanalizacji sanitarnej w Gminie Ziębice**” realizowany przez **Gminę Ziębice** na podstawie umowy o dofinansowanie nr POIS.01.01.00-00-185/09-00 zawartej w dniu 12 marca 2010r., w której zapisano:

- wartość całkowitą projektu : 29.930.995,82 zł
- wartość wydatków kwalifikowanych: 16.704.813,52 zł
- wysokość dofinansowania : 14.199.091,49 zł

Realizacja zakresu rzeczowego projektu :

- zakończono rozbudowę oczyszczalni ścieków – szt.1
- wybudowano sieć kanalizacji sanitarnej o długości – 26,31 km
- zmodernizowano kanalizację sanitarną o długości - 1,21 km

Uzyskany rezultat:

- liczba osób podłączonych do wybudowanej sieci kanalizacyjnej – 1.886,00. Osiągnięto 102,38% docelowej wartości docelowa (1.842,00).

- całkowita liczba bezpośrednio utworzonych nowych etatów – 3,50 (100%)

Wyplata dotacji wynosi - 100%. Termin uzyskania efektu ekologicznego - 31.12.2016r.

Uzyskanie efektu ekologicznego – w trakcie weryfikacji.

6). Projekt pn. „**Rozwiązanie gospodarki wodno - ściekowej w Gminie Nowogrodzic – etap I**” realizowany przez **Hydro-Tech Sp. z o.o. w Nowogrodzcu** na podstawie umowy o dofinansowanie nr POIS.01.01.00-00-186/09-00 zawartej w dniu 22 stycznia 2010r., w której zapisano:

- wartość całkowitą projektu : 89.625.296,84 zł
- wartość wydatków kwalifikowanych: 53.270.379,57 zł
- wysokość dofinansowania : 45.279.822,63 zł

Realizacja zakresu rzeczowego projektu :

- zakończono budowę oczyszczalni ścieków – szt.1
- wybudowano sieć kanalizacji sanitarnej o długości- 70,45 km
- wybudowano sieć wodociągową o długości - 28,32 km

Uzyskany rezultat:

- liczba osób podłączonych do wybudowanej sieci kanalizacyjnej – 7.501,00 (100%)

- całkowita liczba bezpośrednio utworzonych nowych etatów – 3,00 (100%)

Wyplata dotacji wynosi - 100 %. Projekt uzyskał zakładany efekt ekologiczny.

7). Projekt pn. „**Budowa kanalizacji w Gminie Strzelin wraz z modernizacją oczyszczalni ścieków w Chociwelu**” realizowany przez **Zakład Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. w Strzelinie** na podstawie umowy o dofinansowanie nr POIS.01.01.00-00-187/09-00 zawartej w dniu 29 stycznia 2010r., w której zapisano:

- wartość całkowitą projektu : 81.361.982,93 zł
- wartość wydatków kwalifikowanych: 41.166.818,47 zł
- wysokość dofinansowania : 34.991.795,68 zł

Realizacja zakresu rzeczowego projektu :

- zakończono rozbudowę oczyszczalni ścieków szt.1
- wybudowano sieć kanalizacji sanitarnej o długości – 61,49 km
- wybudowano sieć wodociągową o długości - 5,03 km
- zmodernizowano sieć kanalizacji sanitarnej o długości – 2,37 km

Uzyskany rezultat:

- liczba osób podłączonych do wybudowanej sieci kanalizacyjnej – 3204 (101,23%).

- liczba osób podłączonych do wybudowanej sieci wodociągowej – 204 (122,15%).

Wyplata dotacji wynosi - 100 %. Projekt uzyskał zakładany efekt ekologiczny.

8). Projekt pn. „**Uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej południowo-wschodniej części miasta Głogów**” realizowany przez **Gminę miejską Głogów** na podstawie umowy o dofinansowanie nr POIS.01.01.00-00-236/10-00 zawartej w dniu 21.03.2012r., w której zapisano:

- wartość całkowitą projektu : 17.610.970,74 zł
- wartość wydatków kwalifikowanych: 9.977.970,41 zł

- wysokość dofinansowania : 8.481.274,85zł

Realizacja zakresu rzeczowego projektu :

- wybudowano sieć kanalizacji sanitarnej o długości – 18,75 km
- zmodernizowano sieć kanalizacji sanitarnej o długości - 0,85 km

Uzyskany rezultat:

- liczba osób podłączonych do wybudowanej sieci kanalizacyjnej – 1.713,00. Osiągnięto 97,16% wartości docelowej wskaźnika (1.763,00 osób). Wyplata dotacji wynosi - 100 %.

Termin uzyskania efektu ekologicznego - 31.12.2016r. Uzyskanie efektu ekologicznego – przed weryfikacją.

9). Projekt pn. „**Budowa sieci kanalizacji sanitarnej miejscowości Żerniki Wrocławskie - etap I i II**” realizowany przez **Gminę Siechnice** na podstawie umowy o dofinansowanie nr POIS.01.01.00-00-237/10-00 z dnia 21 marca 2012r., w której zapisano:

- wartość całkowitą projektu : 7.570.312,61 zł
- wartość wydatków kwalifikowanych: 4.351.046,37 zł
- wysokość dofinansowania : 3.698.389,41 zł

Realizacja zakresu rzeczowego projektu :

- wybudowano sieć kanalizacji sanitarnej o długości – 13,33 km

Uzyskany rezultat:

- liczba osób podłączonych do wybudowanej sieci kanalizacyjnej – 1854,00 (100%).

Wyplata dotacji wynosi – 100 % . Termin uzyskania efektu ekologicznego - 31.07.2016r.

Uzyskanie efektu ekologicznego – w trakcie weryfikacji.

10). Projekt pn. „**Uporządkowanie gospodarki wodno- ściekowej na terenie gmin powiatu dzierzoniowskiego - etap I**” realizowany przez **Wodociągi i Kanalizacja Sp. z o.o. w Dzierżoniowie** na podstawie umowy o dofinansowanie nr POIS.01.01.00-00-238/10-00 zawartej w dniu 21.06.2011r., w której zapisano:

- wartość całkowitą projektu : 104.606.394,84 zł
- wartość wydatków kwalifikowanych: 54.732.663,62 zł
- wysokość dofinansowania : 46.522.764,07 zł

Realizacja zakresu rzeczowego projektu :

- zakończono przebudowę oczyszczalni ścieków - szt. 2
- wybudowano sieć kanalizacji sanitarnej o długości - 7,63 km
- wybudowano sieć wodociągową o długości - 7,75 km
- zmodernizowano sieć kanalizacji sanitarnej o długości – 3,69 km

Uzyskany rezultat:

- liczba osób podłączonych do wybudowanej sieci kanalizacyjnej – 1303,00 (110,42%).

Wyplata dotacji wynosi - 100,00 %.

Termin uzyskania efektu ekologicznego - 30.09.2016r. Uzyskanie efektu ekologicznego – w trakcie weryfikacji.

11). Projekt pn. „**Modernizacja oczyszczalni ścieków oraz budowa sieci wodociągowej i kanalizacyjnej w mieście Olawa - etap II**” realizowany przez **Zakład Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. w Olawie** na podstawie umowy o dofinansowanie nr POIS.01.01.00-00-339/12-00 zawartej w dniu 05.07.2013r., w której zapisano:

- wartość całkowitą projektu : 4.384.030,81 zł
- wartość wydatków kwalifikowanych: 2.085.036,83 zł
- wysokość dofinansowania : 1.772.281,31 zł

Realizacja zakresu rzeczowego projektu :

- wybudowano sieć kanalizacji sanitarnej o długości – 7,24 km

Uzyskany rezultat:

- liczba osób podłączonych do wybudowanej sieci kanalizacyjnej – 510. Osiągnięto 77,27 % wartości docelowej wskaźnika (660,00 osób). Wyplata dotacji wynosi - 100 %.

Termin uzyskania efektu ekologicznego wnioskowany przez Beneficjenta - 31.05.2017r.
Uzyskanie efektu ekologicznego – przed weryfikacją.

12). Projekt pn. „**Zapewnienie prawidłowej gospodarki wodno – ściekowej w aglomeracji Wrocław**” realizowany przez **Zakład Usług Komunalnych Sp. z o.o. w Miękini** na podstawie umowy o dofinansowanie POIS.01.01.00-00-340/12-00 zawartej w dniu 22 stycznia 2013r., w której zapisano:

- wartość całkowitą projektu : 33.204.488,84 zł
- wartość wydatków kwalifikowanych: 25.990.009,28 zł
- wysokość dofinansowania : 22.091.507,88 zł

Realizacja zakresu rzeczowego projektu :

- wybudowano sieć kanalizacji sanitarnej o długości – 38,66 km

Uzyskany rezultat:

- liczba osób podłączonych do wybudowanej sieci kanalizacyjnej – 4899,00. Osiągnięto 99,59% wartości docelowej wskaźnika (4.919,00 osób). Termin uzyskania efektu ekologicznego - 31.12.2016r. Wypłata dotacji wynosi - 100 %. Uzyskanie efektu ekologicznego – przed weryfikacją.

Projekt zawieszony z uwagi na nie zakończony audyt prowadzony przez UKS we Wrocławiu.

13). Projekt pn. „**Poprawa gospodarki wodno- ściekowej we Wrocławiu - etap IV**” realizowany przez **Miejskie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji S.A.** na podstawie umowy o dofinansowanie nr POIS.01.01.00-00-341/12-00 zawartej w dniu 28.06.2013r., w której zapisano:

- wartość całkowitą projektu : 68 190 146,33 zł
- wartość wydatków kwalifikowanych: 39.992.288,36 zł
- wysokość dofinansowania : 33.993.445,10 zł

Realizacja zakresu rzeczowego projektu :

- wybudowano sieć kanalizacji sanitarnej o długości – 48,75 km.

Uzyskany rezultat:

- liczba osób podłączonych do wybudowanej sieci kanalizacyjnej – 5.741. Osiągnięto 78,70% docelowej wartości wskaźnika (7.295,00 osób). Termin uzyskania efektu ekologicznego - 31.03.2016r. Wypłata dotacji wynosi - 100,00%. Uzyskanie efektu ekologicznego – przed weryfikacją.

14). Projekt pn. „**Uporządkowanie gospodarki wodno- ściekowej na terenie aglomeracji walbrzyskiej - Świebodzice**” realizowany przez **Gminę Świebodzice** na podstawie umowy o dofinansowanie nr POIS.01.01.00-00-017/13-00 z dnia 20.12.2013r., w której zapisano:

- wartość całkowitą projektu : 6.549.135,32 zł
- wartość wydatków kwalifikowanych: 2.781.776,44 zł
- wysokość dofinansowania : 2.364.509,97 zł

Realizacja zakresu rzeczowego projektu :

- wybudowano sieć kanalizacji sanitarnej o długości – 4,39 km
- wybudowano sieć wodociągową o długości – 0,61 km

Uzyskany rezultat:

- liczba osób podłączonych do wybudowanej sieci kanalizacyjnej – 1421 (83,59%). Wartość docelowa 1.700,00 osób. Termin uzyskania efektu ekologicznego - 30.04.2017r. Wypłata dotacji wynosi - 100 %. Uzyskanie efektu ekologicznego – przed weryfikacją.

15). Projekt pn. „**Uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej w aglomeracji Legnica**” realizowany przez **Legnickie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji S.A.** na podstawie umowy o dofinansowanie nr POIS.01.01.00-00-046/13-00 z dnia 27.02.2014r., w której zapisano:

- wartość całkowitą projektu : 59.527.995,32 zł
- wartość wydatków kwalifikowanych: 25.878.945,00 zł

- wysokość dofinansowania : 21.997.103,24 zł

Realizacja zakresu rzeczowego projektu:

- zakończono rozbudowę oczyszczalni ścieków - szt. 1

- wybudowano sieć kanalizacji sanitarnej o długości – 3,95 km

Uzyskany rezultat:

- liczba osób podłączonych do wybudowanej sieci kanalizacyjnej – 408,48 (100,82%).

Wypłata dotacji wynosi – 100 %. Projekt uzyskał zakładany efekt ekologiczny.

16). Projekt pn. **„Poprawa gospodarki wodno-ściekowej we Wrocławiu - etap VI”** realizowany przez **Miejskie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji S.A.** na podstawie umowy o dofinansowanie nr POIS.01.01.00-00-047/13-00 zawartej w dniu 17.02.2014r., w której zapisano:

- wartość całkowitą projektu : 43.749.398,31 zł

- wartość wydatków kwalifikowanych: 26.701.053,43 zł

- wysokość dofinansowania : 22.695.895,42 zł

Realizacja zakresu rzeczowego projektu :

- wybudowano sieć kanalizacji sanitarnej o długości – 1,76 km

- zmodernizowano sieć kanalizacji sanitarnej o długości - 5,74 km

- wybudowano sieć wodociągową o długości – 3,10 km

- zmodernizowano sieć wodociągową o długości – 1,57 km

Rezultat:

- liczba osób podłączonych do wybudowanej sieci kanalizacyjnej – 2.301,00 (100%).

Wypłata dotacji wynosi – 100,00 %. Uzyskanie efektu ekologicznego – w trakcie weryfikacji.

17). Projekt pn. **„Przebudowa (modernizacja) Miejskiej Oczyszczalni Ścieków przy ul. Lipowej w Twardogórze”** realizowany przez Gminę Twardogóra na podstawie umowy o dofinansowanie nr POIS.01.01.00-00-062/13-00 z dnia 28 marca 2014r., w której zapisano:

- wartość całkowitą projektu : 5.653.766,25 zł

- wartość wydatków kwalifikowanych: 2.696.808,26 zł

- wysokość dofinansowania : 2.292.287,01 zł

Realizacja zakresu rzeczowego projektu:

- przebudowano oczyszczalnię ścieków – szt. 1

Wypłata dotacji wynosi - 100%. Projekt uzyskał zakładany efekt ekologiczny.

18). Projekt pn. **„Poprawa gospodarki osadowej na terenie oczyszczalni ścieków w miejscowości Żarów”** realizowany przez **Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. w Żarowie** na podstawie umowy nr POIS.01.01.00-00-065/13-00 z dnia 2.09. 2014r., w której zapisano:

- wartość całkowitą projektu : 3.666.148,96 zł

- wartość wydatków kwalifikowanych: 2.771.576,96 zł

- wysokość dofinansowania : 2.355.840,41 zł

Realizacja zakresu rzeczowego projektu:

- przebudowano oczyszczalnię ścieków – szt. 1

Wypłata dotacji wynosi - 100 %. Uzyskanie efektu ekologicznego – przed weryfikacją.

19). Projekt pn. **„Uregulowanie gospodarki wodno-ściekowej w aglomeracji Trzebnica”** realizowany przez Gminę Trzebnica na podstawie umowy o dofinansowanie nr POIS.01.01.00-00-068/13-00 z dnia 06.05.2014r., w której zapisano:

- wartość całkowitą projektu : 1.515.639,88 zł

- wartość wydatków kwalifikowanych: 705.876,30 zł

- wysokość dofinansowania : 599.994,85 zł

Realizacja zakresu rzeczowego projektu:

- wybudowano sieć kanalizacji sanitarnej o długości – 2,04 km

- wybudowano sieć wodociągową o długości - 1,2 km

- zmodernizowano sieć wodociągową o długości - 1 km

Uzyskany rezultat:

- liczba osób podłączonych do wybudowanej sieci kanalizacyjnej – 294 (92,16%). Termin uzyskania efektu ekologicznego - 31.12.2016r. Wypłata dotacji wynosi - 100 %. Uzyskanie efektu ekologicznego – przed weryfikacją.

20). Projekt pn. **„Rozwój i modernizacja infrastruktury ściekowej w Aglomeracji Bystrzyca Kłodzka”** realizowany przez Zakład Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. w Bystrzycy Kłodzkiej na podstawie umowy o dofinansowanie nr POIS.01.01.00-00-070/13-00 z dnia 01.07.2014r., w której zapisano:

- wartość całkowitą projektu : 6.607.319,87 zł
- wartość wydatków kwalifikowanych: 4.582.532,25 zł
- wysokość dofinansowania : 3.895.237,41 zł

Realizacja zakresu rzeczowego projektu:

- przebudowano oczyszczalnię ścieków szt.1
- wybudowano sieć kanalizacji sanitarnej o długości – 7,95 km

Uzyskany rezultat:

- liczba osób podłączonych do wybudowanej sieci kanalizacyjnej - 881,00 (100,11%).

Wypłata dotacji wynosi - 100 %. Projekt uzyskał zakładany efekt ekologiczny.

21). Projekt pn. **„Rozbudowa oczyszczalni ścieków w Jurczycach - Etap I”** realizowany przez **Zakład Gospodarki Komunalnej spółka z o.o. w Kątach Wrocławskich** na podstawie umowy o dofinansowanie nr POIS.01.01.00-00-071/13-00 z dnia 12.08.2014r., w której zapisano:

- wartość całkowitą projektu : 12.035.646,10 zł
- wartość wydatków kwalifikowanych: 5.926.628,36 zł
- wysokość dofinansowania : 5.037.634,10 zł

Realizacja zakresu rzeczowego projektu:

- przebudowano oczyszczalnię ścieków szt.1

Wypłata dotacji wynosi - 100 %. Projekt uzyskał zakładany efekt ekologiczny.

22). Projekt pn. **„Poprawa gospodarki ściekowej na terenie aglomeracji Bolesławiec”** realizowany przez **Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji w Bolesławcu sp. z o.o.** na podstawie umowy nr POIS.01.01.00-00-072/13-00 z dnia 27.10.2014r., w której zapisano:

- wartość całkowitą projektu : 848.951,30 zł
- wartość wydatków kwalifikowanych: 592.026,04 zł
- wysokość dofinansowania : 503.222,13 zł

Realizacja zakresu rzeczowego projektu:

- wybudowano sieć kanalizacji sanitarnej o długości - 0,54 km
- wybudowano sieć wodociągową o długości - 2,61 km

Uzyskany rezultat:

- liczba osób podłączonych do wybudowanej sieci kanalizacyjnej - 111,00 (100%)

Wypłata dotacji wynosi - 100%. Projekt uzyskał zakładany efekt ekologiczny.

23). Projekt pn. **„Budowa kanalizacji sanitarnej w ul. Dąbrowskiego oraz modernizacja oczyszczalni ścieków w Oleśnicy”** realizowany przez **Miejską Gospodarkę Komunalną Sp. z o.o. w Oleśnicy** na podstawie umowy nr POIS.01.01.00-00-073/13-00 z dnia 14.10.2014r., w której zapisano:

- wartość całkowitą projektu : 5.889.837,58 zł
- wartość wydatków kwalifikowanych: 2.123.440,68 zł
- wysokość dofinansowania : 1.804.924,57 zł

Realizacja zakresu rzeczowego projektu:

- przebudowano oczyszczalnię ścieków szt.1
- wybudowano sieć kanalizacji sanitarnej o długości - 0,59 km

Uzyskany rezultat:

- liczba osób podłączonych do wybudowanej sieci kanalizacyjnej - 92,00 (100%)
- Wyplata dotacji wynosi - 100 %. Projekt uzyskał zakładany efekt ekologiczny.

24). Projekt pn. „**Czysta woda w gminie Oborniki Śląskie**” realizowany przez **Gminę Oborniki Śląskie** na podstawie umowy o dofinansowanie nr POIS.01.01.00-00-074/13-00 z dnia 13.08.2014r., w której zapisano:

- wartość całkowitą projektu : 12.962.367,78 zł
- wartość wydatków kwalifikowanych: 7.496.047,29 zł
- wysokość dofinansowania : 6.371.640,20 zł

Realizacja zakresu rzeczowego projektu:

- przebudowano oczyszczalnię ścieków szt. 1
- wybudowano sieć kanalizacji sanitarnej o długości – 6,28 km

Uzyskany rezultat:

- liczba osób podłączonych do wybudowanej sieci kanalizacyjnej - 13,00 (100%).
- Nie osiągnięto wskaźnika efektu oczyszczalni ścieków. Termin uzyskania efektu ekologicznego - 31.12.2016r. Uzyskanie efektu ekologicznego – przed weryfikacją.
- Wyplata dotacji wynosi - 100 %.

25). Projekt pn.„**Uporządkowanie gospodarki ściekowej na terenie gminy Czernica**” realizowany przez **Gminę Czernica** na podstawie umowy o dofinansowanie nr POIS.01.01.00-00-075/13-00 z dnia 2.09.2014r., w której zapisano:

- wartość całkowitą projektu : 8.169.027,21 zł
- wartość wydatków kwalifikowanych: 6.301.346,98 zł
- wysokość dofinansowania : 5.356.144,92 zł

Realizacja zakresu rzeczowego projektu:

- wybudowano sieć kanalizacji sanitarnej o długości – 3,00 km

Uzyskany rezultat:

- liczba osób podłączonych do wybudowanej sieci kanalizacyjnej - 373,00 (100%)
- Wyplata dotacji wynosi - 100 %. Projekt uzyskał zakładany efekt ekologiczny.

26). Projekt pn. „**Uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej na obszarze aglomeracji Stronie Śląskie**” realizowany przez **Gminę Stronie Śląskie** na podstawie umowy POIS.01.01.00-00-076/13-00 z dnia 19.09.2014r., w której zapisano:

- wartość całkowitą projektu : 3.009.767,13 zł
- wartość wydatków kwalifikowanych: 1.871.277,08 zł
- wysokość dofinansowania : 1.590.585,52 zł

Realizacja zakresu rzeczowego projektu:

- wybudowano sieć kanalizacji sanitarnej o długości - 0,34 km
- zmodernizowano sieć kanalizacji sanitarnej o długości - 2,16 km
- zmodernizowano sieć wodociągową o długości - 2,45 km

Uzyskany rezultat:

- liczba osób podłączonych do wybudowanej lub zmodernizowanej sieci kanalizacyjnej – 130 (191%)

Wyplata dotacji wynosi - 100 %. Projekt uzyskał zakładany efekt ekologiczny.

27). Projekt pn. „**Porządkowanie gospodarki wodno-ściekowej na terenie Wałbrzyskiego Związku Wodociągów i Kanalizacji**” realizowany przez **Wałbrzyski Związek Wodociągów i Kanalizacji** na podstawie umowy nr POIS.01.01.00-00-166/14-00 z dnia 23.02.2015 r., w której zapisano:

- wartość całkowitą projektu : 2.800.842,92 zł
- wartość wydatków kwalifikowanych: 1.304.881,39 zł
- wysokość dofinansowania : 1.109.149,18 zł

Realizacja zakresu rzeczowego projektu:

- wybudowano sieć kanalizacji sanitarnej o długości - 2,60 km
- wybudowano sieć wodociągową o długości - 0,54 km

Uzyskany rezultat:

- liczba osób podłączonych do wybudowanej sieci kanalizacyjnej – 907 (100,22%).

Termin uzyskania efektu ekologicznego - 15.12.2016r. Termin udokumentowania efektu 14.01.2017r.

Wyplata dotacji wynosi – 100%. Uzyskanie efektu ekologicznego – przed weryfikacją.

28). Projekt pn. „**Rozdzielcza kanalizacja sanitarna i deszczowa dla miasta Sycowa**” realizowany przez **Sycowską Gospodarkę Komunalną sp. z o.o.** na podstawie umowy nr POIS.01.01.00-00-167/14-00 z dnia 18.12.2014 r., w której zapisano:

- wartość całkowitą projektu : 3.883.097,43 zł
- wartość wydatków kwalifikowanych: 1.845.785,97 zł
- wysokość dofinansowania : 1.568.918,07 zł

Realizacja zakresu rzeczowego projektu:

- wybudowano sieć kanalizacji sanitarnej o długości - 2,20 km

Uzyskany rezultat:

- liczba osób podłączonych do wybudowanej sieci kanalizacyjnej – 27 (135% wartości docelowej wskaźnika)

Wyplata dotacji wynosi - 100%. Projekt uzyskał zakładany efekt ekologiczny.

29). Projekt pn. „**Przebudowa oczyszczalni ścieków w Mirkowie - etap II**” realizowany przez **Gminę Długoleka** na podstawie umowy nr POIS.01.01.00-00-168/14-00 z dnia 30.04.2015 r., w której zapisano:

- wartość całkowitą projektu : 4.421.438,79 zł
- wartość wydatków kwalifikowanych: 3.567.829,81 zł
- wysokość dofinansowania : 3.032.655,33 zł

Realizacja zakresu rzeczowego projektu:

- zakończono przebudowę oczyszczalni ścieków - szt. 1

Wyplata dotacji wynosi – 91,00%. Brak wypłaty dofinansowania w wysokości przewidzianej UoD wynika z pomniejszenia dofinansowania w następstwie stwierdzenia przez IW nieprawidłowości przed rozliczeniem wydatku. Projekt zawieszony z uwagi na toczące się postępowanie sądowe w związku z roszczeniem Beneficjenta. Projekt uzyskał zakładany efekt ekologiczny.

30). Projekt pn. „**Uregulowanie gospodarki ściekowej na terenie aglomeracji Stanowice**” realizowany przez **Gminę Olawa** na podstawie umowy nr POIS.01.01.00-00-169/14-00 z dnia 08.05.2015 r., w której zapisano:

- wartość całkowitą projektu : 44.846.126,16 zł
- wartość wydatków kwalifikowanych: 19.398.786,41 zł
- wysokość dofinansowania : 16.488.968,44 zł

Realizacji zakresu rzeczowego projektu:

- wybudowano sieć kanalizacji sanitarnej o długości - 61,5 km
- wybudowano oczyszczalnię ścieków – 1 szt.

Rezultat:

- liczba osób podłączonych do wybudowanej sieci kanalizacyjnej – 4070 (100%).
- całkowita liczba bezpośrednio utworzonych etatów – szt.1

Termin uzyskania efektu ekologicznego - 30.06.2016r. Termin udokumentowania efektu 30.07.2016r.

Wyplata dotacji wynosi - 100%. Uzyskanie efektu ekologicznego – przed weryfikacją.

31). Projekt pn. „**Budowa kanalizacji sanitarnej w miejscowości Goszcz i Grabowno Wielkie**” realizowany przez **Gminę Twardogóra** na podstawie umowy nr POIS.01.01.00-00-012/15-00 z dnia 15.06.2015 r., w której zapisano:

- wartość całkowitą projektu : 11.778.102,07 zł
- wartość wydatków kwalifikowanych: 6.621.591,52 zł
- wysokość dofinansowania : 5.628.352,74 zł

Realizacji zakresu rzeczowego projektu:

- wybudowano sieć kanalizacji sanitarnej o długości - 19,30 km

Uzyskany rezultat:

- liczba osób podłączonych do wybudowanej sieci kanalizacyjnej - 2099,00 (107,09 %).

Wyplata dotacji wynosi – 100 %. Termin uzyskania efektu ekologicznego - 30.06.2016r. Termin udokumentowania efektu 14.07.2016r. Uzyskanie efektu ekologicznego – w trakcie weryfikacji.

32). Projekt pn. **„Budowa kanalizacji sanitarnej w miejscowości Kieleczów, gmina Długoleka”** realizowany przez **Gminę Długoleka** na podstawie umowy POIS.01.01.00-00-013/15-00 z dnia 03.07.2015 r., w której zapisano:

- wartość całkowitą projektu : 443.075,47 zł
- wartość wydatków kwalifikowanych: 360.223,95 zł
- wysokość dofinansowania : 306.190,36 zł

Realizacja zakresu rzeczowego projektu:

- wybudowano sieć kanalizacji sanitarnej o długości - 0,85 km

Uzyskany rezultat:

- liczba osób podłączonych do wybudowanej sieci kanalizacyjnej – 134 (118,58%).

Wyplata dotacji wynosi - 100 %. Projekt uzyskał zakładany efekt ekologiczny.

33). Projekt pn. **„Uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej w aglomeracji Legnica etap II - opracowanie dokumentacji”** realizowany przez **Legnickie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji S.A.** na podstawie umowy nr POIS.01.01.00-00-099/14-00 z dnia 09.10.2014r., w której zapisano:

- wartość całkowita projektu : 330.364,78 zł
- wartość wydatków kwalifikowanych: 272.123,40 zł
- wysokość dofinansowania : 231.304,89 zł

Realizacja zakresu rzeczowego projektu:

- wykonano dokumentację,

Wyplata dotacji wynosi - 100%

34). Projekt pn. **„Przygotowanie dokumentacji w celu uporządkowania gospodarki wodno-ściekowej w Kamiennej Górze”** realizowany przez **Gminę Miejską Kamienna Góra** na podstawie umowy nr POIS.01.01.00-00-103/14-00 z dnia 11.09.2014r., w której zapisano:

- wartość całkowita projektu : 27.527,40 zł
- wartość wydatków kwalifikowanych: 27.527,40 zł
- wysokość dofinansowania : 23.398,28 zł

Realizacja zakresu rzeczowego projektu:

- wykonano dokumentację,

Wyplata dotacji wynosi - 100 %

35). Projekt pn. **„Przygotowanie dokumentacji projektowej międzygminnej oczyszczalni ścieków w Ścinawce Dolnej oraz kanalizacji sanitarnej dla Miasta i Gminy Nowa Ruda”** realizowane przez **Zakład Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. w Nowej Rudzie** na podstawie umowy nr POIS.01.01.00-00-108/14-00 z dnia 11.09.2014r., w której zapisano:

- wartość całkowita projektu : 263.769,50 zł
- wartość wydatków kwalifikowanych: 186.802,50 zł
- wysokość dofinansowania : 158.782,12 zł

Realizacja zakresu rzeczowego projektu:

- wykonano dokumentację

Wyplata dotacji wynosi - 100 %.

- 36). Projekt pn. „**Docelowe rozwiązanie gospodarki ściekowej dla miasta Wrocławia - Etap przygotowawczy**” realizowany przez **Miejskie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Spółka Akcyjna we Wrocławiu** na podstawie umowy nr POIS.01.01.00-00-112/14-00 z dnia 09.10.2014r., w której zapisano:
- wartość całkowita projektu : 399.883,95 zł
  - wartość wydatków kwalifikowanych: 320.844,67 zł
  - wysokość dofinansowania : 272.717,96 zł
- Realizacji zakresu rzeczowego projektu:
- wykonano dokumentację
- Wypłata dotacji wynosi – 100 %.
- 37). Projekt na opracowanie dokumentacji pn. „**Modernizacja gospodarki wodno-ściekowej na terenie aglomeracji jaworskiej**” realizowany przez **Gminę Jawor** na podstawie umowy nr POIS.01.01.00-00-115/14-00 z dnia 11.09.2014r. Umowę rozwiązano na wniosek beneficjenta.
- 38). Projekt pn. „**Opracowanie dokumentacji na realizację przedsięwzięcia pn.: "Uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej na terenie powiatu dzierżoniowskiego-etap II"** realizowany przez **Zakład Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. w Dzierżoniowie** na podstawie umowy nr POIS.01.01.00-00-116/14-00 z dnia 11.09.2014r., w której zapisano:
- wartość całkowita projektu : 821.849,10 zł
  - wartość wydatków kwalifikowanych: 632.990,00 zł
  - wysokość dofinansowania : 538.041,50 zł
- Realizacja zakresu rzeczowego projektu:
- wykonano dokumentację,
- Wypłata dotacji wynosi - 100 %.
- 39). Projekt pn. „**Czysta woda w gminie Oborniki Śląskie – przygotowanie dokumentacji**” realizowany przez **Gminę Oborniki Śląskie** na podstawie umowy nr POIS.01.01.00-00-117/14-00 z dnia 09.10.2014r. Umowę rozwiązano na wniosek beneficjenta.
- 40). Projekt pn. „**Poprawa gospodarki wodno-ściekowej w aglomeracji Lwówek Śląski-przygotowanie dokumentacji**” realizowany przez **Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji w Bolesławcu Sp. z o.o.** na podstawie umowy nr POIS.01.01.00-00-118/14-00 z dnia 11.09.2014r., w której zapisano:
- wartość całkowita projektu : 117.834,00 zł
  - wartość wydatków kwalifikowanych: 90.800,00 zł
  - wysokość dofinansowania : 77.180,00 zł
- Realizacja zakresu rzeczowego projektu:
- wykonano dokumentację
- Wypłata dotacji wynosi - 100 %
- 41). Projekt pn. „**Opracowanie dokumentacji projektowych dla budowy sieci kanalizacji sanitarnej w miejscowościach ujętych w Aglomeracji Wrocław - Psary, Szymanów, Krzyżanowice**” realizowane przez **Gminę Wisznia Mała** na podstawie umowy nr POIS.01.01.00-00-119/14-00 z dnia 11.09.2014r., w której zapisano:
- wartość całkowita projektu : 259.284,00 zł
  - wartość wydatków kwalifikowanych: 130.900,00 zł
  - wysokość dofinansowania : 111.265,00 zł
- Realizacja zakresu rzeczowego projektu:
- wykonano dokumentację
- Wypłata dotacji wynosi - 100 %

42). Projekt pn. „**Opracowanie dokumentacji dla projektu pn.: "Uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej w aglomeracji Mieroszów"** realizowany przez **Gminę Mieroszów** na podstawie umowy nr POIS.01.01.00-00-120/14-00 z dnia 9.10.2014r. Umowę rozwiązano na wniosek beneficjenta.

43). Projekt pn. „**Modernizacja oczyszczalni ścieków w Goliszowie dla aglomeracji Chojnów - opracowanie dokumentacji projektowej**” realizowany przez **Gminę Miejską Chojnów** na podstawie umowy nr POIS.01.01.00-00-121/14-00 z dnia 11.09.2014r., w której zapisano:

- wartość całkowita projektu : 172.815,00 zł
- wartość wydatków kwalifikowanych: 146.370,00 zł
- wysokość dofinansowania : 124.414,50 zł

Realizacja zakresu rzeczowego projektu

- wykonano dokumentację,

Wyplata dotacji wynosi - 100 %

44). Projekt pn. „**Modernizacja oczyszczalni ścieków i pompowni ścieków w Złotoryi, etap I przygotowanie dokumentacji**” realizowany przez **Rejonowe Przedsiębiorstwo Komunalne Sp. z o.o. w Złotoryi** na podstawie umowy nr POIS.01.01.00-00-122/14-00 z dnia 9.10.2014r., w której zapisano:

- wartość całkowita projektu : 658.966,80 zł
- wartość wydatków kwalifikowanych: 531.831,57 zł
- wysokość dofinansowania : 452.056,83 zł

Realizacji zakresu rzeczowego projektu:

- wykonano dokumentację,

Wyplata dotacji wynosi - 100 %.

45). Projekt pn. „**Przygotowanie dokumentacji projektowej na budowę kanalizacji dla wsi Pastuchów i Piotrowice Świdnickie w aglomeracji Żarów**” realizowany przez **Gminę Jaworzyna Śląska** na podstawie umowy nr POIS.01.01.00-00-305/14-00 z dnia 16.02.2015 r.

- wartość całkowita projektu : 110.007,00 zł
- wartość wydatków kwalifikowanych: 89.436,59 zł
- wysokość dofinansowania : 76.021,10 zł

Realizacja zakresu rzeczowego projektu:

- wykonano dokumentację,

Wyplata dotacji wynosi - 100 %

46). Projekt pn. „**Uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej Kłodzka etap I - przygotowanie dokumentacji projektowej**” realizowany przez **Wodociągi Kłodzkie Sp. z o.o.** na podstawie umowy nr POIS.01.01.00-00-306/14-00 z dnia 13.02.2015r., w której zapisano:

- wartość całkowita projektu : 507.010,00 zł
- wartość wydatków kwalifikowanych: 412.203,25 zł
- wysokość dofinansowania : 350.372,76 zł

Realizacja zakresu rzeczowego projektu:

- wykonano dokumentację,

Wyplata dotacji wynosi - 100 %.

47). Projekt pn. „**Opracowanie dokumentacji na realizację przedsięwzięcia pn.: Rozwiązanie gospodarki wodno-ściekowej w Gminie Nowogrodzic - etap II, m. Godzieszów, Czerna, Nowa Wieś, Zebrzydowa**” realizowany przez **"Hydro-Tech" Sp. z o.o. z Nowogrodźca** na podstawie umowy nr POIS.01.01.00-00-308/14-00 z dnia 17.02.2015 r., w której zapisano:

- wartość całkowita projektu : 290.280,00 zł
- wartość wydatków kwalifikowanych: 228.850,00 zł
- wysokość dofinansowania : 194.522,50 zł

Realizacja zakresu rzeczowego projektu:

- wykonano dokumentację,
- Wyplata dotacji wynosi - 100 %.

2.3 Wskaźniki

Wdrożone projekty są projektami funkcjonującymi (ukończone i użytkowane). Wszystkie wdrażane projekty osiągnęły docelowe, określone w umowach o dofinansowanie, wskaźniki produktów.

2.4 Projekty zawieszono – odzyskiwanie środków UE w związku z wystąpieniem nieprawidłowości.

- 1). Projektem zawieszonym w związku z trwającą procedurą odzyskiwania środków UE przeznaczonych na jego realizację jest projekt nr POIS.01.01.00-00-101/08 pn. „Zapewnienie prawidłowej gospodarki ściekowej w gminie Strzegom”. Kwota do zwrotu wynosi 1.929.513,92 zł wraz z odsetkami w wysokości określonej jak dla zaległości podatkowych. Beneficjent – Wodociągi i Kanalizacja Sp. z o.o. zaskarżył Decyzję IZ nr DWI-IV-026-9-MMH/14 z dnia 2.02.2015r. podtrzymującą w mocy Decyzję IW nr 1/2014 z dnia 27.01.2014r., w wyniku czego Wojewódzki Sąd Administracyjny w Warszawie wyrokiem z dnia 01.10.2015r. uchylił ww. decyzję administracyjną ws. zwrotu środków (Sygn.akt V SA/Wa 1896/15). Zgodnie z informacją uzyskaną od Beneficjenta IZ wniosła skargę kasacyjną i obecnie trwa oczekiwanie na rozstrzygnięcie sprawy przez Naczelny Sąd Administracyjny.
- 2). W związku z audytem prowadzonym w IW przez Urząd Kontroli Skarbowej we Wrocławiu istnieje wysokie prawdopodobieństwo konieczności wszczęcia procedury odzyskiwania części wypłaconych środków UE na dofinansowanie projektu nr POIS.01.01.00-00-340/12 pn. „Zapewnienie prawidłowej gospodarki wodno-ściekowej aglomeracji Wrocław, w części gminy Miękinia” . Szacowana wstępnie kwota do zwrotu wynosi 832.191,31 zł wraz z odsetkami w wysokości określonej jak dla zaległości podatkowych. W dniu 04.05.2016r IA przekazała IW wstępne ustalenia audytu, do których IW wniosła w dniu 17.05.2016r. pisemne zastrzeżenia. Zgodnie z informacją IP, Instytucja Audytowa uwzględniła w części zastrzeżenia IW odnośnie wyników audytu, stwierdzając wystąpienie nieprawidłowości i konieczność nałożenia korekty finansowej oraz zwrot wypłaconych środków. IW zgłosiła pisemnie szereg wątpliwości odnośnie statusu otrzymanych informacji i trybu dalszego postępowania. Oczekujemy na stanowisko w powyższej sprawie.
- 3). W dniu 27.09.2016r. doręczono IW nakaz zapłaty w postępowaniu upominawczym wydany przez Sąd Okręgowy we Wrocławiu I Wydział Cywilny (sygn. akt I Nc 1488/16). Nakaz wydany w dniu 24.08.2016r., na skutek pozwu wniesionego przez powoda – Gminę Długołęka, pozostaje w związku z realizacją umowy o dofinansowanie nr POIS.01.01.00-00-168/14-00 projektu pn. „Przebudowa oczyszczalni ścieków w Mirkowie – etap II”. Kwota będąca przedmiotem roszczenia - 290.936,81 zł wraz z ustawowymi odsetkami - stanowi różnicę pomiędzy dofinansowaniem wnioskowanym przez beneficjenta, a dofinansowaniem zatwierdzonym i przekazanym przez Instytucję Wdrażającą we wnioskach o płatność nr POIS.01.01.00-00-168/14-01 oraz POIS.01.01.00-00-168/14-02. W ramach przedmiotowych WoP beneficjent przedstawił do refundacji m.in. wydatki poniesione w związku z realizacją kontraktu pn. „Przebudowa i rozbudowa oczyszczalni ścieków w miejscowości Mirków, Gmina Długołęka – etap II” (umowa nr RI-ZP 272-47.11/299/11 z dnia 13.12.2011 r.) wraz ze zmianami: Aneksy 1-5. Przed pierwszym rozliczeniem wydatku IW przeprowadziła kontrolę ex-post procedury zawarcia przedmiotowego kontraktu, w wyniku której stwierdzono nieprawidłowość związaną z opisem przedmiotu zamówienia, tj. z naruszeniem art. 29 ust. 3 ustawy Prawo zamówień publicznych oraz ustalono wskaźnik pomniejszenia wydatków kwalifikowanych w wysokości 10 %. IW wniosła sprzeciw od nakazu zapłaty. Oczekujemy na stanowisko Sądu wobec przedmiotowego roszczenia.
- 4). Projektem zawieszonym w związku z trwającą procedurą odzyskiwania środków UE przeznaczonych na jego realizację jest projekt nr POIS.01.01.00-00-187/09 pn. „Budowa

kanalizacji sanitarnej w Gminie Strzelin wraz z modernizacją oczyszczalni ścieków w Chociwelu”. Kwota do zwrotu wynosi 596.163,00 zł wraz z odsetkami w wysokości określonej jak dla zaległości podatkowych. Beneficjent – Zakład Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. z siedzibą w Strzelinie wniósł odwołanie od decyzji IW nr 2/2016 z dnia 12.08.2016r. dotyczącej zwrotu środków pobranych w nadmiernej wysokości, co było następstwem zmiany UoD polegającej na wyłączeniu z projektu części zakresu rzeczowego oraz korekcie efektu ekologicznego oraz kwoty dofinansowania projektu. Organ II instancji – IZ decyzją nr DPI.XII.8310.6.44.2016.JKo.2 z dnia 30/11/2016r. uchylił zaskarżoną decyzję w całości i umorzył postępowanie pierwszej instancji. Treść uzasadnienia decyzji IZ wskazuje na konieczność dochodzenia zwrotu części wypłaconych środków.

2.5 Informacja nt. realizacji wypłat - wydatki zatwierdzone we wnioskach o płatność wynoszą : 489 372 821,13 zł

Płatności przekazane beneficjentom wynoszą : 415 965 626,62 zł

Certyfikacja wynosi: 489 372 821,13 zł, co stanowi 100% wydatków kwalifikowanych.

2.6 Informacja nt. rezultatów kontroli procedur zawierania umów - zgodność realizowanego priorytetu z prawodawstwem w zakresie zamówień publicznych

W ramach wdrażania Osi priorytetowej IW przeprowadziła łącznie 402. kontrole procedur zawierania umów oraz zmian postanowień zawartych umów w zakresie zgodności z przepisami prawa regulującymi udzielanie zamówień publicznych oraz zgodności zakresu rzeczowego umów z zakresem wdrażanych projektów określonych umowami o dofinansowanie. Większość kontroli prowadzona była w trybie ex-post (373 kontrole), pozostałe kontrole dotyczące planowanych zmian postanowień zawartych umów (29. kontrole) przeprowadzono w trybie ex-ante. Wynik 96. kontroli (23,80% kontroli ogółem) wskazywał na istotne naruszenia przepisów prawa w zakresie zamówień publicznych lub niezgodności przedmiotu zamówienia z zakresem projektu. Zdecydowaną większość nieprawidłowości wykryto przed pierwszym rozliczeniem wydatków z tytułu realizacji umów obciążonych istotnymi zastrzeżeniami, unikając tym samym konieczności wdrażania procedur postępowania w przypadku zastosowania korekty sensu stricte (odzyskiwanie środków, pomniejszenie kwoty dofinansowania projektu). Zdecydowana większość stwierdzonych nieprawidłowości związana była z naruszeniem przepisów w zakresie obiektywnego, nie naruszającego uczciwej konkurencji, opisu przedmiotu zamówienia art. 26 ust 2 i ust.3 ustawy Prawo zamówień publicznych).

3. Nazwa priorytetu: Gospodarka odpadami i ochrona powierzchni Ziemi

3.1 Opis realizacji priorytetu

W okresie wdrażania osi priorytetowej, w ramach 12. procedur konkursowych ogłaszanych przez IP, wyłoniono 3. projekty spełniające kryteria dofinansowania, które następnie uzyskały potwierdzenie dofinansowania w ramach Działania 2.1. Kompleksowe przedsięwzięcia z zakresu gospodarki odpadami komunalnymi ze szczególnym uwzględnieniem odpadów niebezpiecznych.

W następstwie zawarto 3. umowy o dofinansowanie, w tym 2. umowy na projekty zakresie rekultywacji składowisk odpadów oraz 1. umowę w zakresie rozbudowy i modernizacji zakładu zagospodarowania odpadów.

W ramach osi priorytetowej wdrożono 3. projekty.

Całkowita wartość wdrożonych projektów, po uwzględnieniu zmian postanowień umów o dofinansowanie w wyniku zawartych aneksów, wynosi : 31.500.734,76 zł.

Kwota wydatków kwalifikowanych wdrożonych projektów po zawarciu aneksów do umów o dofinansowanie wynosi: 24.354.147,27 zł.

Łączna wysokość dofinansowania ze środków UE wdrożonych umów o dofinansowanie wynosi : 20.701.025,18 zł.

W wyniku wdrożenia osi priorytetowej na Dolnym Śląsku :

- zrehabilitowano 11. gminnych składowisk odpadów komunalnych o łącznej powierzchni 29,75 ha,

- zmodernizowano 1. zakład zagospodarowania odpadów,

- zmodernizowano 1. kompostownię.

W rezultacie wdrożenia osi priorytetowej :

- zostanie osiągnięta moc przerobowa zakładu zagospodarowania odpadów 60.000,00 ton/rok

- systemem zagospodarowania odpadów objętych zostanie 155.000,00 osób

- utworzono 8 miejsc pracy.

W 3 projektach inwestycyjnych z działania 2.1 ., po weryfikacji dokumentów ustalono uzyskanie efektu ekologicznego w 1 projekcie. Dokumenty pozostałych projektów będą weryfikowane w okresie od stycznia do kwietnia 2017r.

3.2 Charakterystyka wdrożonych projektów :

1). Projekt pn. **„Rehabilitacja dolnośląskich składowisk odpadów komunalnych”** realizowane przez **Dolnośląską Inicjatywę Samorządową we Wrocławiu Sp. z o.o.** na podstawie umowy nr POIS.02.01.00-00-007/13-00 z dnia 10.04.2014r.

- wartość całkowita projektu : 19.507.273,34 zł

- wartość wydatków kwalifikowanych: 15.606.652,05 zł

- wysokość dofinansowania : 13.265.654,24 zł

Realizacja zakresu rzeczowego projektu:

- zrehabilitowano 9. gminnych składowisk odpadów o łącznej powierzchni 21,33 ha

Rezultat:

- całkowita liczba bezpośrednio utworzonych nowych etatów – 3 (100%). Termin uzyskania efektu ekologicznego - 31.03.2016r., termin udokumentowania 29.06.2016r.

Wyplata dotacji wynosi – 98,97 % z uwagi na decyzję dot. zwrotu środków w związku ze stwierdzoną nieprawidłowością. Uzyskanie efektu ekologicznego – przed weryfikacją.

2). Projekt pn. **„Rozbudowa Zakładu Gospodarki Odpadami - Ekologiczne Centrum Oczyszczania w Bielawie”** realizowany przez **Zakład Usług Komunalnych Tadeusz Drozdowski** na podstawie umowy POIS.02.01.00-00-008/14-00 z dnia 27.03.2015r.

- wartość całkowita projektu : 6.455.423,76 zł

- wartość wydatków kwalifikowanych: 4.318.196,54 zł

- wysokość dofinansowania : 3.670.467,05 zł

Realizacja zakresu rzeczowego projektu:

- zmodernizowano kompostownię szt.1

- zmodernizowano zakład zagospodarowania odpadów szt.1

Rezultat:

Termin uzyskania efektu ekologicznego - 30.06.2016r., termin udokumentowania 31.08.2016r.

- osiągnięta zostanie moc przerobowa zakładu zagospodarowania odpadów 60.000,00 ton/rok

- systemem zagospodarowania odpadów objętych zostanie 155.000,00 osób

- całkowita liczba bezpośrednio utworzonych nowych etatów – 5 szt. (100%). Wyplata dotacji wynosi 100 %. Uzyskanie efektu ekologicznego – przed weryfikacją.

3). Projekt pn. **„Rehabilitacja składowisk odpadów komunalnych na cele przyrodnicze w Środkowosudeckim Regionie Gospodarki Odpadami** realizowany przez **Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej „SANIKOM” Spółka z o.o. w Lubawce** na podstawie umowy nr POIS.02.01.00-00-014/14-00 z dnia 22.06.2015r.

- wartość całkowita projektu : 5.538.037,66 zł

- wartość wydatków kwalifikowanych: 4.429.298,70 zł

- wysokość dofinansowania : 3.764.903,89 zł

Realizacja zakresu rzeczowego projektu:

- zrehabilitowano 2. składowiska odpadów o łącznej powierzchni 8,42 ha
Wypłata dotacji wynosi - 100 %. Projekt uzyskał zakładany efekt ekologiczny.

3.3 Wskaźniki

Wszystkie wdrożone projekty są projektami funkcjonującymi (ukończone i użytkowane). Wszystkie wdrażane projekty osiągnęły docelowe wskaźniki produktów.

3.4 Projekty zawieszono – odzyskiwanie środków UE w związku z wystąpieniem nieprawidłowości.

Na dzień składania Sprawozdania końcowego do IP (30.06.2016r.), projektem zawieszonym w związku z procedurą odzyskiwania środków UE przeznaczonych na jego realizację był projekt nr POIS.02.01.00-00-007/13 pn. „Rekultywacja dolnośląskich składowisk odpadów komunalnych”. Beneficjent – Dolnośląska Inicjatywa Samorządowa Sp. z o.o. dokonał zwrotu należności głównej w kwocie 253.133,07 zł wraz z odsetkami w wysokości określonej jak dla zaległości podatkowych w kwocie 28.843,00 zł i wniósł do IZ odwołanie od decyzji IW nr 1/2016 z dnia 18.03.2016r. W dniu 01.08.2016r. Minister Rozwoju decyzją nr DPI.XII.8310.6.14.2016.MPŁ.4 uchylił w całości decyzję IW nr 1/2016 z dnia 18.03.2016r. i przekazał sprawę do ponownego rozpatrzenia organowi pierwszej instancji. Uwzględniając wytyczne organu II instancji odnośnie ponownego rozpatrzenia sprawy zawarte w decyzji uchylającej, w dniu 03.10.2016r. IW wydała decyzję nr 3/2016, w której w związku ze stwierdzoną nieprawidłowością określiła kwotę przypadającą do zwrotu w wysokości 253.133,07 zł wraz z odsetkami w wysokości określonej jak dla zaległości podatkowych. Uwzględniając fakt dokonania przez Stronę w dniu 04.04.2016r. zapłaty należności głównej oraz zapłaty odsetek w dniach 05.04.2016r. i 12.04.2016r. w wysokości wynikającej z decyzji środki te zostały zaliczone na poczet należności wynikającej z decyzji nr 3/2016 z chwilą jej uprawomocnienia się. Decyzja została doręczona Stronie w dniu 06.10.2016r. W związku z powyższym projekt nr POIS.02.01.00-00-007/13 uznać należy za rozliczony.

3.5 Informacja nt. realizacji prognoz

Według stanu na dzień składania sprawozdania :

Wydatki zatwierdzone we wnioskach o płatność wynoszą : 24.193.495,80 zł

Beneficjentom przekazano płatności w wysokości: 20.564.470,89 zł

Certyfikacja do UE wynosi : 24.193.495,80 zł, co stanowi 100% wydatków kwalifikowanych.

3.6 Informacja nt. rezultatów kontroli procedur zawierania umów - zgodność realizowanego priorytetu z prawodawstwem w zakresie zamówień publicznych

W ramach wdrażania Osi priorytetowej IW przeprowadziła łącznie 40. kontroli procedur zawierania umów oraz zmian postanowień zawartych umów w zakresie zgodności z przepisami prawa regulującymi udzielanie zamówień publicznych oraz zgodności zakresu rzeczowego umów z zakresem wdrażanych projektów określonych umowami o dofinansowanie. Wszystkie kontrole przeprowadzono w trybie ex-post. Wynik 11. kontroli (27,50% kontroli ogółem) wskazywał na istotne naruszenia przepisów prawa w zakresie zamówień publicznych lub niezgodności przedmiotu zamówienia z zakresem projektu. Większość nieprawidłowości wykryto przed pierwszym rozliczeniem wydatków z tytułu realizacji umów obciążonych istotnymi zastrzeżeniami, unikając tym samym konieczności wdrażania procedur postępowania w przypadku zastosowania korekty sensu stricte (odzyskiwanie środków, pomniejszenie kwoty dofinansowania projektu). Zdecydowana większość przypadków stwierdzonych nieprawidłowości związana była z naruszeniem przepisów w zakresie obiektywnego, nie naruszającego uczciwej konkurencji, opisu przedmiotu zamówienia art. 26 ust 2 i ust.3 ustawy Prawo zamówień publicznych).

4. Kontrole projektów na miejscu

W okresie sprawozdawczym, zgodnie z obowiązującymi „Wytycznymi w zakresie kontroli realizacji POIiŚ 2007- 2013”, przeprowadzono 12 kontroli projektów na miejscu, w tym 11 na zakończenie realizacji. Wykonano 8 kontroli w trybie kontroli doraźnych. Pozostałe były kontrolami planowymi.

W ramach wdrażania osi priorytetowej przeprowadzono ogółem 36 kontroli na miejscu. Projekt pn. „Rozbudowa oczyszczalni ścieków w miejscowości Henryków oraz budowa kanalizacji sanitarnej w Gminie Ziębice” kontrolowany był na miejscu dwukrotnie.

6. Wypłaty środków europejskich Beneficjentom w roku 2016

W okresie 01.01 - 31.12.2016 r. wypłacono beneficjentom realizującym projekty w ramach działania 1.1. i 2.1. środki w łącznej wysokości 45 927 498,23 zł.

7. Kontrole zewnętrzne

W okresie luty - kwiecień 2016r. Urząd Kontroli Skarbowej we Wrocławiu przeprowadził w WFOŚiGW we Wrocławiu audyt operacji POIiŚ 2007-2013 dla projektu nr POIS.01.01.00-00-340/12 pn. „Zapewnienie prawidłowej gospodarki wodno-ściekowej aglomeracji Wrocław, w części gminy Miękinia”. W dniu 04.05.2016r., przy piśmie znak UKS02DE.7112.1.2016.DP.5, Instytucja Audytowa przekazała IW dokument „*Podsumowanie ustaleń dokonanych w Instytucji Wdrażającej - Wojewódzkim Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej we Wrocławiu dla projektu nr POIS.01.01.00-00-340/12 „Zapewnienie prawidłowej gospodarki wodno-ściekowej aglomeracji Wrocław, w części gminy Miękinia”, w ramach prowadzonego audytu operacji Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2007-2013*”(nr UKS02DE.7112.1.2016.DP.4).

W związku z treścią ww. dokumentu oraz zgodnie z treścią wystąpienia pisemnego IA, w piśmie doręczonym IA w dniu 17.05.2016r., IW przedstawiła stanowisko odnośnie wstępnych ustaleń dokonanych w wyniku przeprowadzonego audytu. W związku z treścią ustaleń IA wskazujących na naruszenia przepisów prawa w zakresie zamówień publicznych IW wniosła o dokonanie ponownej analizy stanu faktycznego oraz prawnego z uwzględnieniem przedstawionych argumentów IW, weryfikację ustaleń oraz, w przypadku jednego z przypadków wskazanego naruszenia przepisów, odstąpienie od zarzutu wystąpienia nieprawidłowości. Pomimo trwającej korespondencji pomiędzy IW, IP, IZ na dzień sporządzenia sprawozdania nie otrzymano ostatecznych wyników audytu.

W okresie lipiec-grudzień 2016r. Europejski Trybunał Obrachunkowy przeprowadził misję audytową obejmującą min. projekt nr POIS.01.01.00-00-238/10 pn. „Uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej na terenie gmin powiatu dzierzoniowskiego – etap I” (nr audytu ETO DAS 2016 nr PF 7858). Treść wstępnego raportu audytu otrzymanego w dniu 09.01.2017r. wskazuje, iż instytucja audytowa nie stwierdziła nieprawidłowości w ramach wdrażania projektu.

8. Instrukcja Szczegółowa WFOŚiGW we Wrocławiu- Instytucji Wdrażającej POIiŚ

W roku 2016 Zarząd WFOŚiGW we Wrocławiu zaakceptował Instrukcję Szczegółową Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej we Wrocławiu wersja nr 16.0 wraz z Instrukcją Wykonawczą wersja nr 16.0. Wprowadzone zmiany wynikały z zaleceń Instytucji Pośredniczącej i Instytucji Zarządzającej.

Po przeprowadzono aktualizację Instrukcji Szczegółowej zgodnie z raportem Instytucji Pośredniczącej dotyczącym weryfikacji Instrukcji Wykonawczych IW dokonano kolejnej aktualizacji instrukcji. Zarząd WFOŚiGW we Wrocławiu zaakceptował Instrukcję Szczegółową wersja 17.0 wraz z Instrukcją Wykonawczą wersja 17.0.

IV. Działalność Wojewódzkiego Funduszu we Wrocławiu w realizacji "Ogólnopolskiego systemu wsparcia doradczego dla sektora publicznego, mieszkaniowego oraz przedsiębiorstw w zakresie efektywności energetycznej oraz OZE"

W ramach podejmowanych czynności wynikających z obowiązków Doradców Energetycznych zespół osiągnął realizację wskaźników w roku 2016 na następującym poziomie:

Realizacja 2016	Konsultacje	Porady	Działania informacyjno-promocyjne		Ilość PGN		Inwestycje
			Ilość	Liczba osób objętych działaniem	Konsultacje	Ocena	
Razem	337	201	61	548	71	53	2

Tabela realizacji wskaźników projektu wskazuje kierunki intensyfikacji działań mających na celu pełną realizację wskaźników do końca projektu, czyli ilości udzielonych konsultacji i inwestycji objętych doradztwem. Wymagać to będzie wzmocnionych kontaktów z gminami w celu identyfikacji potrzeb i inwestycji na ich terenach, co w prosty sposób przełoży się na realizację wskaźników. Działania w tym zakresie zostały już zainicjowane począwszy od października 2016r. poprzez wyjazdy doradców do gmin i spotkania z władzami oraz osobami odpowiedzialnymi za realizację inwestycji na terenie gminy. Wskaźnik PGN jest na bieżąco realizowany i na chwilę obecną sześć następujących opracowań jest na etapie oceny.

W dalszej kolejności zespół będzie intensywnie uczestniczyć w pracach przygotowawczych i w uruchomieniu pierwszych Kłastrów Energii na terenie naszego województwa. Dużo wskazuje na możliwość szybkiego trzech takich rejonów, przy których tworzeniu doradcy są obecni od momentu początkowych rozważań o możliwości ich powstania.

W ciągu roku 2016 Doradcy Energetyczni udzielili, bądź są w trakcie udzielania wsparcia doradczego przy następujących inwestycjach:

PTTK - termomodernizacja schroniska "Na Hali Szrenickiej"
WIELOSPECJALISTYCZNY SZPITAL - SAMODZIELNY PUBLICZNY ZESPÓŁ OPIEKI ZDROWOTNEJ W ZGORZELCU - „Poprawa efektywności energetycznej i ekologicznej sterylizacji WS-SPZOZ w Zgorzelcu poprzez wymianę sterylizatorów” -
Poprawa efektu energetycznego w obiektach WS SP ZOZ w Zgorzelcu"
Pensjonat "Orla Skała" w Szklarskiej Porębie - wymiana pieca w kotłowni na opalany pelletem
Miasto Jelenia Góra – realizacja programu KAWKA - wymiana źródeł ciepła opalanych paliwem stałym na gazowe lub elektryczne, podłączenie do sieci ciepłowniczej 2 budynków
ECO Jelenia Góra - budowa kotłowni gazowej parowej o mocy do 11 MW

PW Kopalnia OGORZELEC - przebudowa zakładu przerobczego poprzez wykonanie linii technologicznej wstępnego kruszenia i przygotowania surowca
ZOZ w Nowogrodzcu - wdrożenie ekologicznego źródła ciepła w celu redukcji emisji pyłów i gazów do powietrza z redukcją zapotrzebowania na ciepło poprzez głęboką termomodernizację budynku zlokalizowanego w Nowogrodzcu ul. Lubańska 16
Realizacja inwestycji w zasobach Spółdzielni Mieszkaniowej Wrocław Południe, 24 instalacje o mocach od 7,8 kWp do 39,78 kWp, realizacja w ramach programu Prosument.
Klaster Energii Sudety, gminy założycielskie, które podpisały list intencyjny: Duszniki-Zdrój, Szczytna, Kudowa-Zdrój, Kłodzko
Klaster Energii inicjowany przez Związek Gmin Karkonoskich, w fazie tworzenia
Klaster Energii inicjowany przez Lądek-Zdrój, w fazie inicjowania tworzenia
Inwestycje w ramach realizacji działań 3.1.A i 3.1.C RPO WD mających na celu osiągnięcie samowystarczalności energetycznej gmin Olszyna, Lubomierz, Wleń, Stara Kamienica, Prusice i Strzelin. Polski Solar Holding Sp. z o.o.
Budowa gminnego ośrodka zdrowia w Siechnicach w technologii budynku pasywnego/energooszczędnego. Lata realizacji listopad 2017- październik 2019. Etap realizacji opracowanie dokumentacji projektowo-budowlanej
Budowa instalacji fotowoltaicznej dla gospodarstw domowych na terenie Gminy Siechnice w ramach projektu grupowego. Zadanie realizowana w latach czerwiec 2017- listopad 2018 r. Projekt realizowany w ramach RPOWD działanie 3.1.C. Etap: złożenie wniosku o dofinansowanie RPO.
Budowa Szkoły Podstawowej w Siechnicach w technologii budynku pasywnego/energooszczędnego. Lata realizacji listopad 2017- październik 2019. Etap opracowania dokumentacji projektowo-budowlanej. Projekt realizowany w ramach ZIT aglomeracji Wrocławskiej
Budowa instalacji fotowoltaicznej dla gospodarstw domowych na terenie Gminy Kąty Wrocławskie w ramach projektu grupowego. Zadanie realizowana w latach czerwiec 2017- listopad 2018 r. Projekt realizowany w ramach RPOWD działanie 3.1.C. Etap: złożenie wniosku o dofinansowanie RPO.
Budowa instalacji fotowoltaicznej dla gospodarstw domowych na terenie Gminy Kobierzyce w ramach projektu grupowego. Zadanie realizowana w latach czerwiec 2017- listopad 2018 r. Projekt realizowany w ramach RPOWD działanie 3.1.C. Etap: złożenie wniosku o dofinansowanie RPO.
Budowa instalacji fotowoltaicznej dla gospodarstw domowych na terenie Gminy Żórawina w ramach projektu grupowego. Zadanie realizowana w latach czerwiec 2017- listopad 2018 r. Projekt

realizowany w ramach RPOWD działanie 3.1.C. Etap: złożenie wniosku o dofinansowanie RPO.

Budowa instalacji fotowoltaicznej dla gospodarstw domowych na terenie Gminy Strzelin w ramach projektu grupowego. Zadanie realizowana w latach czerwiec 2017- listopad 2018 r. Projekt realizowany w ramach RPOWD działanie 3.1.C. Etap: złożenie wniosku o dofinansowanie RPO.

Budowa odnawialnych źródeł energii na potrzeby produkcji wody i oczyszczania ścieków dla mieszkańców Gminy Żórawina. Projekt realizowany w ramach RPO działanie 3.1.A – etap podpisania umowy o dofinansowanie w ramach RPO. Ogłoszenie przetargu na realizację inwestycji. Realizacja sierpień 2017- październik 2018 r.

IV. DZIAŁALNOŚĆ FINANSOWA FUNDUSZU

1. Obsługa finansowa

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej we Wrocławiu w 2016 r. kontynuował współpracę z Bankiem Gospodarstwa Krajowego. W banku tym prowadzony był rachunek podstawowy, służący do bieżącej obsługi działalności statutowej, rachunek Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych, a także rachunek płacowy oraz specjalnie wydzielone rachunki do obsługi środków pochodzących z Projektu Doradztwa Technicznego, Pomocy Technicznej POIiŚ, projektów współfinansowanych przez NFOŚiGW (Kawka, Azbest, Prosument, Region) oraz zaciągniętych pożyczek w NFOŚiGW. Bank BGK obsługiwał wszystkie Oddziały Funduszu przy pomocy rachunków bankowych przypisanych odpowiednio dla każdego z nich.

Do realizacji zadań związanych z zamykaniem Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko w 2016 roku WFOŚiGW we Wrocławiu kontynuowano przekazywanie środków za pośrednictwem Banku Gospodarstwa Krajowego.

Wolne środki pieniężne w ciągu roku, zgodnie z zapisami ustawy z dnia 26 września 2014 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. 2014 poz 1626) Fundusz lokował automatycznie poprzez konsolidację na koncie Ministra Finansów oraz na indywidualnych lokatach w Ministerstwie Finansów.

W roku 2015, aby zapobiec ewentualnym brakom środków, spowodowanymi dużymi wpływami w ostatnich miesiącach roku, Fundusz uruchomił 12 października linię kredytową w rachunku bieżącym w BGK, z której jednak nie musiał skorzystać ani w roku 2015 ani na początku roku 2016. W 2016 roku Fundusz uruchomił 4 i ostatnią transzę pożyczki zaciągniętej w BGK na płynność w wysokości 10 mln zł.

W ramach programu SYSTEM na sfinansowanie przedsięwzięć z programu REGION w zakresie odnawialnych źródeł energii, budowy systemów i instalacji gospodarki odpadami, Fundusz zaciągnął także pożyczkę w NFOŚiGW. Z tego tytułu wypłacono w 2016 roku refundacyjnie w ramach programu PROSUMENT kwotę 649.109,08 zł.

Środki pieniężne pochodzące z wpływów z tytułu kar i opłat za gospodarze korzystanie ze środowiska, jak również z tytułu nadwyżek Gminnych i Powiatowych Funduszy Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej gromadzone były na rachunku głównym w Banku Gospodarstwa Krajowego.

Środki pieniężne dotacyjne uruchomione w ramach refundacji z NFOŚiGW w ramach programu KAWKA, AZBEST, PROSUMENT w 2016 roku wpłynęły na konto Funduszu w wysokości: 13.823.005,29 zł.

Wypłaty środków pieniężnych realizowane były na podstawie harmonogramów zawartych w umowach. Fundusz każdorazowo przeprowadzał ze swoimi klientami negocjacje w celu optymalnego dostosowania potrzeb i oczekiwań klientów do posiadanego i prognozowanego przez Fundusz stanu środków pieniężnych.

W 2016 roku Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej we Wrocławiu na udzielone dofinansowanie zadań pożyczkowe i dotacyjne wydatkował łączną kwotę w wysokości: 94.849.020,17 zł. Były to w znacznej mierze pożyczki długoterminowe, ale także dotacje inwestycyjne i bieżące, oraz środki przekazywane jednostkom budżetowym za pośrednictwem rezerwy celowej budżetu państwa, dopłaty do oprocentowania udzielonych kredytów bankowych, zwroty utraconych dochodów gminnych i inne o charakterze dotacyjnym.

Pracownicy Funduszu na bieżąco monitorowali terminowość i zgodność z umowami spłat rat kapitałowych i odsetek. W 2016 roku nie podjęto uchwał o umorzeniu zaciągniętych pożyczek.

Ponadto w ciągu roku sporządzano do umów pożyczek aneksy, które dotyczyły między innymi: zmiany oprocentowania udzielonych pożyczek, formy zabezpieczenia pożyczek, planowanych terminów zakończenia i rozliczenia inwestycji oraz planowanych terminów spłat rat pożyczek..

2. Zaangażowanie kapitałowe

Priorytetową funkcją Wojewódzkiego Funduszu i Gospodarki Wodnej we Wrocławiu jest wypełnianie jego podstawowych zadań statutowych tj. udzielanie pożyczek, dotacji oraz dopłat do kredytów preferencyjnych na inwestycje proekologiczne.

W 2016 roku Fundusz nie angażował się kapitałowo w nowe Spółki. Wynikało to z dostosowywania działań inwestycyjnych do założeń „Wspólnej Strategii Działania Narodowego i wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej na lata 2013-2016”. Określa ona zakres działań kapitałowych, które będą skoncentrowane w NFOŚiGW, natomiast rolę wojewódzkich funduszy ogranicza do rekomendacji wejść kapitałowych do spółek z obszaru swego działania.

W 2016 roku Fundusz był udziałowcem lub akcjonariuszem następujących, funkcjonujących Spółek:

- Kudowski Zakład Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. w Kudowie Zdroju
- Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji w Głogowie Sp. z o.o.
- Legnicka Specjalna Strefa Ekonomiczna S.A.
- Agencja Rozwoju Regionalnego „AGROREG” S.A. w Nowej Rudzie
- IDEON S.A.
- Bank Ochrony Środowiska S.A.

Odnotowano z tego tytułu zysk, w postaci dywidendy, w wysokości 158.676,70 zł.

3. Zarządzanie płynnością finansową

Realizowana na bieżąco obsługa umów, a co jest z tym związane toczące się w ciągu roku negocjacje z klientami, wymagały od Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej we Wrocławiu zwrócenia szczególnej uwagi na zarządzanie i utrzymywanie na bezpiecznym poziomie płynności finansowej.

W całym 2016 roku przeprowadzono ponad 400 operacji finansowych. Przeważająca większość realizowanych przez Fundusz operacji finansowych w roku 2016, to depozyty bankowe overnight na rachunku Ministerstwa Finansów.

Zarządzając płynnością finansową, Fundusz utrzymywał na rachunku podstawowym środki pieniężne na optymalnym poziomie, który gwarantował bieżące realizowanie zobowiązań statutowych oraz pokrycie kosztów jego funkcjonowania.

VI. DZIAŁANIA INFORMACYJNO - PROMOCYJNE WFOŚiGW WE WROCLAWIU

WFOŚiGW we Wrocławiu prowadzi działania informacyjno-promocyjne dotyczące efektów działalności Funduszu. To m.in.: komunikaty i materiały dla prasy, spotkania z udziałem mediów, udział i przekazywanie informacji dla beneficjentów podczas regionalnych i ogólnopolskich spotkań branżowych oraz prowadzenie serwisu internetowego.

WFOŚiGW we Wrocławiu bierze udział w działaniach informacyjno-promocyjnych związanych z funkcjonowaniem krajowego systemu finansowania ochrony środowiska w ramach „Wspólnej Strategii działania NFOŚiGW i WFOŚiGW na lata 2013-2016 z perspektywą do 2020 roku”. Fundusz uczestniczy w pracach Zespołu ds. informacji i promocji NFOŚiGW i WFOŚiGW. W pracach Zespołu uczestniczą przedstawiciele NFOŚiGW i WFOŚiGW z: Warszawy, Krakowa, Torunia, Gdańska, Olsztyna, Opola, Poznania, Szczecina, Katowic, Kielc, Rzeszowa, Łodzi, Białegostoku i Zielonej Góry.

1. Działania związane z promocją i informacją o efektach funkcjonowania WFOŚiGW we Wrocławiu:

- **Publikowanie komunikatów dla prasy.** Materiały prasowe WFOŚiGW we Wrocławiu zostały wykorzystane w relacjach medialnych przez m.in.: *Teleexpress, TVP 1, Polskie Radio.pl, Polskie Radio Program 3, TVP 3 Wrocław, TVP 3 Wrocław Fakty, Polskie Radio Wrocław, Radio Rodzina, Polsat, Gazeta Wyborcza Wrocław, TV Dami Wałbrzych, Polska The Times Gazeta Wrocławska, Portal Samorządowy, Onet, Money.pl, Komunalny.pl, Wiadomości Wałbrzyskie, Nowiny Jeleniogórskie, Kapitał Dolnośląski, Wałbrzyszek.com, Portal Tu Wrocław.*

Wybrane przykłady komunikatów prasowych:

- „Azbest przestanie szkodzić”, ogłoszenie naboru konkursowego – program NFOŚiGW: „SYSTEM - Wsparcie działań ochrony środowiska i gospodarki wodnej realizowanych przez WFOŚiGW. Część 1) Usuwanie wyrobów zawierających azbest”, 2016-01-05
- „Uczniowie zbadają niską emisję w Jeleniej Górze”, beneficjent: miasto Jelenia Góra, 2016-01-27
- „Wóz bojowy na straży bezpieczeństwa ludzi i obszarów NATURA 2000”, beneficjent: Gmina Malczyce, 2016-01-30
- „Nowa kanalizacja ochroni rzekę Widawę przed zanieczyszczeniami”, beneficjent: Gmina Długoleka, 2016-02-12
- „Podłączenia do kanalizacji dla ponad 6,4 tys. osób”, efekty realizacji „Programu Priorytetowego dofinansowania za środków WFOŚiGW we Wrocławiu wykonania podłączeń budynków do zbiorczej sieci kanalizacji sanitarnej”; beneficjenci: Kondratowice, Sobótka, Wałbrzych, Kłodzko, Wisznia Mała, Ruja, Twardogóra, i Chojnów oraz spółki komunalne: Legnickie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji, Gminny System Wodociągów i Kanalizacji „Kamienica” w Starej Kamienicy, Wodociągi i Kanalizacja w Strzegomiu, Średzka Woda oraz Zakład Wodociągów i Kanalizacji w Strzelinie, 2016-02-16
- „Turów: mniej dwutlenku siarki i pyłów trafi do powietrza, efekty realizacji zadania”, beneficjent: PGE Górnictwo i Energetyka Konwencjonalna S.A., 2016-02-19
- „Słoneczne elektrownie wytwarzają prąd na dachach wieżowców w Legnicy, beneficjent: Legnicka Spółdzielnia Mieszkaniowa, efekty realizacji programu „Wspieranie

rozproszonych, odnawialnych źródeł energii. Część 4c) Prosument – Linia dofinansowania z przeznaczeniem na zakup i montaż mikroinstalacji odnawialnych źródeł energii”, 2016-03-01

- „Koparki pomagają chronić przyrodę”, beneficjent: Dolnośląski Zespół Parków Krajobrazowych, 2016-03-04
- „W lesie pod Żmigrodem wylęgły się młode sokoły wędrowne”, beneficjent: Stowarzyszenie na Rzecz Dzikich Zwierząt "Sokół" z Włocławka, 2016-05-16
- „W Gaworzycach solarne lampy zamiast rtęciówek oświetlają ulicę”, beneficjent: gmina Góra, 2016-07-14
- „W Górach Stołowych pszczoły żyją dziko w kłodach bartnych”, beneficjent: Park Narodowy Gór Stołowych, 2016-08-10
- „Na ratunek najstarszemu drzewu w Polsce, ponad tysiącletniemu cisowi z Henrykowa Lubańskiego”, beneficjent: Gmina Luba, 2016-08-18
- „W gminie Oleśnica usunięto ponad 200 ton azbestu”, beneficjent: gminia Oleśnica, 2016-08-26
- „Drugie życie odpadów w EkoCentrum Wrocław”, beneficjent: Fundacja Ekorozwoju, 2016-10-27
- „Karkonoski Park Narodowy dostępny dla seniorów i osób niepełnosprawnych”, beneficjent: Karkonoski Sejmik Osób Niepełnosprawnych, 2016-11-10
- „Biodokrywcy poznają życie wilków, boleni i puchaczy we wrocławskim ZOO”, beneficjent: Miejski Ogród Zoologiczny we Wrocławiu, 2016-11-23

- Organizowanie i współorganizowanie akcji, konferencji prasowych i spotkań z udziałem mediów, m.in.:

- Akcja reintrodukcji pstrąga potokowego w rzekach: Nysa Kłodzka, Biała Łądecka, Ścinawka, Bystrzyca, Szybka i Dzika Orlica; beneficjent: Polski Związek Wędkarski, Okręg w Wałbrzychu, miejsce: Ścinawka Średnia, 2016-04-01

- Akcja Żaba - wolontariusze ratują płazy od zagłady pod kołami samochodów, beneficjent: Dolnośląski Zespół Parków Krajobrazowych, miejsce: okolice Żmigrodu, 2016-04-06

- Konferencja prasowa „We Wrocławiu powstała pierwsza w mieście elektrownia słoneczna na dachu wieżowca” (program Prosument), miejsce: budynek przy ul. Świeradowskiej, w uroczystym uruchomieniu inwestycji uczestniczyli przedstawiciele WFOŚiGW we Wrocławiu: SM Wrocław-Południe, wrocławskich spółdzielni oraz mieszkańcy i dziennikarze, beneficjent: Spółdzielnia Mieszkaniowa Wrocław-Południe, 2016-05-31

- Akcja Zajac, wypuszczanie na wolność zajęcy szaraków, działanie w ramach unikalnego w skali kraju programu Powiatu Ząbkowickiego, 13 kół łowieckich, Nadleśnictw Bardo i Henryków oraz gmin: Ciepłowody, Ziębice, Złoty Stok oraz Stoszowice, miejsce: okolice Ząbkowic Śląskich, 2016-06-21

- „Powstrzymać ekologiczne katastrofy”, przekazanie decyzji o dofinansowaniu zakupu 18 samochodów pożarniczych używanych w akcjach ratowniczych podczas katastrof chemiczno-ekologicznych, powodzi, pożarów i wypadków drogowych dla Ochotniczych Straży Pożarnych na 2016 r. miejsce: WFOŚiGW we Wrocławiu, 2016-08-04

- Udział przedstawicieli WFOŚiGW we Wrocławiu w spotkaniach informacyjnych, konferencjach

Przedstawiciele zarządu WFOŚiGW informowali o działalności Funduszu m.in. podczas:

- Forum Przemysłowe w Karpaczu, organizator: Fundacja Instytut Studiów Wschodnich,

spotkanie z udziałem m.in.: wicepremiera i ministra Rozwoju i Finansów Mateusza Morawieckiego, marszałka Senatu RP Stanisława Karczewskiego oraz wiceprezesa Zarządu NFOŚiGW, 8-10.12.2016

- Konferencja „Gospodarka o obiegu zamkniętym szansą na zrównoważony rozwój terenów niezurbanizowanych” miejsce: Tuczno, organizator: Ministerstwo Środowiska, spotkanie z udziałem ministra środowiska Jana Szyszko, 9- 11.05.2016

- Konferencja „Ekologia wyzwaniem dla teologii”, organizator: Dolnośląski Instytut Dialogu i Tolerancji w Świdnicy, miejsce: Wrocław, 31.05.2016

- Konferencja EKO Wyzwania: „Od odpadów do powietrza”, organizator: Ekopraktyczni.pl, miejsce: Pawłowice, 11.04.2016

- II Dolnośląski Kongres Samorządowy we Wrocławiu, panel „Smog – cichy zabójca” Organizator: Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego, 2016-10-14

- V Krajowa Konferencja Ochrony Środowiska podczas Targów POL-ECO-SYSTEM w Poznaniu, Patronat honorowy: minister środowiska Jan Szyszko, 12.10.2016

- Konferencja „Pracownia Miast - Wrocław bez smogu”, warsztaty na temat programu KAWKA: „Uciepłwiamy wrocławskie kamienice”, organizator: „Gazeta Wyborcza Wrocław”, miejsce: Politechnika Wroclawska, 22- 23.02.2016

2. Działania informacyjno-promocyjne w ramach „Wspólnej Strategii działania NFOŚiGW i WFOŚiGW na lata 2013-2016 z perspektywą do 2020 roku”:

Zespół ds. informacji i promocji NFOŚiGW i WFOŚiGW, którego uczestnikiem jest WFOŚiGW we Wrocławiu przygotowywał informacje do wspólnego newslettera Funduszy oraz na stronę internetową. Zorganizowano warsztaty i wymianę dobrych praktyk w ramach międzynarodowego festiwalu programów radiowych i telewizyjnych „Kalinowe mosty” z udziałem grupy kilkudziesięciu dziennikarzy z Ukrainy (Olsztyn, 4-6.06.2016). Zorganizowano spotkanie robocze dotyczące działań informacyjno – promocyjnych w kontekście „Wspólnej Strategii działania NFOŚiGW i WFOŚiGW na lata 2013-2016 z perspektywą do 2020 roku” oraz „Wspólnej Strategii działania NFOŚiGW i WFOŚiGW na lata 2017-2020” (Jarnołtówek, 7-9.12.2016).

ZASTĘPCA PREZESA ZARZĄDU

Hubert Wojciech Papa

ZASTĘPCA
PREZESA ZARZĄDU

Jan Róbka

ZASTĘPCA PREZESA ZARZĄDU

Jędrzej Górecki

PREZES ZARZĄDU

Aleksander Marek Skorupa

